

Çok-kültürlü Eğitim Bağlamında Akademisyen ve Öğretmen Adaylarının Çok-kültürlü Eğitime İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi

Merve İşıtmez

Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsüne Eğitim Programları ve Öğretim Yüksek Lisans Tezi olarak sunulmuştur

Doğu Akdeniz Üniversitesi
Şubat 2021
Gazimağusa, Kuzey Kıbrıs

Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsü onayı

Prof. Dr. Ali Hakan Ulusoy
L.E.Ö.A. Enstitüsü Müdürü

Bu tezin Eğitim Programları ve Öğretim Yüksek Lisans derecesinin gerekleri doğrultusunda hazırlandığını onaylarım.

Doç. Dr. Canan Zeki
Eğitim Bilimleri Bölüm Başkanı

Bu tezi okuyup değerlendirdiğimizi, tezin nitelik bakımından Eğitim Programları ve Öğretim Yüksek Lisans derecesinin gerekleri doğrultusunda hazırlandığını onaylarız.

Yrd. Doç. Dr. Bengi Sonyel
Tez Danışmanı

Değerlendirme Komitesi

1. Doç. Dr. Ahmet Güneyle

2. Doç. Dr. Canan Zeki

3. Yrd. Doç. Dr. Bengi Sonyel

ÖZ

Bu çalışmanın amacı; 2020-2021 Eğitim öğretim yılında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde Doğu Akdeniz Üniversitesi eğitim bilimlerinde öğrenim gören son sınıf öğretmen adayları ve tam zamanlı görev yapan akademisyenlerin öğrenme ortamlarındaki çok-kültürlü eğitime ilişkin görüşlerinin alınarak bir durum tespiti yapmaktır. Araştırmadan önce, yapılmış diğer çalışmaların da yol göstericiliğiyle, alan yazına katkı sağlamaktır. Temel araştırmada durum saptaması yapılmıştır.

Araştırmada karma yöntem uygulanmış, nicel araştırma aracı olarak, Hasan Aydın ve Fadime Damgacı'nın (2013) senesinde yapılan çalışmada kullandıkları 'Çok-Kültürlü Eğitim Tutum Ölçeği' ve nitel araştırma aracı olarak da yarı yapılandırılmış görüşme soruları tekniği uygulanmıştır. Bu bağlamda 88 öğrenci 41 akademisyenle çalışılmıştır. Anketle toplanan veriler, SPSS 24 programı ile analiz edilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme soruları için ise betimsel analiz tekniği uygulanmıştır. Yapılan araştırma sonucunda nicel ve nitel veriler doğrultusunda öğretmen adaylarının ve akademisyenlerin çok kültürlü eğitime ilişkin yaklaşımları olumlu ve uygulanması taraftarı oldukları yönündedir.

Anahtar Kelimeler: Çok-kültürlülük, Çok-kültürlü Eğitim, Çok-kültürlü EğitimTutum.

ABSTRACT

This construction purpose; To make a situation assessment of the views of the son class teachers and full-time academicians who are studying in the Eastern Mediterranean University education in the Turkish Republic of Northern Cyprus in the 2020-2021 academic year, in their education to multicultural education in learning environments. Before the research, with the guidance of other studies, it is to contribute to the literature. In the basic research, the situation has been determined.

Mixed method was used in the study, the 'Multicultural Education Attitude Scale' used by Hasan Aydın and Fadime Damgacı (2013) as a quantitative research tool and semi-structured interview questions as a qualitative research tool were used. In this context, 88 students were studied with 41 academicians. The data collected by the questionnaire were analyzed with the SPSS 24 program. Descriptive analysis was possible for the half-formed structured interview questions. Friction literature and qualitative prospective teachers and academics are in the direction of their positive and diverse types of approaches to multicultural education

Keywords: Multiculturalism, Multicultural Education, Multicultural education attitudes.

TEŞEKKÜR

Bu çalışmayı sunabilmemde birçok kişinin iş birliği ve katılımı bulunmaktadır. Öncelikle, tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Bengi Sonyel'e çalışmamın başlangıç ve bitiş sürecinde verdiği özveri, yardım ve rehberim olduğu için kendisine sonsuz teşekkür ederim. Lisans ve yüksek lisans hayatım boyunca kendisinden öğrendiklerim için minnettarım ve öyle de kalacağım.

Öğretim hayatım süresince, ihtimam ve büyük bir özveriyle her daim yanımda olduklarını hissettiren, maddi manevi büyük gücüm olan, kendimi ilerletebilmem için her koşulda beni destekleyen, pes etmemem için ellerinden geleni yapan annem Yeter İşitmez ve babam Emin İşitmez' e sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Onların özverisi ve destekleri olmasaydı, yapamazdım.

Kan bağımin bulunmadığı fakat, kardeşten öte olan dostum, Gül Aslan'a Hasan Şahan'a, Burcu Gökalp'e, Songül Aki'ye desteklerini esirgemedikleri için teşekkürlerimi iletirim.

Yüksek lisansım boyunca bizlere her türlü koşulu ve desteği sağlayan Eğitim Bilimleri Bölüm Başkanımız Canan Zeki'ye teşekkürlerimi sunarım.

Araştırmama sağladığı katkılarından dolayı Doç. Dr. Ahmet Güneyli'ye çok teşekkür ederim.

Son olarak, araştırmada yer alıp, görüşleriyle bu araştırmaya katkı sağlayan kıymetli akademisyenlerimize ve öğretmen adaylarımıza teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

ÖZ	iii
ABSTRACT	iv
TEŞEKKÜR	v
KISALTMALAR	ix
TABLO LİSTESİ	x
ŞEKİL LİSTESİ	xi
1 GİRİŞ	1
2 KURAMSAL ALAN ARAŞTIRMASI	8
2.1 Eğitim Kavramı	8
2.1.1 Felsefi Temellere Göre Eğitimin Tanımlanması	9
2.1.2 Bir Bilim Dalı Olarak Eğitim Bilimi ve Özellikleri:	10
2.1.3 Eğitim Kültür İlişkisi	11
2.2 Çok-Kültürlülük Tanımı	12
2.2.1 Çok-Kültürlü Eğitimin Tanımlanması	14
2.2.2 Çok-Kültürlü Eğitimin Özellikleri	16
2.2.3 Çok-Kültürlü Eğitimin Hedef ve Eğilimleri	17
2.2.4 Çok- Kültürlü Eğitimin Boyutları	19
2.2.5 Çok-Kültürlü Eğitimde Müfredat	21
2.2.6 Çok-Kültürlü Öğretmen Profili Nasıl olmalıdır?	24
2.2.7 Çok-Kültürlü Öğretmen Yetiştirme	27
2.3 Çok-kültürlü Eğitim Yaklaşımının Tarihsel Süreci	32
2.4 Kültürlerarası Yaklaşım ve Pedagoji	33
2.4.1 Kültürlerarası Pedagojinin Özellikleri(Kula 2012);	34

2.4.1.1	Kültürlerarası Pedagojiye Göre Öğretmen Yetiştirme Alanında Yapılması Gerekenler(Kula,2012);	35
2.4.1.2	Külterlerarası Pedagoji Alanında Yapılmış Öğretmen Adaylarına Yönelik Literatür Çalışmaları	35
3	YÖNTEM	38
3.1	Araştırma Deseni	38
3.2	Çalışma Grubu	39
3.3	Gerekli İzin Alınma Süreci	40
3.4	Veri Toplama Araçları ve Veri Toplama Süreci	40
3.5	Verilerin Analizi	41
3.6	Araştırmacının Rolü	42
4	BULGULAR VE YORUMLAR	43
4.1	Nicel Verilerin Analizi	43
4.1.1	Araştırmanın Değişkenlerinin Aritmetik Puanlaması (Mean)	44
4.1.2	Akademisyenlerin Ve Öğretmen Adaylarının Bağımsız Değişkenlere Göre Çok-Kültürlü Eğitime İlişkin Görüşlerinin Analizi	46
4.2	Nitel verilerin Analizi	61
4.2.1	Akademisyen Yarı Yapılandırılmış Mülakat Analizi	62
4.2.2	Akademisyenlerin Çok-kültürlü Eğitimin Genel Özellikleri İle İlgili Yarı Yapılandırılmış Görüşleri	62
4.2.3	Akademisyenlerin Yarı Yapılandırılmış Çok-Kültürlü Eğitimin Öğretim ve Öğrenme Süreçlerine Katkıları Hakkındaki Görüşleri	65
4.2.4	Akademisyenlerin Yarı Yapılandırılmış Çok-Kültürlü Eğitimin Öğrenci Merkezli Bir Sistem Ortamı Oluşturmada Önemi ve Yeri Hakkındaki Görüşleri	66

4.2.5 Akademisyenlerin Yarı Yapılandırılmış Çok-Kültürlü Eğitimin Öğrenme Ortamlarındaki Yansımalarından Avantajları ve Dezavantajları Hakkındaki Görüşleri	69
4.2.6 Öğretmen Adayları Yarı Yapılandırılmış Mülakat Analizi	73
4.2.7 Öğretmen Adaylarının Yarı Yapılandırılmış Çok-Kültürlü Eğitime İlişkin Genel Anlamda Görüşleri	73
4.2.8 Öğretmen Adaylarının Yarı Yapılandırılmış Çok-Kültürlü Eğitimin Öğretim ve Öğrenme Süreçlerine Katkıları Hakkındaki Görüşleri	76
4.2.9 Öğretmen Adaylarının Yarı Yapılandırılmış Çok-Kültürlü Eğitimin Öğrenci Merkezli Bir Sistem Ortamı Oluşturmada Önemi ve Yeri Hakkındaki Görüşleri	77
4.2.10 Öğretmen Adaylarının Yarı Yapılandırılmış Çok-Kültürlü Eğitimin Öğrenme Ortamlarındaki Yansımalarından Avantajları ve Dezavantajları Hakkındaki Görüşleri	80
5 SONUÇ VE ÖNERİLER	85
5.2 Öneriler	89
KAYNAKLAR	91
EKLER	99
Ek 1: Etik Kurul Onay Yazısı	100
Ek 2: Bilgilendirilmiş Onam Formu	101
Ek 3: Öğrenci Anketi	105
Ek 4: Yarı Yapılandırılmış Görüşme Soruları	106
Ek 5: Veri Toplama Araçları için İzin	107

KISALTMALAR

DAÜ	Doğu Akdeniz Üniversitesi
K.K.T. C	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
SPSS	Sosyal Bilimler için İstatistik Program

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Öğretmen Yetiştirme Yaklaşımları.....	30
Tablo 2: Anket sorularının onay derecesi.....	47
Tablo 3: Akademisyenler ve öğretmen adayları için Aritmetik ortalama (mean).....	47
Tablo 4: Öğretmen adayları ve Akademisyenlerin cinsiyetlere göre analizi.....	49
Tablo 5: Akademisyenlerin ve öğretmen adaylarının yaşlarına göre analizi.....	55
Tablo 6: Akademisyen ve öğretmen adaylarının, etnik kökene göre analizi.....	58
Tablo 7: Akademisyen ve öğretmen adaylarının, kıdemlere göre analizi.....	61
Tablo 8: Akademisyen ve öğretmen adaylarının nitel analizi.....	65

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1: Eğitim Kültür İlişkisi.....	11
Şekil 2: Çok- Kültürlü Eğitimin Boyutları.....	12

Bölüm 1

GİRİŞ

Bir bilime özgü terimi tanımlama; terimin içeriğini ve dil çerçevesini oluşturma eylemidir. Kültür terimine de alan yazında birçok tanımlama ve açıklık getirilerek, belli başlı bir dil çerçevesi oluşturulmaya çalışılmıştır. Kültür terimine etimolojik olarak bakıldığında; yerleşik olunan mesken anlamlarını barındıran, *colore* ifadesinin evrilleşerek, yerleşimdeki toprakla uğraşma, ekim biçim aktivitelerini taşıyan *cultura* ifadesine dönüştüğü ve dile de böyle yansıdığı bilinmektedir(Duden, 1963; Akt. Kula,2012).

“Kültür” bir insan topluluğunun bilişsel düşüncelerini ve sanatsal dışa vurumlarını, rutin yaşamlarındaki benimsemiş oldukları yaşam tarzı anlamına da gelir(Wahring,1975; Akt. Kula,2012). Garcia, ise, iki ayrımlı kültür açıklaması yapmakta açık ve örtük kültür olarak sınıflandırma yaparak tanımlamaktadır. Garcia’ya göre açık kültür, kıyafetler, mutfak, araçlar, bayramlar, melodiler, el sanatları vb. sembolik ifadeleri; örtülü kültürü ise bu durumun temelinde yer alan kıymet, anlam, felsefeleri ve temelde yer alan ideolojiler olarak sınıflandırır(1990, Akt. Aydın,2013).

Kültürü; insanların, inanışları biçimleri ve buldukları coğrafi konumları bağlamında oluşturdukları etkinliklerin bütünü olarak özetleyebiliriz. Kültürel davranışlar, aktiviteler, zaman içerisinde değişime uğrar ve bu değişimden olumlu veya olumsuz biçimde etkilenir.

İnsanlığın miladında da itibaren değişik faktörlere de bağlı olmak üzere göçler, yer değiştirmeler yaşanmıştır. Yer değiştiren insanlar, kendileriyle beraber, yaşamış oldukları kùltürleri de beraberlerinde taşırlar. Böylece bir konum içerisinde, birden çok farklı kùltür bir araya gelerek, toplumlarda çok-kùltürlülük yapısını oluşturur.

Çok-kùltürlülük; “Bir yerleşim bölgesinde farklı etnik köken, dini inanış biçimi, sosyo- ekonomik düzey, engel taşıma durumları açısından farklılıkları olan bireylerin bir araya gelerek, hayatlarını sürdürmesi, ticari etkileşim sağlayabilmesi, ve siyasi yaşamada dahili olarak oluşan toplumsal çeşitliliği ifade eder (Banks,2009).

Dini, sosyo- ekonomik, engel durumları gibi kùltürel farklılıkların bulunduğu ÷lkelerde, eğitim sisteminin, iyi ve düzenli işleyebilmesi açısından, eğitim siteminde çok-kùltürlü eğitim programlarının uygulanmasına ihtiyacını vardır.

Çok-kùltürlü Eğitim; Öğrenim ortamlarında, öğrencilerin, aydın, sosyal ve insani gelişimleri açısından zirveye ulaşmasını amaçlayan bir eğitim öğretim anlayışı sistemidir(Benett,1999; Akt. Aydın, 2013). Birden fazla kùltürün birleşim gösterdiği Dünya ÷lkelerinde, toplumsal özelliklerin yapısına uygun olarak çok-kùltürlü eğitim yaklaşımı uygulanmakta ve eğitim programlarına entegrasyonu sağlanmaktadır.(Aydın,2013).

Çok- kùltürlü eğitim programlarının okullarda uygulanabilmesi için, öncelikle eğitim fakùltelerinde öğretmen yetiştirmekle sorumlu olan akademisyenlerin ve okullarda öğrencileri yetiştirmekte olan öğretmenlerin çok-kùltürlü eğitim ve çok-kùltürlü eğitim uygulama metodolojilerinin bilincinde olmaları gerekmektedir.

1.1 Araştırma İle İlgili Genel Bilgiler

1.1.1 Problem Durumu

Eğitim bilimleri alanında yapılan çalışmalar sonucunda kültürel duyarlılık, evrensel eğitim, kültürler arası pedagoji gibi yeni araştırma alanları ortaya çıkmıştır. (Anık,2011). Çok-kültürlü eğitim konusu da eğitim bilimleri alanında güncel ve küresel bir çerçevede yer almaktadır. Çağın mevcut durumu, gereksinimi olarak, ülkeler küresel toplum niteliği taşımakta(her millet ve kültürden insanın bir arada olması durumu) öğrenciler de farklı dil, ırk, gelir düzeylerine sahip, farklı cinsiyet ve cinsi yönelimleri tercih eden bireylerle aynı öğrenim ortamlarında eğitim görmelerinden dolayı, etnik ırkçılık gibi ya da gündemde olabilen salgın hastalıklar ile ilgili sorunlarla karşı karşıya kalabileceklerdir(Kirkwood,2001; Akt. Aslan& Aybek,2019).

Öğrenme ortamlarında çok-kültürlü eğitim politikasının uygulanma gerekliliklerinden biri de, çok- kültürlü eğitimin öğrenme ortamlarındaki, kültürel ve diğer farklılıklardan doğan problemler gibi kültürel problemleri kaldırmaya, öğrencilere yeni pozitif bir dünya bakışı kazandırmaya yönelik olmasıdır. (Aslan&Aybek,2019). Bu eğitim politikasının uygulanabilmesi adına, eğitim sisteminin her basamağına (öğretmen eğitimi, müfredat, öğrenim ortamı okul yönetmeliği vb.) da uyarlanması gerekmektedir(Aydın,2013). Bu durumda eğitim sisteminin bir kademesi olarak eğitim fakülteleri sistem basamağında önemli bir yer tutmaktadır.

Öğretmen adaylarının ve akademisyenlerin çok-kültürlü eğitim bilincine ne düzeyde sahip oldukları ve bu politikanın uygulanabilirliğine ilişkin görüşleri, öğrenme sürecinin nasıl ilerlediği, politikanın ülkelerde uygulanabilirliği açısından son derece önem arz etmektedir. TC ve KKTC bağlamları, açısından ülkelerin

demografik yapıları süratle değişmektedir. Okul ortamlarında da farklı demografik yapılardan öğrenciler bulunmaktadır. Bu durum, TC ve KKTC eğitim programların çok kültürlü eğitim açısından yeniden yapılandırılması ihtiyacını ortaya koymaktadır.

Bu önemin farkında olarak yapılan araştırma; öğretmen adayları ve akademisyenlerin çok-kültürlü eğitim, çok-kültürlü eğitimi uygulama farkındalıklarını artırmak, öğretmen yetiştirme politikasında çok-kültürlü eğitimin değerlendirilmesi ve programların bu konuda yeniden yapılandırılması için göz önünde olacağı ve ilgili araştırmalara ışık tutacağı düşünülerek yapılmıştır.

1.1.2 Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı; Doğu Akdeniz Üniversitesi eğitim bilimlerinde öğrenim gören öğretmen adayları ve tam zamanlı akademisyenlerin; cinsiyet, yaş aralığı, etnik köken, üniversite ve kıdem olmak üzere (beş farklı demografik bilgisi) alınarak, Çok-kültürlü Eğitim Tutum Ölçeği ve yarı yapılandırılmış mülakat soruları uygulanarak çok-kültürlü eğitim ile ilgili görüşlerinin alınması ve incelenmesidir.

Genel olan bu amaç doğrultusunda aşağıda mevcut olan alt problemlere yanıt bulmaya çalışılmıştır.

Eğitim bilimlerinde okuyan son sınıf öğretmen adayları ve akademisyenlerin;

1. Genel anlamda çok-kültürlü eğitime ilişkin tutumları nelerdir?
2. Cinsiyet, yaş aralığı, etnik köken, kıdem bağlı olarak öğretmen adayları ve akademisyenlerin çok-kültürlü eğitime ilişkin tutumlarında anlamlı bir fark var mıdır?
3. Çok-kültürlü eğitimin öğretmen adayları ve akademisyenlerin bakış açısından öğretim ve öğrenme süreçlerine katkıları nelerdir?
4. Çok-kültürlü eğitimin yine öğretmen adayları ve akademisyenlerin bakış açısından öğrenci merkezli bir sistem ortamı oluşturmada önemi ve yeri nedir?

5. Çok-kültürlü eğitimin öğretmen adayları ve akademisyenlerin öğrenme ortamlarındaki yansımalarından avantajları ve dezavantajları nelerdir?

1.1.3 Araştırmanın Önemi

Araştırmanın uygulanmakta olduğu Kıbrıs Adası, coğrafik konumu ve tarihsel gelişiminden de kaynaklı olmak üzere de bir takım değişikliklere uğramıştır. Düzenlemeler ve değişimler yapılmadan önce meydana gelmiş doğal nüfus ve yerleşme özellikleri, politik bölünmeler ve farklı siyasi ideolojilerin de büyük ölçüde etkiyle karşı karşıya olmuştur(Atasoy,2012).

Kıbrıs Adasında, birçok tarihi olaylar yaşamış ve bu olaylarla bağıntılı veya bağıntılı olmaksızın adaya birçok insan göç etmiştir. Göç eden insanlarla beraber kültürlerde de bir taşınma söz konusu olmakta ve insanlar kültürlerini yaşamakta olduğu yerde devam ettirmektedir.

Bu durumda adada, birleşim gösteren farklı etnik kimliklere ve kültürelere sahip bireyler, toplum yapısında çok-kültürlü ortamları oluşturmakta ve dolayısıyla öğrenme ortamlarında da çok-kültürlü sınıf ortamları oluşmaktadır.

K.K.T.C. devlet ve vakıf üniversitesi özelliği taşıyan Doğu Akdeniz Üniversitesi, eğitim bilimleri bölümü, birçok etnik sınıf ve kültürden bir araya gelmiş öğrencilerin, akademisyenlerin, birbirlerinin farklı olma durumlarına karşılıklı saygı ve duyuşsal değerler göstermesi beklenilmekte, ancak, bu durum da çok-kültürlü eğitim anlayışının uygulanmasıyla mümkün kılınabilir. Young ve Hi-Won(2010) farklı kültürlerin birleştiği bu eğitim ortamlarında öğrencileri başarıya ulaştırmak ve psikolojik gelişimlerini destekleyebilmek için çok-kültürlü eğitim politikası uygulanması gerekliliği alan yazında açıklamıştır.

Çok-kültürlü Eğitim; Etnik ve kültür farklılıklarına hayat ve yasallık sunan, öğrenciler başarıya ulaştırmak üzere akademik imkan sunmayı hedefleyen bir eğitim

anlayışına dayalı olarak; çoğunluk esasına da bağlı kalarak kendi değer ve ilkeleri olan bir eğitim anlayışıdır(Gay,1994; Akt.Polat&kılıç, 2009). Dünyada çok-kültürlü topluma sahip birçok ülke(ABD, Kanada, Avusturalya, İsviçre, Almanya, Güney Afrika Cumhuriyeti, Azerbaycan, Çin) çok-kültürlü eğitim anlayışını uygulamaktadır(Aydın,2013).

K.K.T.C. gibi etnik kültürel çeşitliliğin çok olduğu topluluklara daha güvenilir ve büyük çapta kültürel bütünleşmeye olanak sağladığı için çok-kültürlü eğitime gereksinim görülmektedir(Aslan&Aybek,2019). Çok-kültürlü eğitimi uygulayabilmek için, eğitim fakültelerinde çok-kültürlü öğretmen yetiştirilmesi temel şarttır bu şartın sağlanabilmesi içinde akademisyenlerin de bu bilince açık ve bu bilinci yetiştirmekte olduğu öğretmenlere de aktarması gerekmektedir.

K.K.T.C'nin Temel Eğitim programlarının da benimsediği yapılandırmacı yaklaşım bakımından da çok-kültürlü eğitim programları büyük önem taşır. Yapılandırmacılık; öğrencilerin ön bililerini, bilgi, tecrübe ve ilgilerini bireysel farklılık da dikkate alan, bireyin öğrenmesine yönlendiren bir yaklaşım türüdür. Yaklaşım bu tarafıyla çok- kültürlülü eğitim kavramından ayrıştırlamaz(Morkoç,2019).

Bu eğitim anlayışının uygulandığı toplumlarda da yapılan araştırmalarda; Sınıf ortamlarında farklı kültürlere sahip öğrencilerin iş birliğinin arttığı, öğrencilerin kültürel çeşitliliğe olumlu bir bakış açısı oluştuğunu aktarmaktadırlar(Asante, 1992; Banks, 2013; Gay, 2014; Kaya & Aydın, 2014, akt. Aslan ve Aybek,2019).

Çok-kültürlü eğitim alanında yakın zamanda ön plana çıkan bir fenomen olmasına rağmen alakalı araştırmalar rakamsal olarak artmakla beraber yeterli olmadığı düşünülmektedir(Polat&Kılıç,2013). Çok-kültürlü eğitim ile ilgili Kuzey

Kıbrıs Adası'ndaki Daü'de okuyan pedagoji öğrencilerine ve tam zamanlı akademisyenlere yapılmış araştırmalara (izinli/ açık) rastlanılmamıştır.

Bu önemin bilincinde olarak Eğitim bilimleri bölümü son sınıf öğrencilerinin ve tam zamanlı akademisyenlerin çok-kültürlü eğitime ilişkin görüşlerini derinelemesine inceleyebilmek için sıralı açıklayıcı (karma) araştırma yöntemi kullanılmıştır.

1.1.4 Araştırmanın Sayıtları

Bu araştırmada veri toplama araçlarının araştırma sorularına yönelik kapsayıcı olduğu varsayılmıştır:

- Türkiye Cumhuriyeti ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti toplumlarının sahip oldukları kültürler arasında önemli bir farklılık olmadığı düşünüldüğü üzere dolayısıyla, Türkiye'de yapılmış olan Fadime Damgacı ve Hasan Aydın'ın Türkiye'deki Eğitim Fakültelerinde Görev Yapan Akademisyenlerin Çokkültürlü Eğitime İlişkin Görüşleri üzerine yapılan araştırmada, kullanmış oldukları geçerlilik ve güvenilirlik açısından bu çalışma içinde varsayılabilir.

- Bu çalışmada ölçek ve yarı yapılandırılmış görüşme ile toplanan yanıtların, katılımcılar tarafından, tarafsız yansız, içten, dürüst, bir tutum yanıtlandığı, varsayılmıştır.

1.1.5 Araştırmada yer alan Sınırlılıklar

Bu Araştırma Aşağıda Verilen maddeler ile sınırlandırılmıştır:

- 2020-2021 öğretim yılında Doğu Akdeniz üniversitesi eğitim bilimlerinde öğrenim gören son sınıf öğretmen adayları ve tam zamanlı akademisyenlerin veri toplama araçlarına verdikleri yanıtlarla sınırlıdır.

Bölüm 2

KURAMSAL ALAN ARAŞTIRMASI

2.1 Eğitim Kavramı

Bir bilim dalı olarak eğitim kavramına, kuramsal çerçevede(literatür) pek çok tanım ve açıklamalar bulunmaktadır. Bilim insanlarının, eğitim kavramına getirdikleri tanımlamalar, benimsemiş oldukları felsefelerin temelinde şekillenmiş, eğitime ilişkin rolleriyle de bağdaştırılmıştır. Çağdaş bilimsel anlayış bağlamında eğitim; İnsanın fiziksel, psikolojik, zihinsel ve sosyal becerilerinin şahsi veya da toplumsal durumları için, normlara uyar biçimde şekillendirilmesi ve geliştirilmesidir(Yeşilyaprak,2015).

- Eğitim, toplum düzeninde yer almış mevcut kültürü, kültürleme sürecinin bir kısmıdır(Demirel ve Kaya,2019)
- Bireyin doğumundan itibaren ölümüne kadar olan zamanda, kişiye çeşitli bilgi, yetenek, değerlerin, kazandırıldığı süreç(Erden,2001)
- Planlı programlı ya da plansız programsız olmak üzere öğrenim ve öğretim olaylarını kapsayan, kavram ve faaliyetler bütünüdür(Çelikkaya, 2010).
- Genel çerçevede insanları yetiştirebilmektir(Fidan, 2012).
- Kişinin Toplumsal becerilerini ve kişisel gelişimi için seçkili ve denetlemeli bir çevreyi okulu içine alan süre zarfıdır(Varış, 1981).
- Kişinin, davranışlarını değiştirme süreçleridir(Tyler, 2014).
- Bireyin davranışlarında, yaşantı yoluyla kasten davranışları değiştirme süreçleri(Ertürk, 2016).

- Nesne olarak insanın baza alındığı, ve insanın yetersiz durumda kabul edilmesiyle kasıtlı olarak(istendik) davranışların değiştirilmesi için gerekli araç gereç, strateji, teknik, uyarıcıların da devreye girerek, nesnenin de istenen davranışların kazanıp kazanmadığının yoklandığı sistemsel süreçtir(Sönmez,2017).

2.1.1 Felsefi Temellere Göre Eğitimin Tanımlanması

Felsefe, kişisel perspektiflerle ya da toplumsal merceklerle görülen dünyanın değerlendirilmesi, açıklanması, tanımlanması ve eylemlere rehber olarak tanımlanır(Ornstein, Pajak ve Ornstein, 2016). Felsefe, yaşamın tüm çevresinde olduğu gibi eğitimin bütün bileşenlerine de etki göstermektedir.

Felsefe, eğitimcilere, okul ve dersliklerin programların v.b. eğitim ilgili her şeyin düzenlenebilmesi için bir iskelet hazırlar. Eğitsel eylemler ile ilgili kararların belirleyicisi rolündedir. ‘Eğitimcilerin Nasıl bir insan yetiştirmek istiyoruz’ sorusunun cevabına ilkeleriyle yön verir. Dewey’e göre eğitim; felsefi ayrımların açık hale getirilmesi ve sınanmasında bir laboratuvardır(Dewey,1916; Akt. Ornstein, Pajak& Ornstein, 2016).

Sosyal bilimcilerin felsefi bakış açısına göre çerçevesiz eğitim;

- İdealizm’de Eğitim: Kişinin, bilinçli ve özgür bir şekilde Tanrıya varmak amacıyla yapılan tek düze çalışmalarınıdır(Sönmez,2017).
- Realizm’de Eğitim: Yeni nesil insanları kültür aktarımı yaparak, onları topluma hazır edebilmektir(Ertük,2014).
- Pragmatizm’de Eğitim: Kişinin yaşantısını yeniden kurma yoluyla yetiştirme işidir(Sönmez,2017).
- Natüralizm’de Eğitim: Kişinin kendini yetiştirmesini sağlama ve onun doğal yeteneklerini de ifade edebilme işidir(Görgeç,2012).

- Varoluşçuluk'da Eğitim: Kişinin kendini gerçekleştirmesine vesile olmasını sağlayan araçlardır(Kıncal,2000).

Tanımlamalardan da anlaşıldığı üzere felsefi akımlar, eğitim için eğitimden beledikleri işlevleri dile getirmişlerdir.

2.1.2 Bir Bilim Dalı Olarak Eğitim Bilimi ve Özellikleri:

Eğitim bilimi; eğitimi, belirli sınırlarda sistemli ve metodolojik olarak inceleyen, gözlem ve araştırmaya dayalı olarak bulguların elde edildiği, (eğitimde) program geliştirme, yönetim, psikoloji ve rehberlik gibi alt disiplinlerinin bulunduğu, (öğretim) ilke ve paradigmalardan geliştirildiği bir bilim dalıdır. Eğitim bilimlerinin amacı; eğitimde, ilgili araştırma verilerini toplayarak, analizi sonucunda, yeni kuram ve modeller geliştirmek, bireysel-toplumsal-ulusal eğitimin gelişimini sağlamak(Erdoğan,2017).

Eğitimde bilimselleşme süreci 3 evrede gerçekleşmiştir;

Teolojik evre; 8.-15.y.y.arası olan süreci kapsar. Eğitim ile ilgili tanımlanma çabası, eğitimle ilgili kuram ve teorilerin öne sürüldüğü evredir(Erdoğan,2017).

Filozofik evre; 15.- 19. y.y arası süreci kapsar. 17. Ve 18. Yüzyılda eğitimde de aydınlanma akımının yaşanması ve eğitime felsefi görüşlerin yansıdığı evredir(Erdoğan,2017).

Son evre; 19.y.y dan günümüzü de kapsayan süreçtir. Laboratuvar ortamında eğitim ve öğrenme ile ilgili deneylerin dahil olduğu, eğitimin söylem olmaktan çıktığı bilimsel araştırmaların yaygınlaştığı, araştırmalar neticesinde de ilerlemeci olarak geliştirildiği evredir(Cırtılı 1982; akt.Erdoğan.2017.).

1970- 1980 yılları Bloom' un Tam öğrenme kuramıyla beraber 'İnsan Nitelikleri ve Okulda Öğrenme' adlı kitabında da belirttiği gibi uygun şartlar mevcut olduğu takdirde herkes öğrenebilir düşüncesiyle eğitim dünyasındaki tabular yıkılmış,

öğrenmeye etki eden değişkenleri sistemli olarak programlanmasıyla öğrencinin başarısını üst seviyeye gelebileceği ortaya çıkmış 1970'li yılların sonunda ise eğitim, uygulamalı bir bilim dalı olarak varlığını kabul ettirmiştir.(Erden,2017). Uygulamalı bir bilim dalı olan eğitimin 3 temel özelliği yer almaktadır.

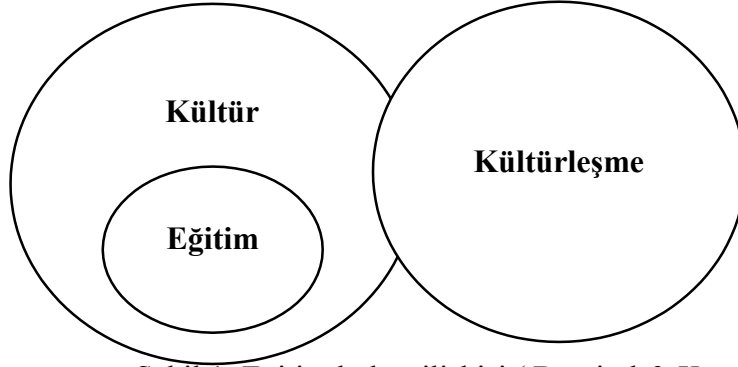
Süreç olması; bireyin doğumundan ölüme kadar olan süre zarfında, tabii tutulduğu eğitimle sürekli değişmesi, yetersizlik durumundan, yeterlilik sahibi olmasını kapsayan süredir.

Davranış değişikliğini meydana getirmesi; Bireye bilinçli bir şekilde davranışlar kazandırılmaya çalışılır. Bireyin kendi hayati tecrübeleriyle davranışlarında değişiklik göstermesi; yaparak yaşayarak öğrenmedir.

Davranışlardaki değişikliğin kasten olması; Kasıt ile anlatılmak istenen önceden belirlenmiş bir davranışın planlı bir şekilde kazandırılmasıdır. İstendik davranışlar geliştirilmesi; bireye katkı sağlayacak olan, onu yeterlilikleri bakımından destekleyebilecek istek ve idealleriyle örtüşen davranışlarının kazandırılmasıdır(Arı,2018; Çoban, 2017; Tanrıgören,2016; Tüzel ,2016 Akt.Erden,2017).

2.1.3 Eğitim Kültür İlişkisi

Eğitimin paydalarından biri de kültürdür. Eğitimin kültürlenme sürecinin bir parçası olduğu eğitim için yapılan tanımlamada da belirtilmiştir. *Kültürleme*; Kültürel değerlerin bireye yerleştirme çabası ve sürecidir. Kültürel davranışların kazandırılması eğitim yoluyla sağlanmaktadır. Öğretmenler mevcut kültürün ve kültürel bilincin oluşmasında başroldedir(Demirel&Kaya2017).

Şekil 1: Eğitim kültür ilişkisi (Demirel & Kaya, 2017)

Kültürün; bilgiyi aktarma durumu, toplumun istek ve beklentilere hitap etmesi, bireysel öğrenmelerin gerçekleşmesi, bilinçli ve istendik olma yönüyle eğitim ile birleşik küme olma durumundadır(Demirel&Kaya,2017).

2.2 Çok-Kültürlülük Tanımı

19.y.y da yaşanan sanayi devriminden sonra, dünyada küreselleşme ile başlayan ve farklı kültürlerin bir araya gelmesi olayı çok-kültürlülük terimini meydana getirmiştir. Yaşanılan çağda çok-kültürlülük kavramı sosyal bilimler araştırmacılarının dikkatini çeken önemli bir konu haline gelmiştir. Alan yazın taraması yapıldığında çok-kültürlülük terimine getirilmiş tek bir tanım bulunamamaktadır. Bunun nedeni olarak da bilim adamlarının bu terime ilişkin, farklı perspektiflerinin bulunması, bu karmaşık ve değişen olguya yeni bir boyut da kazandırmaktadır(Krase,2009).

Terimin temel boyutunda geçmiş tarihte yaşanan ‘asimilasyon’ anlayış biçimine karşın bir alternatif durumudur. Bu alternatif durum, yalnızca sayı olarak farklı kültürden kavimlerin bölgede fazla olması anlamı değildir(Aydın,2013). Tam tersine, değişik kültürlerin kendi içinde yaşanıp büyüyebileceği sahaları oluşturmasına fırsat sunan birbirleri arasında dinamik etkileşim ve iletişim içerisinde bulunan toplumun her birinin kendi kimliğini koruyabilmesi ve yansıtabilmesi, yeni uzlaşım

yapıları oluşturabilecekleri bir sistemli yaşayıştır. Tüm kültürlerin kendine özgü işlevleri ve gelenekleri vardır, bu sebebe bağlı olarak da kültürlerin geleneklerini etkinliklerini karşılaştırmak doğru sayılamaz(Özensel, 2013).

Çok-kültürlülük kavramı aslında insanlara doğru ya da yanlış kültür olmadığını insanların benimseyebileceği, birbirinden değişik gelenekler, töreler, törenlerin var olduğu olgusunu da imgelemektedir. Cırık'a göre, Yaşam gereği insanlar birbiriyle iletişim içerisindedirler ve bu döngü gereği de kültürler birbirleri üzerinde etki yaratır biri diğerin alt kümesi haline de gelebilir(Cırık, 2008). Genel hatlarıyla çok-kültürlülük, farklı sosyal, etnik, kültürel sınıflardan bir araya gelmiş toplumların uzlaşım içerisinde sosyal politika ve yaşam felsefesi olarak yaşam çabasıdır.

Alan yazında Çok-kültürlüğe ilişkin Tanımlar:

- ABD'de yaşamakta olan Afrikalı kökenliler, Hint kökenliler, Asya kökenliler, Latin kökenliler olmak üzere 4 temel ırkın bir araya getirdikleri topluluk algısıdır(Sue, Arredondo & McDavis,1992; Akt. Aslan& Aybek).
- Benzeri ırk, etnik sınıfların, din, cinsel yönelimleri tercih eden grupların, bir arada olması durumudur (Güvenç, 1994).
- Farklı sebepler vesilesiyle egemen kültürün dışında kalan diğer sosyal kültürel grupların oluşturduğu bütündür (Kymlicka, 1998).
- Kültürel çeşitlilik ve farklılıklar çerçevesinde bir araya gelmiş farklı kimliklerdir(Parekh,2002).
- Mevcut yaşamdaki, kültürel farklılığın kutlanmasıdır(Pathak,2008).
- Kültürlerin ayırt edici işlevleri ve bir arada yaşayan ulusların yaşamış olduğu gerçekliktir(Banks&Banks,2010 Akt. Aydın,2013)
- Farklı kültür ve sınıflardaki insanların bir alanda beraberce hayatını sürdürme projesidir(Yakışır, 2009).

- Kanada yurttaşlarının kendi ulusal kimliklerini koruyabilme, geçmişine sadık kalabilme, diğer kültürlerle açık olabilmelerini sağlamak ve ırksal ve etnik uzlaşma anlayışını teşvik edip gettolaşma, ayrımcılığı reddetme politikasıdır(CIC,2009; Akt. Aydın,2013).
- Sınırları belirli bir devlet içerisinde sayıca fazla değişik kültürlerle sahip toplumların yan yana bulunmasıdır(Kırkoğlu,2014; Akt. Aslan&Aybek,2019).
- Aynı coğrafi konum üzerinde bir araya gelmiş kişilerin ortak düşünce ve farklı değerleri savunabilecekleri düşüncesinin bir ürünüdür(Kervan,2017; Akt. Aslan&Aybek, 2019).

2.2.1 Çok-kültürlü Eğitimin Tanımlanması

Kozmopolit toplumlarda, insanların kültürlerini yaşayış biçimleri, öğrenme ve gelişim üzerinde de derin bir etkiye sahip olmakla beraber erken yaşta çocukların dünyayı yaşayış ve öğreniş şekillerini biçimlendirmektedir(Boyer,2013; Akt.Başbay, Dimici & Yıldız,2018). Eğitim bilimi alanında uzman kişiler de etkilenilen bu duruma çok-kültürlü eğitime dair farklı disiplinler ve perspektiflerini yansıtan, birçok tanımlamalar yapmıştır.

Getirilen tanımlamaların birbirinden farklı olma durumu ise, eğitim bilimcilerin, bulunduğu toplumun özellikleri, eğitimden beklentileri, eğitim programlarında değiştirmek istedikleri temeller ve her eğitim bilimcinin sahip olduğu farklı eğitim felsefesi bağlı olarak açıklanabilir.

Günümüz çağında ön planda olan birçok araştırmaya da konu olmuş çok-kültürlü eğitim hakkındaki tanımlamalar:

- Eşitlik, karşılıklı anlayış, sosyal adalet ahlaki ilkeler üzerine kurulmuş sistemler bütünü(Babtiste,1979;Akt. Aydın,2013).

- Farklı kùltùrlerden gelen òğrencilerin ortak amaçlarla yaşam sürdürmesine, disiplinler arası òğrenmeye, birlik içerisinde çalışmalarını hedefleyen süreç(Sultana, 1994 Akt. Aydın,2013).
- Okullarda òğrenim gören bütün òğrencilerin, akademik başarı da eşit şansının olabilmesi adına; müfredat ve kurumlarının örgütsel yapısının değiştirilmesini hedefleyen bir düşünüş biçimi ve eğitim reformu hareketidir(Gay,1994;Akt. Polat&Kılıç,2013).
- Tüm òğrenciler için, detaylı bir okul reformunu kapsayan, temel eğitim süresidir(Nieto,1996;Akt. Aydın,2013).
- Farklı ırk, etnik sınıflardan gelen òğrencilerin eşit eğitim fırsatlarına sahip olması ve bunun için okul etkinliklerini yeniden yapılandırıldığı süreçtir(Banks vd. 2001; Akt. Aslan& Aybek,2019).
- Kùltürler arası iletişimi tavsiye eden, òğrencilerin, çok-kùltürlü tecrübelerini kullanarak òğrenimlerini sağlayan, var olan çok-kùltürlükten keyif alan, toplumsal entegrasyonu yükselten özgür bir eğitimidir(Parekh, 2002).
- Çok-kùltürlülük ile ilgili siyasi etkinliklerinin pedagojide yer almasını ön gören, kamu eğitimini savunan demokratik vatandaşlık eğitimidir(Mwonga, 2015; Akt. Aslan& Aybek,2019).
- İnsan haklarına saygı duyma, farklılıkları hoş görme, eğitimde fırsat eşitliğini sağlama, okullarda uygun eğitim ortamını sağlamayı gerektiren bir eğitim yaklaşımıdır(Cırık,2008).
- Irkçılığı, Asimilasyonu reddederek, demokrat değerler, çerçevesinde kùltürel çoğulculuğu sağlamak için eşit eğitim ve òğrenmeyi sağlama işi(Aydın &Tombuloėlu2014).

Yetiştirilmekte olan bireyi, tek kültür dahilinde yetiştirme işi değildir. Kültürel ve diğer farklılıklara bakılmaksızın tüm bireylere gelişim özellikleri, akademik başarı ve okul etkinliklerinde eşitçe fırsatlar sunan, bir pedagojik yaklaşım olarak özetlenebilir.

Tanımların verdiği ifadelerle bakarak bu kavramın ayrımcılığa karşı, sosyal adalet ve insan haklarını içeren, değerler eğitimi barındıran ve demokrasinin uygulandığı bir eğitim politikası/ yaklaşımı olduğunu çıkarabilir.

2.2.2 Çok-kültürlü Eğitimin Özellikleri

Nieto, Çok-kültürlü eğitimi, tüm öğrencilere eşit ve haklar sunabilen, ırkçılık karşıtı, demokratik bir reform hareketi olarak tanımlamaktadır. Çok-kültürlü eğitim için de ana maddelere bağlı 7 temel özellik belirlemiştir(1996, Akt.Aydın,2013).

Çok-kültürlü Eğitim;

- **İrkçilik Karşıtı Bir Eğitimidir;** Farklı ırklardan gelen öğrencilerin birbirinden üstün olma durumlarını yok sayar. Öğretmenler, öğretim süreçlerini düzenlemeli ve öğrencilerin ırkçılık karşıtı farkındalıklarını artırmalıdır.
- **Temel Eğitimidir;** Okuma yazama ve diğer temel becerileri kapsar. Ayrıca üst kademe derslerini(tarih, edebiyat vs.) alan öğretim programlarında da yer almalıdır.
- **Tüm Öğrencilere Yöneliktir;** Sadece ırk-etnik farkı aranmaz kırsal ve kentsel kesimden gelen birbirinden farklılığı olan tüm öğrencileri kapsamaktadır.
- **Yayılmacı Niteliktedir;** Belirli süreçlerde yada eğitim programlarının tek bir ögesinde değil, eğitim programlarına bütünsel olarak uygulanmalıdır.
- **Sosyal Adalete Yöneliktir;** Öğrenciler toplumun demokratik bir üyesi olmaya teşvik edilmelidir. Hak ve sorumlulukları öne çıkarılmalı ve öğrenciler hak ve sorumlulukları hakkında bilgilendirilmelidir.

- **Süreçtir;** Politik olarak değişken olması ve tartışmalı içeriğe sahip olması yönüyle onun süreç olduğunu ortaya koyar.

- **Eleştirel Pedagojidir;** Bireyin çok yönlü ve kişisel özelliklerinin tanınıp okullarda bunların dikkate alınarak düzenlenmesi gerekir.

Gorski(2010) Çok-kültürlü Eğitim Yaklaşımın konularını 4 maddede açıklamıştır:

- *Müfredatın içeriği;* Özetleyecek olursak, her bireye hitap eden etkin bir sınıf sunumunun olması, ortak öğrenmenin gerçekleşebilmesi için özellikle de müfredatta tek bir kültürün baskın olmaması, diğer tüm kültürlerin parça parça yer yer alması ile değişikliğe gidilmesi, durumunu kapsar.

- *Sınıf sunumu;* Öğrenme ortamlarında tüm öğrencilerin eşit söz hakkına sahip olmasını, ortak ve iş birlikçi öğrenmeyi sağlama durumlarını kapsar.

- *Eleştirel kapsayıcılık;* Uygulanan müfredat ile ilgili öğrencilerden eleştirel dönüt alma, ders etkinlikleri oluştururken, eleştirel düşünme modellerini kullanma durumunu kapsar.

- *Sosyal sorumluluk ve vatandaşlık;* Öğrencileri, eşitlikçi toplumun, aktif katılımcıları olmaya hazır etme, toplumun istek ve beklentilerine göre, öğrencilerde vatandaş sorumluluğu hissi oluşturma durumunu kapsar.

2.2.3 Çok-Kültürlü Eğitimin Hedef ve Eğilimleri

Çok-kültürlü eğitimin asıl amacı insanlar arasındaki farklılıklardan kaynaklanan eşitsizlikleri yok etmektir(Oakes ve Lipton, 2007; Akt. Aydın,2013). Çok-kültürlü amacını aslında şöyle de açıklayabiliriz, bir müzikali gerçekleştirmek için orkestrada farklı enstrümanlar vardır hepsini sesi farklı türlerde çıkar ama amaç verilen notalarla ve şefle en güzel ritmi yakalamaktır. Nasıl ki hiçbir enstrüman birbirinden üstün değil ise hiçbir kültürün dini inanış ve geleneksel etkinliklerin

birbirinden üstün olma durumu da mümkün değildir. Müzikal için tek bir enstrüman yeterli gelmiyorsa bu çok-kültürlü eğitim içinde geçerlidir, farklı kültürlerin bir araya gelmesini eğitimde fırsata dönüştürmek, her enstrümanın duyulması gibi her kültürden öğrenciyi başarıya ulaştırmada eşit imkan ve olanak sunulması gerekir.

Temel Hedefler (Garcia,2009; Akt. Aydın,2013):

- Öğrenme ortamındaki tüm farklılıklara(cinsiyet, kültür, kavim, ekonomik seviye) karşı duyarlı olma bilincini öğrencilere aktarabilmek.
- Öğrenme ortamlarındaki tüm öğrenciler için, güvenli ve akademik başarısı yüksek bir öğrenme ortamı oluşturmak.
- Öğrencilere kültürel demokrasi bilincini aşlamak.
- Evrensel haberlere ilgi ve dikkati artırmak.
- Öğrencilerde kültürlere ilişkin farkındalık oluşturmak.
- Öğrencilerin kültüre okur- yazarlık seviyesini geliştirmek.
- Öğrencilere, kültürlerin tarihsel perspektifleri aktarmak.
- Öğrencilere, farklı kültüre ait öğrenme stillerini aktarmak.
- Öğrencilere, eklektik düşünce sistemini öğretmek ve düşünmeye teşvik etmek.
- Öğrencilerin kendi kültürüne öz saygısını koruyarak, kültürel eleştiri yapmayı öğretmek.
- Öğrencilere, kültürel özünü koruma hakkına sahip olmasını öğretmek.

Okullarda yapılan ayrımcılıklara karşı Gay (1994; Akt Aydın, 2013), amaçları şu şekilde belirlemiştir.

- Eğitimde, eşit ve mükemmel kaliteyi sağlamak.
- Sosyal duyuşal değerleri ve tutumları açıklamak.
- Kültürel çokluk açısından sosyal yeterliliğe ulaşmak.

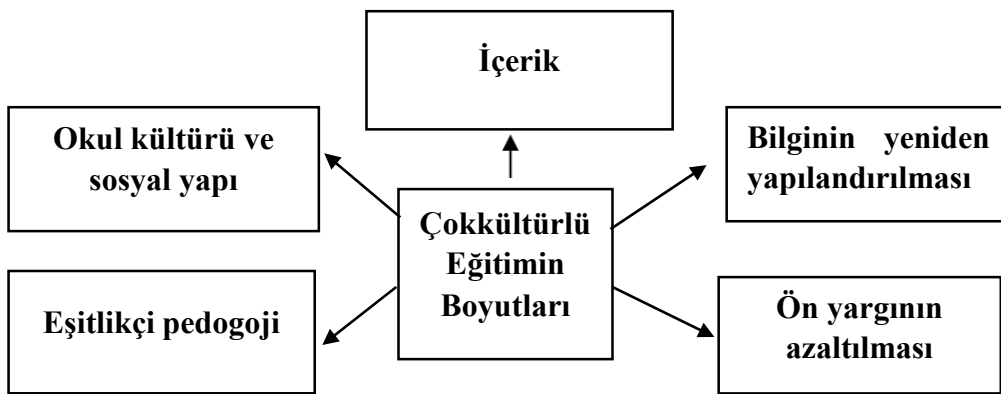
- Temel becerileri kazandırmak.
- Kültürel ve etnik okur-yazarlığı ilerletmek,
- Bireylerin kişisel gelişimlerini sağlamak,

Demir(2012) ise temel kişisel amaçları maddelerle belirlemiştir:

- Öğrencilere, kendinden farklı olan insanları anlayabilme ve onlarla iletişim kurabilme becerilerini öğretme,
- Öğrencilerin, öğrenme stilleri için, farklı içerik ve teknikleri kullanarak, temel becerileri kazandırma,
- Bireylerin, kendi kültürü haricinde toplumda var olan diğer kültüre karşı saygı duymalarını ve merak uyandırmalarını sağlama,
- Uygulanmakta olan öğretim teknikleri dışında diğer kültürlerin öğrenme teknikleri, tarihsel katkıları ve bakış açılarını öğrencilere aktarma.
- Bireye, kendi kültürünü anlayabilmesini ve bu süreçte öz saygısını koruyabilmesini öğretme.

2.2.4 Çok-kültürlü Eğitimin Boyutları

Her kavram kendi içinde birçok boyuttan oluşmaktadır. Çok-kültürlü eğitim kavramı da kendi içinde 5 boyuttan oluşmaktadır. Tablodaki maddelerin açıklamaları aşağıda yer almaktadır.

Şekil 2: Çok-Kültürlü Eğitimin Boyutları (Banks,2013;Akt.Aslan&Aybek2019)

İçerik: Bu boyutta eğitimciler, öğrenme ortamlarında konu anlatımı yaparken çok bilimin evrenselliğinde faydalanarak bilim arşivine büyük katkı sağlayan, çeşitli etnik sınıftan bilim adamlarının araştırmalarını ve biyografilerini öğrencilere aktarmalıdır. Böylece öğrencilerde kendi kültürü dışındaki kültürel geleneklere karşı önyargı yerine hoşgörü ve diğer bir kültürü kabullenme davranışı gerçekleşebilir.

Bilginin Yapılandırılması: Bu boyutta eğitimcilere düşen görev, bireylerin sosyal grup özelliklerinin bireylerin bilgi inşasını nasıl etkilediğini öğrencilere aktarabilmelidir.

Önyargının Azaltılması: Bu boyut genel anlamda öğrencilerdeki duygusal davranışlara odaklanır. Eğitimcilere düşen görevler, öğrencilere iş birliği, takım ruhu, birliği aşılacak yöntemleri uygulayabilecek okul etkinliklerini düzenlemelidir. Okul etkinliklerinde yeterli düzeydeki rekabet duygusunu oluştururken etnik kriterleri ortadan kaldırmalıdır.

Eşitlikçi Pedagoji: Bu boyut eğitimcilerin kendi etimolojik sınıfından başka bir etnik sınıfa mensup öğrencilere karşı, öğrenme ortamlarında eşit hak ve özgürlükleri tanımalı, eşit eğitim olanaklarını destekleyecek yöntemlerin ve tekniklerin uygulanmasıyla ortaya çıkar.

Güçlendirici Okul kültürü ve Sosyal Yapı: Bu boyutta Farklı etnik sınıflardan gelen öğrencilerin, öğretime başlamadan oryantasyon süreci boyunca kaynaştırılması ve merkezi okul sınavlarında kültürel farklılar göz önünde bulundurularak adil bir değerlendirme yapılmalıdır.

Boyutlarıyla Çok-kültürlü Eğitimin Öğretim Ortamlarında uygulanması (Banks,2013):

1. Bir eğitim kurumundaki görev yapan tüm kişiler, okul öğrencilerine hiçbir ayırım yapmadan pozitif ve ılımlı davranışlar göstermeye özen göstermelidir.

2. Kurumlarda uygulanacak olan resmi öğretim programının içerisinde cinsiyet kültürü de olmak üzere bölgedeki tüm kültürel ve etnik sınıfların deneyimleri yer almalıdır.

3. Eğitimcilerin uygulamakta olduğu yöntem ve tekniklerle öğrenme ortamlarındaki kültürel motivasyon bağdaştırılmalıdır.

4. Eğitimci ve idareciler, okul öğrencilerinin anadillerine ve lehçelerine karşı ön yargı barındırmamalı ve saygı göstermelidir.

5. Okul müsamerelerinde, kullanılacak materyaller farklı etnik sınıfların bakış açılarını da yansıtmalıdır.

6. Öğrenme ortamında kullanılan ölçme ve değerlendirme işlemleri kültürel açıdan önem taşıdığı üzere farklı etnik sınıfa ait, beceri sahibi öğrenciler orantılı düzeyde ödüllendirilmelidir.

7. Okul kültürü ve gizli öğretim programı öğrenme ortamı içerisindeki kültürel ve etnik çeşitliliği yansıtmalıdır.

8. Okuldaki sınıf öğretmenleri veya rehber öğretmenler farklı kültürlere sahip öğrenciler için de öğrencilerin kişisel gelişimlerini sağlama konusunda ve iyi bir kariyer için her türlü ilgi ve desteği sağlamalıdır.

2.2.5 Çok-Kültürlü Eğitimde Müfredat

Çok-kültürlü eğitim müfredatı oluşturulurken, toplumda var olan milli ve yerel kültürlere göre durum araştırılması yapılmalı(dini,cinsiyet dağılımı, sosyo ekonomik düzey farkı engel durumu vs.). Yapılan araştırma sonrasında, çeşitliliğin boyutları ve eğitim etkinliklerinin nasıl yürütülmesi gerektiği saptanmalıdır.

Hazırlanacak programın temelinde etnik ve kültürel çeşitlilik var olmalıdır ki programın uygulandığı öğrenciler, öz kültürünü tanıyabilmeli ve çevresindeki değişik kültürleri de kabul edebilmelidir. Uygulanacak eğitim programları öğretmenleri de

çok-kültürlü eğitim konusunda bilinçlendirmeli ve çok-kültürlü eğitim müfredatını uygulamaya teşvik edici nitelikte olmalıdır.

Çok-kültürlü eğitim müfredatının 4 temel aşaması(Banks,2004);

- **Katkılar;** bölgedeki diğer kültüre ait inanış günleri, bayramlarının kutlanabilmesi ve ders kitapları ve etkinliklerde yer alması aşamasıdır.
- **Ek olma:** Mevcut öğretim programına çoklu kültürel bilincin dahil olması aşamasıdır.
- **Dönüştürme:** Kültürel evrensel yaklaşımların öğrenciye aktarma ve kazandırma aşaması.
- **Sosyal eylem:** Öğrencilerin sosyal ortam konularına dahil olması, sosyal konuları sorgulayabilmesi eleştirmeye teşvik etme aşamasıdır.

Çok-Kültürlü Eğitim Müfredat Kılavuzunda Vurgulanması Gerekenler

(Hyde2006; Akt. Aydın,2012):

- Etnik, sosyo-kültürel çeşitlilik, eğitim ortamlarına dahil edilmelidir.(Okuldaki dans, müzik, tiyatro etkinliklerine etnik yansımaların uygulanması.)
- Çok-Kültürlü Eğitim müfredatının uygulandığı derslerde (dil, edebiyat, sosyal bilgiler, hayat bilgisi) değişik kültürlerin dini ve milli bayramlarına etkinliklerine tanıtım niteliğinde yer vermelidir.
- Okul prosedürleri öğrenci, öğretmen ve diğer çalışanlara eşit şekilde uygulanmalıdır.(okul idaresi farklı etnik gruptaki bireylerin tatil ve özel günlerini tanıması).
- Okulda uygulanan çok-kültürlü eğitim programında, okuldaki tüm öğrencilerinin kültürel öğrenme stillerine ve değerlendirme türlerine de yer vermelidir.

- Çok-Kültürlü Eğitim müfredatında, yer verilen ölçme değerlendirme yöntemleri, okul öğrencilerinin kültür, dini inanış ve değerlerini zedeleyecek düzeyde olmamalıdır.
- Çok-kültürlü eğitim müfredatı içeriğinde bireylerin kültürel kimliğinin gelişmesi ve bireylerin öz saygısını geliştirmeye yönelik imkanlar barındırmalıdır.
- Çok-Kültürlü Eğitim müfredatı, ülkedeki farklı toplumların kültürel unsurlarını önemli tarihsel deneyimlerini, toplumların karşılaştığı sosyo-kültürel problemleri öğrencilerin anlamasına destek olmalıdır.
- Çok-kültürlü eğitim müfredatı, demokrat aktif birer yurttaş olabilmek için, sosyal anlama becerilerini geliştirecek özellikte olmalıdır. (Bireylere öz değerlerini açıklama teknikleri düşüncelerini yasal olarak ifade etme yöntemleri öğretilmelidir)
- Çok-kültürlü Müfredatı, etnik açıdan bireylerin sınıf içerisindeki iletişimleri için gerekli becerileri kazanmasına yardımcı olacak düzeyde olmalıdır(kültürel ve tutum değerleri sözlü ve sözsüz davranışlarda tutum ve değerlerin nasıl yansıtıldığı bilme becerilerinin geliştirilmesidir.)
- Çok-Kültürlü Eğitim Müfredatı, içeriği yönüyle bütünsel yaklaşımı izlemeli, etnik sınıf ve kültürel yansımaları bütünsel bir biçimde yansıtmalıdır.
- Çok-kültürlü eğitim müfredatı, değişik kültüre ait perspektifleri öğrenmeye yorumlaya yardımcı özellikte olmalıdır.
- Çok-kültürlü eğitim müfredatı, ülkedeki yerel kültürlerin tanınmasına olanak sağlamalı ve yerel kültürlerin estetik tecrübelerini öğrenmeye destek olmalıdır.
- Çok-kültürlü eğitim müfredatı öğrencilere, yasal iletişim dili olarak yerel dillerinde öğretilmesine imkan vermelidir.

- Öğretmenler, çok-kültürlü eğitim müfredatına uygun öğrenim araçlarını tasarlanmalı. *Öğretim araçları tasarlanırken;*
- Ortamdaki karma kültüre sahip öğrencilerin ihtiyaçlarına göre ve müfredatı öğretmeye rehber şekilde düzenlenmelisine özen gösterilmelidir.
- Hiçbir kültürü ve kültürel etkinliği zedeleyecek ifade ve imgelere yer vermemelidir.
- Öğretmenin sınıf yönetme gücünü engelleyecek biçimde olmamalıdır.
- Bir kültürü alt edecek ya da diğerini üst edecek seviyede olmamalı, öğrenme ortamındaki kültürel problemleri çözümlenmeye eş-değer seviyede düzenlenmelidir.
- Öğrencinin kültürel öğrenme stilini de destekleyecek tarzda olmalı, öğrencinin, geçmiş yaşantısını, bütünsel kültür ile inşa edecek bakış açısını donanımda olmalıdır.
- Ortak anlama ve öğrenmeye hitap edebilecek şekilde tasarlanmalı ve kültürel eleştirel düşünmeyi geliştirecek şekilde düzenlenmelidir.
- Çok-kültürlü eğitim müfredatının içeriği oluşturulurken öğrenim çevresinin planı da yapılmalıdır. *Öğrenim çevresi;* çok-kültürlülük tabanında ve kültürel birleşime doğru gidecek bir çerçevede tasarlanmalıdır.

2.2.6 Çok-Kültürlü Öğretmen Profili Nasıl olmalıdır?

Eğitim fakülteleri, kaliteli ve günümüz araştırmalarına da konu olan çok-kültürlü ve çok dilli öğretmen profiline sahip öğretmen yetiştirmenin eğitim sistemleri açısından büyük bir önem taşıdığı bilincindedir.

Profil özellikleri(Kula,2012);

- Öğretmenler, çoklu kültürle yaşayış biçiminin değerine inanan, bu yaşayış eğitiminin ayrı bir eklemeli ders ya da konu olarak görmemek ve onu bir bütün olarak okul yaşantısına dönüştürme yetkinliğine sahip olmalıdır.
- Öğretmen, eğitimin evrensellik gücünü benimsemiş olmalıdır. (Kendinden farklı olan öğrencilere eşit yaklaşımda bulunmalıdır.)
- Öğretmen, sınıftaki farklı kültüre sahip öğrencilerin kültürel kardeşlik ilişkilerini güçlendirecek konumda olmalıdır.
- Öğretmen, farklı kültüre ve cinsiyete sahip öğrencilere karşı iyi bir , kariyer ve öğrencilerin kişisel gelişimlerini sağlama konusunda her türlü ilgi ve desteği sağlamalıdır.
- Öğretmen, sınıfında yer alan farklı kültür ve inanışlar hakkında bilgi edinmeli ve bu bilgileri okul idaresine de bildirmelidir.
- Öğretmen, öğrencilerin sahip olduğu inanış biçimi ve etnik sınıfıyla ilgili özel ve şahsi bilgilerin gizliliğini koruma yetkinliğine sahip olmalıdır.
- Öğretmen, sınıfındaki öğrencilerin, çoklu kültürle yaşayış biçimine dair olay ve problemler üzerinde çalışmak için, veri analizi, problemleri çözebilme, algılama gibi temel akademik becerilerin edinmesinde rehber konumda olmalıdır.
- Öğretmen, çoklu kültürle yaşayış biçiminden kaynaklı kültürel problemlere çözüm olabilmesi için analitik ve eleştirel düşünme biçimlerini de öğrencilere öğretmelidir.
- Öğretmen, öğrenme ortamındaki sosyokültürel sorunlara karşı nasıl alternatif çözümler getirebileceklerini öğrencilere öğretebilmelidir.
- Öğretmen, öğrencilerin bireysel farklılıklarına özenle saygı göstermelidir.

- Öğretmen, farklı kültürden gelen öğrencilerin sosyokültürel davranışlarını yorumlarken duyarlı ve etik ilkelere uygun davranmalıdır.
- Öğretmen, sınıftaki farklı kültürlerdeki gelenekleri, inanışları, ritüelleri, yaşam tarzlarını konu olarak aktarmalı ve derslerinde öğrencileri de aktif kılmak için farklı kültürleri inanışları araştırmaya teşvik edecek yöntemleri uygulamalıdır.
- Öğretmen, çok-kültürlü öğrenme ortamları ve çevresindeki pedagojik problemlerinin nedenlerini gözleyebilmeli ve problemlere uygun çözümler araştırmalıdır.
- Öğretmen ders materyallerini hazırlarken öğrencilerin ait olduğu etnik sınıfın özellikleri göz önünde bulundurmalıdır.
- Öğretmen, sınıf içerisinde öğrencileri birleştirecek temelde işbirliği ve dayanışmayı besleyen yöntem teknikleri bilmeli ve uygulamalıdır.
- Öğretmen, okuldaki, etnik sınıf problemlerine çözümleri araştırmalı ve anında müdahale edebilmelidir.

Öğretmenin Çoklu Kültürdeki Eğitimini Uygularken İzlemesi Gereken Adımlar:

Öğretmenler öncelikle çok-kültürlü eğitim programının yaşantıya dökmek üzere sistematik bir şekilde düzenlemelerini yapmalı ve amaçlı süreçteki adımlarını planlamalıdır (Arslan & Çalmaşur, 2017).

Adımlar;

- Öğrenme ortamındaki çoklu kültürü birleştirecek öğrenme hedeflerini belirlemek ve yazmak.
- Öğretim materyalleri ve etkinliklerinde çeşitli etnik sınıfları içerdiğini kontrol etmek için “frekans tablosu” kullanmak.

- Farklı etnik toplumları ve bilimsel katkılarını öğretim planlarına konu olarak eklemek ve örneklerle destek koymak.
- Çoklu kültür için belirlemiş olduğu öğretim hedefler ve stratejilerin programla nasıl kesiştiğini göstermek.

2.2.7 Çok-kültürlü Öğretmen Yetiştirme

*Öğretmen yetiştirme*nin önemi; Eğitim zincirinin ilk bileşeni öğretmenlerdir, öğretmenler sınıflarda, çağın ve toplumun gereksinim ve beklentilerine göre öğrencilerini yetiştirmektedirler. Toplumun gelişim rotasında eğitim düzeninin ve öğretmenlerin rolü büyüktür ve öğretmen yetiştirmeden sorumlu eğitim fakültelerindeki akademisyenlere de büyük sorumluluklar düşmektedir.

Eğitim fakülteleri çağın işlevselliğine göre bir kimlik ve kurum kültürünü yapılandırmalıdır. Öğretmen yetiştirirken de ilk ve ortaöğretim programlarıyla kesişen bir eğitim felsefesini benimsemeli ve bu bilinçte yetiştirmelidir. Yakın zamanda öğretmen eğitimi çalışma çevresinde yapılan çalışmalarda, kültürel farkındalıkların öğretmen adaylarının bilincine yerleştirilmesinin ve öğrenim çevresindeki etimolojik sınıf farklılıklarına sahip bireylere maximum seviyede yarar sağlayacağı, öğretmen adaylarının kültüre ilişkin duyarlı olma durumlarını geliştirebilmelerinin önemi dile getirilmiştir (Söylemez & Eren, 2017).

Öğretmenin yetiştirme programlarında öğretmen adaylarının değişik kültüre farkındalıklara sahip olarak eğitilmeleri, Avrupa ve Amerika gibi çok fazla kültürün bir araya geldiği devletlerde yer ve önem taşımaktadır. Ulusal Akreditasyon Komisyonu, (NCATE,2002;Akt.Aydın,2013) kültürel çoğulluğu, sınıflar arasındaki cinsiyet, kavim, ekonomik seviye, engellilik, dini inanış, fiziki (siyah- beyaz ten) açıdan yer alan farklılıkları kabul eder. Öğretmen yetiştirmede kültürel okur-yazarlığın

yüksek olması ve kültürel farklılıklara karşı duyarlılık barındırmanın önemini ve gerekliliğini vurgular.

Çok-kültürlü eğitim politikasının öğrenme ortamlarında uygulanabilmesi adına öğretmen yetiştirme programları düzenlenmelidir ve *öğretmen yetiştirme programlarında*; kültürel farklılıklara açık olan ve farklı değerleri anlamının, yaşatmanın gerekliliğine inanan, değişik öğrenci tiplerini tanımlayabilen ve onlara hitap edebilen, çok-kültürlü eğitimin bilincinde ve uygulama yeterliliğine sahip öğretmenlerin yetiştirimi temel alınmalıdır. Yakın zamanda yapılan araştırmalarda, yetiştirilmekte olan öğretmenlerin, etnik sınıf ve kültür değişikliklerine karşı hassas bir zihniyet oluşturmalarının ve öğretmen adaylarına kültürel farkındalıkların kazandırılması gerektiğinin altı çizilmiştir(Kılıç ve Polat,2013).

Öğretmen eğitiminde benimsenen bir diğer ilke farklılıkları bulunan öğrenci tiplerine de eğitim sunabilmeyi öğretmen adaylarına bilinçli bir şekilde aktarmaktır. (Wesche & Guyton, 2005). Öğretmenleri birbirinden farklı öğrenci tiplerine hazırlayabilmek için öncelikle öğretmen yetiştirme programlarına ve akademisyenlere çok-kültür eğitim politikası yansıtılmalıdır. NCATE' de öğretmen yetiştirme programlarının bu konuda yeniden yapılandırılmasını ve tek tip öğretmen yetiştirme anlayışı yerine, farklı kültürlere karşı bütünleştirici tavırda yaklaşabilen öğretmenlerin yetiştirilmesi gerektiğini belirtir(Baptiste ve arkadaşları,1980; Akt. Aydın,2013).

Eğitim fakültelerinde görev yapan akademisyenlere sorumluluklardan biri evrensel bir eğitim anlayışı olan çok-kültürlü eğitimin çok-kültürlü eğitimi uygulama metodolojilerinin bilincinde olmalarıdır. Bir diğeri ise, yetiştirmekte oldukları öğretmenlere çok-kültürlü eğitim ile ilgili deneyim ve uygulama bilincini aktarmaktır (Günay, 2011).

Alan yazın incelendiğinde, YÖK programına bağlı üniversitelerin öğretmen yetiştirme programlarının incelenmesi sonucu öğretmen yetiştirmede tek tipçi anlayışının benimsendiği görülmektedir (Derince, 2012). Öğretmen yetiştirme müfredatı çok-kültürlü eğitim açısından incelendiğinde çok-kültürlü eğitim ile ilgili örneği verilecek zorunlu bir lisans ders bulunamamakta ve dönemlik seçmeli derslerin yer aldığı bilinmektedir.

Bu durum öğretmenlerde çok-kültürlü eğitim bilincini oluşturmak için yetersiz kalmakta ve yetersizliğin giderilmesi adına, MEB, YÖK, ÖSYM, STK'lar, gibi kurumlarının yeniden düzenlenmiş ve uyarlanmış eğitim programlarının tasarlanması gerekmektedir(Aydın,2013). Yapılmış çalışmalarda, lisans eğitiminde öğretmen adaylarından seçmeli olarak Çok-kültürlü eğitim dersini almış adayların kültürel ve etnik değişkenlere karşı tutum ve geri bildirimlerinde olumlu yönde değişimlerin bulunduğu saptanmıştır (Ünlü & Örtten , 2013)

Literatürde Yer-Alan Çok-Kültürlü Öğretmen Yetiştirme Yaklaşımları

A. Geleneksel Yaklaşım

Hakim, ağırlıktaki kültür ve kavmin öz değerlerine yönelik, azınlık sınıfı hakim sınıfın içerisinde eritecek düzeyde, tek tipçiliğin benimsenerek, öğretim ortamı, müfredat ve pedagojik yaklaşımların uygulama becerilerine sahip öğretmenlerin yetiştirilmesi gerektiğini kabul eder. Bu yaklaşıma göre eğitilmiş öğretmenler, ders programlarını hazırlarken, azda olan etnik sınıfın sembolik olarak, sadece teorik bilgi aktarımı yapılacak, mevcut kültürün özüne göre öğrenim teknikleri ve gereçlerinin kullanılacağı biçimde tasarlar (Çiftçi, 2019).

B. Modern Yaklaşım

Öğretim ortamında, her sınıf öğrencinin eşit haklara sahip olmasına inanır. Farklılıkları olan öğrenciler arasında olumlu bağlar kurabilecek, hümanist eğitim

anlayışını benimsemiş, kültürel farklılıklara duyarlı, kendi veya mevcut kültürün dışındaki öğrenme teknikleri öğrenip uygulamaya hevesli öğretmen yetiştirilmesinin gerektiğine inanır. Bu yaklaşıma göre eğitilmiş öğretmenler, sınıf içerisinde öğrencileri birleştirecek temelinde işbirliği ve dayanışmayı besleyen yöntem teknikleri bilmeli ve kullanmalı, kültürel özelliklere uygun bir değerlendirme tekniği kullanmalıdır(Çiftçi2019).

C. Eleştirel Yaklaşım

Toplumdaki var olduğu inanılan, sosyal- siyasal düzenin getirisi olan eşitsizlik ve ayrımlara karşı, uygulanan düzenin, sorgulamaya ve yapılandırmaya odaklanır. Öğretmenlerde de bu eleştiri ve yapılandırmacı bilinci taşımaları yetiştirmekte olduğu öğrencilere de aktarabilesine inanır(Çiftçi,2019).

Tablo 1: Öğretmen Yetiştirme Yaklaşımları

(Jenks ve ark., 2001 ; Akt. Çiftçi 2019)	
Yaklaşımlar	Öğretmen Yetirme Amaçları:
Geleneksel Yaklaşım	Adayları(öğretmen), öğrencilerin içerisinde, kültürel bir ayrımın olmadığı düşünülerek(varsayarak), onların eğitim düzeni içerisinde asimilasyonunu sağlamak üzere yetiştirmek. Adayları, değişik kültür-değer, inanış şekilleri ve küresel fikirleri inceleyerek, öğrencilerin, eğitim düzeni içerisinde asimilasyonunu sağlamak üzere yetiştirmek.

Modern Yaklaşım	<p>Adayları, taraflı tutum ve davranışlar ile peşin hükümlerin incelemek vesilesiyle, öğrencilerin farklılık durumlarına karşı, yüksek saygı ve duyarlılık yetisi kazandırmak. Adayları, çok-kültürlük esaslı eğitim programlarını ve pedagojik yaklaşımları uygulayabilmeleri için gereken, teori ve uygulama becerilerini öğretmek ve öğrenenlerin öğrenme gereksinimleri sağlamak.</p> <p>Toplum reformu için öğrencilerinin sosyal- psikolojik eylem yetilerini ilerletebilecek, beceri ile kuşatmak.</p>
Eleştirel Yaklaşım	<p>Toplumsal eğitim programlarının öğrencilerde fiile geçirmek için eşitsizlik, adaletsiz olma durumlarına karşı, çaba göstermelerini sağlayacak çalışmaları destekleyecek yetileri kazandırmaktır.</p>

Dünya ülkelerinden öğretmen yetiştirme programı kapsamında örnekler(Aydın,2013). ;

- Cambridge Üniversitesi'nin Öğretmenlikte Çift dillilik ve Yetişkinler için İngilizce dersi verme Belgesi)

- Oxford Üniversitesi, Öğretmenlik Yüksek Lisans programı
- İspanya/Bask öğretmen hizmet içi eğitimi
- Kanada'da resmi olarak yürütülmekte ve uygulanmakta olan (FITEC)

Kültürlerarası Öğretmen Eğitimi Komitesi'nin belirlediği çok-kültürlü eğitim programının koşullarına uygun öğretmenlerin yetiştirilmesi esastır.

- Avusturalya'da Yeni Güney Galler (NSW) yönetim bölgesinde toplumda var olabilecek ırkçılık politikalarına karşın öğretmenler, kendilerine yönelik mesleki eğitim programına zorunlu katılım göstermektedirler. Eğitim fakültelerinde öğretmen eğitimi yapan akademisyenlere, çok-kültürlü öğretim ortamındaki güçlükleri azaltmaya yönelik, eğitim ve seminerler düzenlenmektedir (Kurtuluş, 2018). Öğretmen eğitimi politikasında çok-kültürlü eğitim programı uygulamaya dayalıdır. Adaylar(öğretmen), ders anlatım uygulamalarını(okul deneyimi), çok-kültürlü öğretim ortamlarında yapma zorunluluğu vardır(Han&Singh,2007;Akt.Kurtuluş, 2018).

- İsveç hükümeti de bölgesel eğitime yönelik yasalar düzenlemiştir. Eğitim fakültelerine çok-kültürlü eğitime yönelik resmi öğretim programları uygulanmaktadır. Öğretmen yetiştiren akademi ve kolejlerde kültürler arası pedagoji zorunlu lisans dersi verilmektedir (Kurtuluş, 2018)

2.3 Çok-kültürlü Eğitim Yaklaşımının Tarihsel Süreci

Yaklaşımın tarihsel kökleri incelendiğinde, ezilen çeşitli insan sınıfının haklarını arama hareketlerine dayanmaktadır. Birçokları ise (Banks,1989; Davidman & Davidman, 1997; Akt. Damgacı& Aydın, 2013), Afro-Amerikalı veya diğer azınlık sınıfın 1960'lı yıllarda kamu kurumlarındaki ayrımcı uygulamalara karşı insan hareketlerinin mücadelesi olarak ön görür.

İlk olarak 1915'te Horace Kallen tarafından yetişkin eğitimi literatüründe öne sürülmüştür. 1980'ler okullara yönelik şikayetler üzerine sadece müfredatta yapılan

değişikliklerin yeterli gelmediğini dile getiren Çok-kültürlü eğitim öncülerinden ve ilk Çok-kültürlü eğitim uzmanların olan James Banks, bu kavramın okullarda uygulanması gereken bir sosyal sistem olması görüşündeydi, ona göre okul ortamının ve eğitim sisteminin her ögesinin eğitim politikalarıyla beraber incelenmesi gerekmekte ve cinsiyet, ten, inanış, ekonomik düzeyde eğitimde ilgi ve fırsatları eşitleme çabası olarak görmekteydi (Banks1981, 1989, Akt Aydın,2013).

20.y.y.ın sonlarına doğru eğitimler, kültürel kuramcılar, yaklaşımlarda sosyal adalet, eleştirel düşünme gibi konuları temel alan kuramlar oluşturmaya çabalamışlardır. Geleneksel k12 ve yükseköğrenim modellerini çok-kültürlülük çerçevesinde çözümlenmeye başlamışlardır. Pedagoji bağlamında kültürün belirleyici etkisinden hareket ederek, iş gücü göçüyle birlikte belirginleşen kültürlerin diyalogun sonucu olarak ortaya çıkan olgularla belirginleşen ve bir gelişim çizgisi olarak kavranmaktadır (Ornstein, Pajak, & Ornstein, 2016). Çok-kültürlü eğitim kavramı yeni bir kavram olmakla beraber sürekli de değişen toplumun gereksinimleri karşılamak için değişmeye devam edecektir(Gorski,1999; Akt Ornstein, Pajak, & Ornstein, 2016). Parekh, karma millet ve kültürlerin bir arada yaşadığı ülkelerde yaşanan kültürel çatışmalarının çözümü olarak sunar (Parekh, 2002).

2.4 Kültürlerarası Yaklaşım ve Pedagoji

Bu yaklaşım, toplum ve okul düzeninde etnik ve kültürel davranışların, etkileşimi içerisinde, beraber yaşayabilmenin şekil ve içeriklerini geliştirme ve bunları değişik kültürlere sahip öğrencilerin hümanist çerçevede öğrenme ve öğretim süreçlerine dahil edilmesi gerektiğine inanılarak, öne sürülmüştür(Kula,2012).

Öğrenme ortamında öğrencilerin, kültürel değişimlerine, düşünsel-kültürel gereksinim ve becerileri pedagojik bir davranışla ortaya çıkmaktadır. Yaklaşımın amacı öğretim ve öğrenmenin, ders faaliyetlerinin, değişik kültürlerdeki öğrencilerin,

bu süreçlerdeki şartlarının gözlenmesi; hedeflerin, içeriklerin, tekniklerin, ders içi ve ders dışındaki değişik kültürlerin kişisel ve karakteristik gelişimi için sürecin değerlendirilmesi ve yapılandırılmasıdır(Nieman,1982; Akt. Kula,2012).

Kültürlerarası yaklaşımda, kültürel ilkeler öğrenme süreçlerine eş değer şekilde ilave edilir. Yaklaşım diğerlerinden farklı olarak kültürel durumsallığı reddederek, eğitimin çocuklar ve gençlerin edimleri üzerinde özgün ve bilinç oluşturma, anlatım ve anlama çabalarını, tepkilerini, deneyimlerini irdeleme ve ilişkilendirme sürecini kapsar(Kula,2012). Kültürler arası pedagojinin çıkış noktası da Almanya'daki baskın kültürlerin okul ortamında bir netliğe kavuşturulmasına getirilmiş bir çözüm önerisidir(Ahrend,1982; Akt.Kula,2012). Ahrend, bu durumu pedagojide yapılması gereken bir araştırma konusu olarak belirlemiştir.

2.4.1 Kültürlerarası Pedagojinin Özellikleri(Kula 2012);

- Eğitimi fırsat eşitliği zemininde şekillendirir.
- Herhangi bir şartlandırmadan doğabilecek ayrıma karşıdır. (sosyo ekonomik ve cinsiyet ayrımı da dahil olmak üzere)
- Kültürleme sürecinin destekleyicisidir.
- Hümanist yaklaşımın temelleri üzerindedir.
- Bireylerin kendi yaşam alanlarını biçimlendirir.
- kültürler arası diyalogu harekete geçirir.
- Kişisel ve kültürel farklılıklar birbirinin içerisinde eritilmez.
- Bireysel farklılıklar göz ardı edilemezler.
- Hümanist ve evrensel görüşü benimser.

2.4.1.1 Kùltùrlerarası Pedagojiye Gùre Òğretmen Yetiştirme Alanında

Yapılması Gerekenler(Kula,2012);

Òğretmen eğitiminin 3 aşamasında òğretmenleri toplumu gerekliliklerine yùnlendirmeli(okul durumu bilgileri), kendilerini kùltùrel davranışlara etkinliklere adapte etmeli.

Etnik yada her hangi bir değişiklikten(cinsiyet, Sosyoekonomi), kaynaklı problemlere çùzùm odaklı yaklaşım önerilmeli, yetkinleştirilmelidirler.

Mevcut toplumdaki kùltùrler hakkında bilgiler ve etkinlikler, òğretmen adaylarına aktarılmalıdır.

Gùrev yapmakta olan òğretmenler, kùltùrel arayışlar için isteklendirilmelidir.

2.4.1.2 Kùlterlerarası Pedagoji Alanında Yapılmış Òğretmen Adaylarına Yùnelik Literatùr Çalışmaları

- Çankırı K.Ü. Pedagojik formasyon eğitimi almakta olan òğrencilere yùnelik yapılmış araştırmada(Demirciođlu& Òzdemir,2014); òğrencilerinin çeşitli değişkenlere gùre çok-kùltùrlù eğitim ile ilgili tutumları, incelenmiş ve genel olarak olumlu sonuçlar saptanmıştır.

- Bolu İbu eğitim fakùltesi Tezsiz yùksek lisans òğrencilerine yapılmış çalışmada(Çoban, Doğan & Karaman,2010) adayların değişik demografik değişkenlere gùre kùltùrel farklılıklara yùnelik, perspektiflerinin analiz edilmesi sonucu demografik değişkenlere bağlı anlamlı farklılıklar saptanmıştır.

- Ùnlù ve Òrten'in 2013 yılındaki çalışmasında; Òğretmen adaylarının çok-kùltùrlù eğitime bağlı algılarının analiz edilmesi nihayetinde algıların olumlu ve olumsuz yùnde olduğu tespit edilmiştir.

- Bulut ve Sarıçam'in 2016 yılında yaptıkları çalışmada Okul Òncesi Òğretmen adayları ve òğretmenlerin çok-kùltùrlù bireysel özelliklerin çok Çok-

kültürlü eğitim tutumlarındaki çokkültürlü kişilik ile çokkültürlü eğitim tutumları arasında orta düzeyde ilişki olduğu ve çokkültürlü kişiliğin alt boyutlarının çokkültürlü eğitim tutumlarının % 39'unu yordadığı sonucuna ulaşılmıştır.

- Ekici'nin 2017 yılında yaptığı çalışmada kültüre ilişkin zeka seviyeleri ve çok-kültürlü eğitime ilişkin tutumlarının incelenmesi, sonucunda Okul öncesi öğretmen adaylarının KZ düzeyleri ile ÇKEYT arasında anlamlı bir ilişki vardır. Okul öncesi öğretmen adaylarının KZ düzeyleri öğrenim gördükleri üniversite türüne ve farklı kültürlerin olduğu bir çevrede yetişme duruma göre göre farklılaşmakta; ÇKEYT ise öğrenim gördükleri üniversite türüne göre farklılaşmakta saptanmıştır.

2.4.3 Akademisyenlere Yönelik Literatür Çalışmaları

- Ahmet Gülmez'in 2018 yılında KKTC'de yaptığı Çok-kültürlü Eğitime İlişik Akademisyenlerin Görüşlerini alarak, akademisyenlerin, genel anlamda çok-kültürlü eğitim ile ilgili genel anlamda bilinç sahibi oldukları sonucuna varılmıştır.

- Rafet Günay, Hasan Aydın'ın Fadime Damgacı'nın 2014 yılında yaptığı çalışmada, T.C. Eğitim fakültelerinde, görev yapmakta olan akademisyenlerin, çok-kültürlü eğitime ilişkin metafori algılarının alınması sonucunda, 7 kavramsal metafora ulaşılmıştır. Bu metaforlar ortak özellikleri bakımından yedi farklı kavramsal kategori altında toplanmıştır. Kavramsal kategoriler akademisyenlerin unvanları bakımından önemli derecede farklılık göstermiştir. Akademisyenlerin çoğunun çokkültürlü eğitime karşı olumlu tutuma sahip oldukları görülmüştür. Çokkültürlü eğitimin tanımlamasında daha çok “gökkuşağı (n=51)”, “mozaik (n=26)” ve “çiçek bahçesi, orkestra, türlü yemek, kilim ve aşure” mecazları kullanılırken buna zıt olarak “kaos (n=6) mecazını kullananlar da bulunmaktadır.

- Fadime Damgacı ve Hasan Aydın'ın 2013 yılındaki çalışmasında, T.C. Eğitim fakültelerinde, görev yapmakta olan akademisyenlerin, çok-kültürlü eğitime

ilişkin görüşlerinin alınması, sonucunda öğretim görevlilerinin, çok-kültürlü eğitime yüksek derece olumlu yaklaşım gösterdiği sonucuna varılmıştır.

- Fadime damgacı ve Hasan Aydın'ın 2013 yılında yaptığı çalışmada, Akademisyenlerin, çok-kültürlü eğitime ilişkin tutumlarının alınması sonucunda, akademisyenlerin çok-kültürlü eğitime ilişkin tutumlarının yüksek derecede olduğu düşüncesine ulaşılmıştır.

Bölüm 3

YÖNTEM

Bu kısımda, araştırmada kullanılmış olan modele, evren ve örnekleme, veri toplama araçlarına, verilerin toplanma süreci ve analizi yer almaktadır.

3.1 Araştırma Deseni

Bu çalışma, Doğu Akdeniz Üniversitesi Eğitim bilimlerinde, öğrenim gören son sınıf öğretmen adayları ve tam zamanlı görev yapan akademisyenlerin çok-kültürlü eğitime ilişkin görüşlerinin incelendiği, karma araştırma yöntemi kullanılmış olarak, durum çalışması ile desenlenmiştir. Bu çalışma sıralı ve açıklayıcı bir model kullanılarak yapılmıştır. Önce nicel veriler Fadime Damgacı ve Hasan Aydın tarafından geliştirilen ölçek kullanılarak toplanmıştır ve ardından daha detaylı derinlemesine verilere ulaşabilmek için yine Fadime Damgacı ve Hasan Aydın tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme soruları ile nitel veriler toplanmıştır. Durum çalışması, seçili kümelerde, mevcut duruma- olguya ilişkin faktörlerin bütünsel bir yaklaşımla, derinlemesine incelendiği bir yöntem olarak tanımlanır (Yıldırım & Şimşek, 2016).

Çok-kültürlülü toplum yapıları günümüz toplumlarında sık ratlanılan bir durumdur, mevcut olan bu durumda çok-kültürlü eğitim uygulamalarına ihtiyaç vardır. Bu çalışmada, öğrenim gören ve mesleğe hazırlanan son sınıf öğretmen adayları ile görev yapan tam zamanlı akademisyenlerin görüşlerinin daha ayrıntılı olarak incelenmesi adına, durum çalışması, araştırmacı tarafından, yöntem olarak seçilmiştir.

Araştırmalarda durum çalışmaları, durum- olgular ile ilgili ayrıntıların derinsel ve bütünsel bir şekilde incelenilmesi mevzubahisdir(Yıldırım&şimşek,2016).

Karma yöntem (Sıralı açıklayıcı) araştırması tercih edilerek son sınıf öğretmen adaylarının ve tam zamanlı akademisyenlerin görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Sıralı açıklayıcı yöntem; araştırmacının, araştırma sorularının anlama ve çözümlenmesi adına, nicel veriler (kapalı uçlu) ve nitel veriler (açık uçlu) topladığı, iki veri grubunu birbiriyle bütüneleştirildiğı ve daha sonra bu iki veri setini bütünselleştirmenin avantajlarını kullanarak, sonuçların elde edildiğı, bir araştırma yaklaşımıdır (Creswell, 2019).

Bu yaklaşımın kullanılması, nitel ve nicel yöntemlerden herhangi birinin tek olarak kullanılmasına kıyasla, çok daha fazla avantajlıdır. Bu yaklaşımın tercih edilmesiyle beraber araştırmacıya, araştırma sorularının anlam ve içerik bakımından zengin yanıtlara erişebilme fırsatı sunar.

Durum yada olguların incelenilmesinde tek tip yöntemlerin kullanılması yetersiz kalmaktadır. Karma çalışmalarda nitel ve nicel yöntemlerin beraber kullanılması, elde edilen bulguları tutarlılık açısından değerlendirme fırsatı sağlar. Böylece yürütölen çalışmanın inandırıcı olma durumunu güçlendirir(Yıldırım ve şimşek, 2016).

3.2 Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu, 2020-2021 Eğitim-öğretim yılında Doğu Akdeniz Üniversitesi'nde "Eğitim Bilimleri bölümü rehberlik ve psikolojik danışmanlık programında öğrenim gören son sınıf öğretmen adayları ve eğitim bilimlerinde görev yapan tam zamanlı akademisyenler' oluşturmaktadır. Çalışma grubunun belirlenmesinde Tabakalı amaçsal örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemin seçilmesinin sebebi, Tabakalı örnekleme, örnekleme hatasını azaltarak

evrenin daha fazla temsil edilmesini sağlamaktadır. Bu örnekleme yönteminde, örnekleme hatasını azaltabilmek için, büyük bir evren gereklidir. Dolayısıyla evrenden çekilecek örneklem de çok sayıda olmaktadır(Creswell Clark,2016 Akt. Baltacı). ÇBu çalışmaya eğitim bilimleri rehberlik ve psikolojik danışmanlık programında öğrenim gören son sınıf 88 öğretmen adayı ile eğitim fakültesinde görev yapan tam zamanlı 41 akademisyen katılım göstermiştir. Yarı yapılandırılmış görüşmeler için 88 öğretmen adayı arasından rastgele olarak 20 öğretmen adayı seçilmiş, akademisyenler arasından da rastgele olarak 10 akademisyen seçilmiş görüşmeler yapılmıştır. Yürütülen çalışmada katılımcı sayısının sınırlılığna bağlı olarak ayrıntılı bir çalışma yöntemi kullanılmıştır.

3.3 Gerekli İzin Alınma Süreci

Araştırmayı yürütebilmek adına, Doğu Akdeniz Üniversitesi Etik Kurulu'na gerek görülen evraklar sunulmuş, gerekli onaylar alınarak, Eğitim Bilimleri bölümünden gerek görülen açıklamalar yapılmıştır. Doğu Akdeniz Üniversitesi Etik Kurulu'ndan alınmış *onay belgesi* (Ek 1) sunulmaktadır.

3.4 Veri Toplama Araçları ve Veri Toplama Süreci

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak (nicel) anket ve (nitel)görüşmeler kullanılmıştır. Fadime Damgacı ve Hasan Aydın'ın 2013 yılında yapılan araştırmada(*Türkiye'deki Eğitim Fakültelerinde Görev Yapan Akademisyenlerin Çokkültürlü Eğitime İlişkin Görüşleri*) kullanmış oldukları *Çok-kültürlü Eğitim Tutum Ölçeği* ve yarı yapılandırılmış mülakat soruları kullanılmıştır(Ek 3, Ek 4'te mevcuttur). Birinci bölümde katılımcıların demografik bilgileri (cinsiyet, yaş aralığı, etnik köken, üniversite, unvan) istenirken, ikinci bölümde "Çokkültürlü Eğitim Tutum Ölçeği" yer almaktadır. Bu ölçekte 21 madde mevcuttur. Beşli Likert tipli bu ölçek; "Kesinlikle Katılmıyorum(1)", Katılmıyorum(2), Kısmen Katılıyorum(3), Katılıyorum(4) ve

Kesinlikle Katılıyorum(5) olarak derecelendirmeler yer almaktadır. İzni alınan Ölçeğin 21 maddesinde güvenilirlik açısından, Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı hesaplanılmış, bu katsayı .92 bulunmuştur(Damgacı&Aydın,2013). Elde edilen katsayı .92 ile uygulanan ölçeğin, çok-kültürlü eğitim tutumu bağlamında çokça güvenilir veri toplama için uygun ölçme aracı, olduğunu açıkça göstermektedir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel,2014).

Ek olarak çalışmada rastgele seçilen 20 öğretmen adayı ve 10 akademisyenden yarı yapılandırılmış görüşme soruları uygulanarak bilgiler elde edilmiştir (Ek 4' e gidiniz). Gerekli pilot çalışmalar yapıldıktan sonra uygulanmıştır. Anket ve yarı yapılandırılmış görüşmeler, pandemi (covid19) süreci nedeniyle çevrim içi (onliene) olarak teams üzerinden özel olarak bağlantı gönderilerilek yapılmıştır.Görüşme soruları ise öğretmen adayları ve akademisyenlere, araştırmayla ilgili gerekli açıklamalar yapıldıktan sonra gönüllülük ilkesine de sadık kalınarak, kendilerine de,uyan, zaman dilimi belirlenmiş ve o tarihlerde, görüşme soruları uygulanmıştır.

3.5 Verilerin Analizi

Araştırmada kullanılan ölçek soruları için, standart aritmetik ortalama, standartsapma ve yüzde değerleri, alanındaki uzman kişinin desteği alınarak, SPSS. 24 ile analizi yapılmıştır. Değişkenlere bağlı anlamlı farklılık olup olmadığını saptayabilmek için Test ve Anova testi kullanılmıştır. Rastgele seçilen öğretmen adayları ve akademisyenler ile yapılmış mülakatlara (yarı yapılandırılmış görüşme sorularla) ise içerik analizi yapılarak sonuçlar elde edilmiştir.Elde edilen veriler, kaleme alındıktan sonra, akademisyenler ve öğretmen adaylarının görüşleri temalara ve alt temalara ayrılmıştır. Aralarında ayırım olmayan fikirlerde yer bulmuş görüşler, aynı kategoriler içerisinde birleştirilerek yorumlamalar yapılmıştır. Karma metodolojinin kullanılması, araştırma neticesinde sahip olunan bilgilerin analizi için

farklı kapsam ve niteliklerin kazanılması açısından destek sağlamış ve sahip olunan bilgileri güvenilirlikli, doğrulaştırma maksadıyla da araştırmayı daha güçlü hale getirmiştir(Yıldırım & Şimşek, 2016).

3.6 Araştırmacının Rolü

Veri toplama süresince, araştırmacı, aktif rol almıştır. Covid 19 salgını ve alınan önlemlere takiben, anketlerin uygulanabilmesi adına öğretmen adayları ve akademisyenlere çevrimiçi(onliene), teams üzerinden, özel olarak bağlantı gönderilmiştir. Anketlerin uygulama öncesinde, çevrim içi(onliene), teams üzerinden, araştırma ile ilgili gerekli açıklamalar yapıldıktan sonra, uygulanmaya başlanmıştır. Görüşme yöntemini de uygulayabilmek adına, öncelikle öğretmen adayları ve akademisyenlerden, çevrim içi olarak (onliene) teams üzerinden kendilerine uygun bir zaman diliminde, randevu alınarak teams üzerinden, katılım formu gönderildikten ve onayları alındıktan sonra,yapılan görüşmeler ses kayıt cihazına kaydedilmiştir.

Bölüm 4

BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmanın bu alanında, Eğitim bilimlerinde öğrenim gören son sınıf öğretmen adayları ile tam zamanlı akademisyenlere uygulanan ölçek verileri ve mülakatlar(yapılandırılmış sorularla) ile ilgili istatistiksel olarak yapılmış olan veri analizleri doğrultusunda, meydana gelen bulgular ile, araştırmada yer alan alt problemlerin yanıtlarına ait elde edilmiş olan tablolar ve yorumlar bildirilmiştir.

4.1 Nicel Verilerin Analizi

Eğitim bilimleri, son sınıfta öğrenim görmekte olan toplam 88 öğretmen adayı ve tam zamanlı 41 akademisyene uygulanmış olan anket sonuçları aşağıdaki tablolarda yer verilmiş, veriler elde edilmiştir. Araştırma sorularından ikinci sorunun analizi için T-test ve Annova kullanılmıştır. Buradaki amaç Cinsiyet, Yaş Aralığı, Etnik Küken ve Kıdem değişkenlerine bağlı olarak öğretmen adayları ve akademisyenlerin çok kültürlü eğitime ilişkin tutumlarında anlamlı bir farkın olup olmadığını saptayabilmektir.

Birinci bölümde de aktarıldığı gibi araştırmanın amacı; öğretmen adayları ve akademisyenlerin, çok-kültürlü eğitime ilişkin, yaklaşım ve görüşlerinin incelenmesi, çok-kültürlü eğitim yaklaşımının uygulanmasına ve öğretmen yetiştirme programlarının çok-kültürlü eğitim konusunda yeniden yapılandırılmasına katkı göstermesidir. Bununla beraber, çok-kültürlü eğitim bilincinin önemini ve çok-kültürlü eğitim sürecine ilişkin farkındalıklarını aktarmak, farklılıkların bir araya

geldiği öğrenme ortamlarında ortamlarda uygulayabilecekleri bir metodoloji bilincini kazandırmaktır.

4.1.1 Araştırmanın Değişkenlerinin Aritmetik Puanlaması (Mean)

Eğitim bilimlerinde öğrenim gören son sınıf öğretmen adayları ve görev yapan tam zamanlı akademisyenlerin, ayrı ayrı olmak üzere tüm sorulara verdikleri yanıtlar, analizi yapılarak, tablolarda sunulmuştur. Ölçekte yer alan, 21 sorunun analizi yapılmıştır. Tablo 1 de sunulduğu gibi kategorize edilmiştir. Örneklemeden anket yanıtları alındıktan sonra, 21 madde içeren ölçek yanıt kategorisi edilerek nicel ölçeğe dönüştürülmüştür. 5 = Kesinlikle Katılıyorum, 4 = Katılıyorum, 3 = Kararsızım, 2 = Katılmıyorum, 1 = Kesinlikle Katılmıyorum.

Tablo2: Anket sorularının onay derecesi

Likert- ölçeği	Sınıflandırma	Açıklama
1	1 – 1.79	Kesinlikle Katılmıyorum
2	1.8 – 2.59	Katılmıyorum
3	2.6 – 3.39	Kararsızım
4	3.4 – 4.19	Katılıyorum
5	4.2 – 5	Kesinlikle Katılıyorum

Araştırmacı, anket sorularının derecesini, 2014 'te Idek, Fonk, Sidhu ve Hoon tarafından, yapılan araştırma örnek alınarak Tablo 1'de ki belirtilmiş kural esası alınarak, sorulardaki aritmetik ortalama 1-1.79, kesinlikle katılmıyorum, 1.8 – 2.59,katılmıyorum 2.6 – 3.39, kararsızım 3.4 – 4.19, katılıyom 4.2 – 5 kesinlikle katılıyorum, ifadelerini göstermektedir.

Tablo 2' anket başlığı ifadesinde de sunulduğu gibi, Çok kültürlü eğitim anket için ortalama puanları göstermektedir. Çok kültürlü eğitim anket maddeleri için

yanıtlayıcıların ortalama puanları 2.17 ile 4.42 arasında değişmektedir. Aynı zamanda standart sapmaları, maddelerin ortalama ortalamadan yüksek bir sapma göstermediğini de göstermiştir. Bu nedenle, katılımcıların Çok kültürlü eğitim anket (genel) için ortalama puanları 4,17'dir. Bu puanlar, akademisyenler ve öğretmen adaylarının çok kültürlü eğitim anketinin bakış açılarına göre gerçekleştirdiği algıların olumlu yönde ve tatminkar olduğunu göstermektedir.

Tablo3: Çok-kültürlü Eğitim Aritmetik ortalama

Ölçek Maddesi	Ortlama	Std.	Derecelendirme
Çok kültürlü eğitim anket			
Farklı kültürden olan insanlara kendi anadillerinin(Kürtçe, Lazca, Çerkezce, Arapça, Gürcüce vs.) seçmeli ders olarak öğretilmesi taraftarıyım.	4.05	0.908	Katılıyorum
Çevremdeki insanların farklı dille anlaşmaları beni rahatsız etmez(kendi aralarında).	4.33	0.629	Kesinlikle katılıyorum
İnsanların dini inançları ne olursa olsun onlara saygı duyarım.	4.39	0.550	Kesinlikle katılıyorum
Ülkemizde cinsiyet ayrımı olduğunu düşünüyorum.(K.K.T.C)	2.15	0.711	Katılmıyorum
Engelli vatandaşlarımıza pozitif ayrımcılık yapılması gerektiğini düşünüyorum.	4.39	0.536	Kesinlikle katılıyorum
Devletimizin engelli vatandaşlar için eğitim alanında daha fazla çalışma yapması taraftarıyım.	4.42	0.496	Kesinlikle katılıyorum
İnsanlara sosyal statülerine göre davranılmaması gerektiğini düşünüyorum.	4.28	0.675	Kesinlikle katılıyorum
İnsanlara ekonomik düzeylerine göre davranılmaması gerektiğini düşünüyorum.	4.25	0.699	Kesinlikle katılıyorum
İnsanların yaşlarına bağlı olarak gerçekleştirdikleri davranışlara saygı duyarım.	4.28	0.546	Kesinlikle katılıyorum
Farklı yörelerdeki insanların birbirinden farklı davranışlara ve düşüncelere sahip olabileceklerini anlarım.	4.34	0.565	Kesinlikle katılıyorum
Çok-kültürlü eğitimin farklı etnik kökenli öğrenciler için faydalı olacağına inanıyorum.	4.20	0.668	Kesinlikle katılıyorum
Çok-kültürlü eğitim ile farklılıklara bağlı olarak yaşanan sorunların çözüleceğine inanıyorum.	4.09	0.726	Katılıyorum
Okullarda çok-kültürlü eğitim programlarının uygulanmasının eğitimde fırsat eşitliği sağlayacağına inanıyorum.	4.15	0.711	Katılıyorum
Kendimi bir çok-kültürlü eğitimci olarak görüyorum.	4.23	0.582	Kesinlikle katılıyorum

Kültürü (din, dil, ırk, yaş, cinsiyet, sosyal statü, ekonomik düzey, gelenek, görenek vs.) benden farklı olan bireylere empati ile yaklaşırım.	4.35	0.479	Kesinlikle katılıyorum
Sadece tek bir kültürün hâkim olduğu sınıflardan ziyade, birden fazla kültürün eşit haklara sahip olduğu sınıfları tercih ederim.	4.23	0.667	Kesinlikle katılıyorum
Kültürel farklılıkların öğrencilerin akademik başarıları için birer avantaj olduğunu düşünüyorum.	4.20	0.722	Kesinlikle katılıyorum
Üniversitelerde öğretmen adaylarına çok-kültürlü eğitim ile ilgili temel derslerin okutulması taraftarıyım.	4.39	0.564	Kesinlikle katılıyorum
Öğretmenlerin sınıflarda kültürel çatışmalardan doğan sorunları çok-kültürlü eğitim çerçevesinde çözmeleri gerektiğini düşünüyorum.	4.27	0.543	Kesinlikle katılıyorum
Öğretmenler farklı kültürlerden olan öğrencileri, kendi kültürleriyle gurur duymalarına teşviketmelidir/cesaretlendirmelidir	4.28	0.560	Kesinlikle katılıyorum
K.K.T.C’deki Eğitim Sistemi, ülkede var olan tüm etnik kimliklerin zenginliğini barındırmalıdır.	4.25	0.652	Kesinlikle katılıyorum
Total	4.17	0.628	Katılıyorm

4.1.2 Akademisyenlerin Ve Öğretmen Adaylarının Bağımsız Değişkenlere Göre Çok-Kültürlü Eğitime İlişkin Görüşlerinin Analizi

Bu kısımda akademisyenlerin ve öğretmen adaylarının, cinsiyet, yaş aralığı etnik köken, kıdem ve mezun oldukları okul bilgilerine göre, çok-kültürlü eğitime ölçeğine vermiş oldukları yanıtların, analizi yer almaktadır.

Tablo 3’te Akademisyen ve öğretmen adaylarının, çok-kültürlü eğitime ilişkin puanlarının cinsiyet dağılıma göre karşılaştırmasına ilişkin Unpaired T testi sonuçları bulunmaktadır. Cinsiyet dağılımları 63 kadın (%49), 66 erkek (%51) biçimindedir.

Tablo 4: Öğretmen adayları ve Akademisyenlerin cinsiyet analizi

Bağımsız Değişkenler Testi										
		Levene'nin Varyans Eşitliği Testi		Ortalamaların Eşitliği için t-testi						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
1.Farklı kültürden olan insanlara kendi anadillerinin(Kürtçe, Lazca, Çerkezce, Arapça, Gürcüce vs.) seçmeli ders olarak öğretilmesi taraftarıyım.	Equal variances assumed	.147	.702	1.061	126	.291	.170	.160	-.147	.488
	Equal variances not assumed			1.059	122.687	.292	.170	.161	-.148	.488
2.Çevremdeki insanların farklı dille anlaşmaları beni rahatsız etmez(kendi aralarında).	Equal variances assumed	.305	.581	-.092	126	.927	-.010	.112	-.231	.211
	Equal variances not assumed			-.092	125.262	.927	-.010	.111	-.231	.210
3.İnsanların dini inançları ne olursa olsun onlara saygı duyarım.	Equal variances assumed	3.148	.078	-.445	126	.657	-.043	.098	-.237	.150

	Equal varianc es not assume d			- .447	122.9 06	.656	-.043	.097	-.236	.149
4. Ülkemizde cinsiyet ayrımı olduğunu düşünüyorum.(K.K.T.C)	Equal varianc es assume d	.033	.85 5	.087	126	.931	.011	.126	-.239	.261
	Equal varianc es not assume d			.087	124.8 03	.931	.011	.126	-.239	.261
5. Engelli vatandaşlarımıza pozitif ayrımcılık yapılması gerektiğini düşünüyorum.	Equal varianc es assume d	.265	.60 8	.529	126	.597	.050	.095	-.138	.238
	Equal varianc es not assume d			.528	122.0 83	.598	.050	.095	-.138	.239
6. Devletimizin engelli vatandaşlar için eğitim alanında daha fazla çalışma yapması taraftarıyım.	Equal varianc es assume d	.167	.68 3	.205	126	.838	.018	.088	-.156	.192
	Equal varianc es not assume d			.205	125.9 15	.838	.018	.088	-.156	.192
7. İnsanlara sosyal statülerine göre davranılmaması gerektiğini düşünüyorum.	Equal varianc es assume d	.565	.45 4	.711	126	.479	.085	.120	-.152	.322

	Equal varianc es not assume d			.712	125.3 73	.478	.085	.119	-.151	.321
8. İnsanlara ekonomik düzelelerine göre davranılmaması gerektiğini düşünüyorum.	Equal varianc es assume d	1.00 2	.31 9	- .063	126	.950	-.008	.124	-.253	.238
	Equal varianc es not assume d			- .063	121.9 64	.950	-.008	.124	-.252	.237
9. İnsanların yaşlarına bağlı olarak gerçekleştirdikleri davranışlara saygı duyarım.	Equal varianc es assume d	2.39 5	.12 4	- .413	126	.680	-.040	.097	-.232	.152
	Equal varianc es not assume d			- .415	118.3 90	.679	-.040	.096	-.231	.151
10. Farklı yörelerdeki insanların birbirinden farklı davranışlara ve düşünelere sahip olabileceğini anlarım.	Equal varianc es assume d	2.26 1	.13 5	- .573	126	.568	-.057	.100	-.256	.141
	Equal varianc es not assume d			- .575	119.5 23	.566	-.057	.100	-.255	.140
11. Çok-kültürlü eğitimin farklı etnik kökenli öğrenciler için faydalı olacağına inanıyorum.	Equal varianc es assume d	.123	.72 7	- .581	126	.562	-.069	.118	-.303	.166

	Equal varianc es not assume d			- .583	121.3 09	.561	-.069	.118	-.303	.165
12. Çok-kültürlü eğitim ile farklılıklara bağlı olarak yaşanan sorunların çözüleceğine inanıyorum.	Equal varianc es assume d	.383	.53 7	.951	126	.343	.122	.128	-.132	.376
	Equal varianc es not assume d			.951	125.3 93	.344	.122	.128	-.132	.376
13. Okullarda çok-kültürlü eğitim programlarının uygulanmasının eğitimde fırsat eşitliği sağlayacağına inanıyorum.	Equal varianc es assume d	.857	.35 6	.087	126	.931	.011	.126	-.239	.261
	Equal varianc es not assume d			.087	120.1 02	.931	.011	.127	-.240	.262
14. Kendimi bir çok-kültürlü eğitimci olarak görüyorum.	Equal varianc es assume d	3.29 1	.07 2	- .071	126	.944	-.007	.103	-.212	.197
	Equal varianc es not assume d			- .071	119.3 12	.943	-.007	.103	-.211	.196
15. Kültürü (din, dil, ırk, yaş, cinsiyet, sosyal statü, ekonomik düzey, gelenek, görenek vs.) benden farklı	Equal varianc es assume d	2.44 6	.12 0	.791	126	.430	.067	.085	-.101	.235

olan bireylere empati ile yaklaşırım.	Equal varianc es not assume d			.792	125.9 81	.430	.067	.085	-.101	.235
16. Sadece tek bir kültürün hâkim olduğu sınıflardan ziyade, birden fazla kültürün eşit haklara sahip olduğu sınıfları tercih ederim.	Equal varianc es assume d	1.62 9	.20 4	.072	126	.943	.009	.118	-.226	.243
	Equal varianc es not assume d			.072	123.4 98	.942	.009	.118	-.225	.242
17. Kültürel farklılıkların öğrencilerin akademik başarıları için birer avantaj olduğunu düşünüyorum.	Equal varianc es assume d	3.03 3	.08 4	- .414	126	.680	-.053	.128	-.306	.200
	Equal varianc es not assume d			- .416	121.1 33	.678	-.053	.128	-.305	.199
18. Üniversitelerde öğretmen adaylarına çok-kültürlü eğitim ile ilgili temel derslerin okutulması taraftarıyım.	Equal varianc es assume d	1.87 5	.17 3	.503	126	.616	.050	.100	-.148	.248
	Equal varianc es not assume d			.504	123.8 65	.615	.050	.100	-.147	.248
19. Öğretmenlerin sınıflarda kültürel çatışmalardan doğan sorunları çok-kültürlü eğitim çerçevesinde çözmeleri gerektiğini düşünüyorum.	Equal varianc es assume d	2.26 9	.13 5	.724	126	.471	.070	.096	-.121	.260

	Equal varianc es not assume d			.726	124.0 44	.469	.070	.096	-.120	.259
20. Öğretmenler farklı kültürlerden olan öğrencileri, kendi kültürleriyle gurur duymalarına teşviketmelidir/cesaretlendirir	Equal varianc es assume d	1.50 7	.22 2	.541	126	.590	.054	.099	-.143	.250
	Equal varianc es not assume d			.541	125.6 72	.589	.054	.099	-.143	.250
21. K.K.T.C'deki Eğitim Sistemi, ülkede var olan tüm etnik kimliklerin zenginliğini barındırmalıdır.	Equal varianc es assume d	4.03 0	.04 7	1.56 8	126	.119	.180	.115	-.047	.407
	Equal varianc es not assume d			1.56 9	125.8 79	.119	.180	.115	-.047	.406

Tablo 3'e bakıldığında öğretmen adayları ve akademisyenlerin çok-kültürlü eğitime ilişkin tutumların baz alındığında yanıtlarda, frekans değeri 0.05'ten büyük yanıtlar bulunmuştur, bu da; öğretmen adaylarının ve akademisyenlerin, çok-kültürlü eğitim tutumunda, cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

Tablo 4'te Akademisyen ve öğretmen adaylarının çok-kültürlü eğitime ilişkin tutumlarının yaş aralığına göre dağılımlarının karşılaştırmasına ilişkin Anaova testi sonuçları yer alır. Yaş dağılımları, 21 – 30 yaş 88 (%68), 31- 40 yaş 5(%4), 41 - 50 yaş 15 (%12), 51 yaş ve üzeri 21 (%16) biçimindedir.

Tablo 5: Akademisyenlerin ve öğretmen adaylarının yaş değişkeni analizi

ANOVA						
		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1.Farklı kültürden olan insanlara kendi anadillerinin(Kürtçe, Lazca, Çerkezce, Arapça, Gürcüce vs.) seçmeli ders olarak öğretilmesi taraftarıyım.	Between Groups	19.291	3	6.430	9.345	.000
	Within Groups	85.326	124	.688		
	Total	104.617	127			
2.Çevremdeki insanların farklı dille anlaşmaları beni rahatsız etmez(kendi aralarında).	Between Groups	1.005	3	.335	.844	.472
	Within Groups	49.213	124	.397		
	Total	50.219	127			
3.İnsanların dini inançları ne olursa olsun onlara saygı duyarım.	Between Groups	1.380	3	.460	1.538	.208
	Within Groups	37.089	124	.299		
	Total	38.469	127			
4.Ülkemizde cinsiyet ayrımı olduğunu düşünüyorum.(K.K.T.C)	Between Groups	1.530	3	.510	1.009	.391
	Within Groups	62.650	124	.505		
	Total	64.180	127			
5. Engelli vatandaşlarımıza pozitif ayrımcılık yapılması gerektiğini düşünüyorum.	Between Groups	.048	3	.016	.054	.983
	Within Groups	36.421	124	.294		
	Total	36.469	127			
6. Devletimizin engelli vatandaşlar için eğitim alanında daha fazla çalışma yapması taraftarıyım.	Between Groups	.071	3	.024	.094	.963
	Within Groups	31.148	124	.251		
	Total	31.219	127			
7. İnsanlara sosyal statülerine göre davranılmaması gerektiğini düşünüyorum.	Between Groups	4.629	3	1.543	3.593	.016
	Within Groups	53.246	124	.429		
	Total	57.875	127			
8. İnsanlara ekonomik düzeylerine göre davranılmaması gerektiğini düşünüyorum.	Between Groups	4.192	3	1.397	2.997	.033
	Within Groups	57.808	124	.466		
	Total	62.000	127			
9. İnsanların yaşlarına bağlı olarak gerçekleştirdikleri davranışlara saygı duyarım.	Between Groups	.492	3	.164	.544	.653
	Within Groups	37.383	124	.301		
	Total	37.875	127			
10. Farklı yörelerdeki insanların birbirinden farklı davranışlara ve	Between Groups	.151	3	.050	.155	.926
	Within Groups	40.403	124	.326		

düşüncelere sahip olabileceklerini anlarım.	Total	40.555	127			
11. Çok-kültürlü eğitimin farklı etnik kökenli öğrenciler için faydalı olacağına inanıyorum.	Between Groups	2.140	3	.713	1.621	.188
	Within Groups	54.579	124	.440		
	Total	56.719	127			
12. Çok-kültürlü eğitim ile farklılıklara bağlı olarak yaşanan sorunların çözüleceğine inanıyorum.	Between Groups	6.948	3	2.316	4.792	.003
	Within Groups	59.927	124	.483		
	Total	66.875	127			
13. Okullarda çok-kültürlü eğitim programlarının uygulanmasının eğitimde fırsat eşitliği sağlayacağına inanıyorum.	Between Groups	10.056	3	3.352	7.679	.000
	Within Groups	54.124	124	.436		
	Total	64.180	127			
14. Kendimi bir çok-kültürlü eğitimci olarak görüyorum.	Between Groups	1.929	3	.643	1.943	.126
	Within Groups	41.040	124	.331		
	Total	42.969	127			
15. Kültürü (din, dil, ırk, yaş, cinsiyet, sosyal statü, ekonomik düzey, gelenek, görenek vs.) benden farklı olan bireylere empati ile yaklaşırım.	Between Groups	.207	3	.069	.295	.829
	Within Groups	28.973	124	.234		
	Total	29.180	127			
16. Sadece tek bir kültürün hâkim olduğu sınıflardan ziyade, birden fazla kültürün eşit haklara sahip olduğu sınıfları tercih ederim.	Between Groups	1.508	3	.503	1.135	.338
	Within Groups	54.921	124	.443		
	Total	56.430	127			
17. Kültürel farklılıkların öğrencilerin akademik başarıları için birer avantaj olduğunu düşünüyorum.	Between Groups	2.753	3	.918	1.796	.151
	Within Groups	63.364	124	.511		
	Total	66.117	127			
18. Üniversitelerde öğretmen adaylarına çok-kültürlü eğitim ile ilgili temel derslerin okutulması taraftarıyım.	Between Groups	.587	3	.196	.609	.610
	Within Groups	39.881	124	.322		
	Total	40.469	127			
19. Öğretmenlerin sınıflarda kültürel çatışmalardan doğan sorunları çok-kültürlü eğitim çerçevesinde çözmeleri gerektiğini düşünüyorum.	Between Groups	1.883	3	.628	2.190	.093
	Within Groups	35.546	124	.287		
	Total	37.430	127			
20. Öğretmenler farklı kültürlerden olan öğrencileri, kendi kültürleriyle	Between Groups	1.629	3	.543	1.760	.158

gurur duymalarına teşviketmelidir/cesaretlendirmelidir	Within Groups	38.246	124	.308		
	Total	39.875	127			
21. K.K.T.C'deki Eğitim Sistemi, ülkede var olan tüm etnik kimliklerin zenginliğini barındırmalıdır.	Between Groups	2.233	3	.744	1.783	.154
	Within Groups	51.767	124	.417		
	Total	54.000	127			

Tablo 4 , Farklı yaş gruplarına sahip katılımcıların yanıtladığı ölçekte, 1., 7., 8, 12., 13., soruların, yanıtlarının, frekans aralığı 0.05'ten küçük değere sahip olduğu görülmüştür. Bu da katılımcılar arasında yaş grubu değişkeni açısından anlamlı farklılıklar ortaya çıkmıştır ve de ortaya çıkan farklılıkların 41-50 yaş grubunun lehine olduğu saptanmıştır.

Bu farklılık, katılımcıların; eğitim hayatları boyunca edindikleri deneyim, farklı dillerin öğretilmesini, sosyal statü farkı olan bireyler arasında ayrımcılık yapılmamasını ve de eğitimde fırsat eşitliğini yakalamak, kültürel çatışmalara da alternatif olması için çok-kültürlü eğitim programlarının okullarda uygulamasını savunmalarıdır.

Tablo 5'e bakıldığında, Akademisyenlerin ve öğretmen adaylarının, çok-kültürlü eğitime ilişkin tutumlarının etnik köken bakımından dağılımlarının karşılaştırımına ilişkin sonuçları bulunmaktadır. Etnik köken dağılımı, Türk 118 (%91), Kıbrıs Türkü 2 (%2), Arap 2 (%2), Kürt 3 (%2), Azeri 3 (%2), Laz 1 (%1) biçimindedir.

Tablo 6: Akademisyen ve öğretmen adaylarının, etnik köken analizi

ANOVA						
		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1.Farklı kültürden olan insanlara kendi anadillerinin(Kürtçe, Lazca, Çerkezce, Arapça, Gürcüce vs.) seçmeli ders olarak öğretilmesi taraftarıyım.	Between Groups	7.592	5	1.518	1.909	.098
	Within Groups	97.026	122	.795		
	Total	104.617	127			
2.Çevremdeki insanların farklı dille anlaşmaları beni rahatsız etmez(kendi aralarında).	Between Groups	3.189	5	.638	1.654	.151
	Within Groups	47.030	122	.385		
	Total	50.219	127			
3.İnsanların dini inançları ne olursa olsun onlara saygı duyarım.	Between Groups	3.170	5	.634	2.191	.060
	Within Groups	35.299	122	.289		
	Total	38.469	127			
4.Ülkemizde cinsiyet ayrımı olduğunu düşünüyorum.(K.K.T.C)	Between Groups	2.616	5	.523	1.037	.399
	Within Groups	61.564	122	.505		
	Total	64.180	127			
5. Engelli vatandaşlarımıza pozitif ayrımcılık yapılması gerektiğini düşünüyorum.	Between Groups	2.503	5	.501	1.798	.118
	Within Groups	33.966	122	.278		
	Total	36.469	127			
6. Devletimizin engelli vatandaşlar için eğitim alanında daha fazla çalışma yapması taraftarıyım.	Between Groups	3.099	5	.620	2.689	.024
	Within Groups	28.120	122	.230		
	Total	31.219	127			
7. İnsanlara sosyal statülerine göre davranılmaması gerektiğini düşünüyorum.	Between Groups	3.255	5	.651	1.454	.210
	Within Groups	54.620	122	.448		
	Total	57.875	127			
8. İnsanlara ekonomik düzeylerine göre davranılmaması gerektiğini düşünüyorum.	Between Groups	2.047	5	.409	.833	.529
	Within Groups	59.953	122	.491		
	Total	62.000	127			
9. İnsanların yaşlarına bağlı olarak gerçekleştirdikleri davranışlara saygı duyarım.	Between Groups	1.234	5	.247	.822	.536
	Within Groups	36.641	122	.300		
	Total	37.875	127			
10. Farklı yörelerdeki insanların birbirinden farklı davranışlara ve	Between Groups	.888	5	.178	.546	.741
	Within Groups	39.667	122	.325		

düşüncelere sahip olabileceklerini anlarım.	Total	40.555	127			
11. Çok-kültürlü eğitimin farklı etnik kökenli öğrenciler için faydalı olacağına inanıyorum.	Between Groups	3.073	5	.615	1.398	.230
	Within Groups	53.645	122	.440		
	Total	56.719	127			
12. Çok-kültürlü eğitim ile farklılıklara bağlı olarak yaşanan sorunların çözüleceğine inanıyorum.	Between Groups	4.422	5	.884	1.728	.133
	Within Groups	62.453	122	.512		
	Total	66.875	127			
13. Okullarda çok-kültürlü eğitim programlarının uygulanmasının eğitimde fırsat eşitliği sağlayacağına inanıyorum.	Between Groups	6.983	5	1.397	2.979	.014
	Within Groups	57.197	122	.469		
	Total	64.180	127			
14. Kendimi bir çok-kültürlü eğitmen olarak görüyorum.	Between Groups	1.644	5	.329	.971	.439
	Within Groups	41.325	122	.339		
	Total	42.969	127			
15. Kültürü (din, dil, ırk, yaş, cinsiyet, sosyal statü, ekonomik düzey, gelenek, görenek vs.) benden farklı olan bireylere empati ile yaklaşırım.	Between Groups	2.214	5	.443	2.003	.083
	Within Groups	26.966	122	.221		
	Total	29.180	127			
16. Sadece tek bir kültürün hâkim olduğu sınıflardan ziyade, birden fazla kültürün eşit haklara sahip olduğu sınıfları tercih ederim.	Between Groups	2.733	5	.547	1.242	.294
	Within Groups	53.697	122	.440		
	Total	56.430	127			
17. Kültürel farklılıkların öğrencilerin akademik başarıları için birer avantaj olduğunu düşünüyorum.	Between Groups	3.921	5	.784	1.538	.183
	Within Groups	62.197	122	.510		
	Total	66.117	127			
18. Üniversitelerde öğretmen adaylarına çok-kültürlü eğitim ile ilgili temel derslerin okutulması taraftarıyım.	Between Groups	2.606	5	.521	1.679	.145
	Within Groups	37.863	122	.310		
	Total	40.469	127			
19. Öğretmenlerin sınıflarda kültürel çatışmalardan doğan sorunları çok-kültürlü eğitim çerçevesinde çözmeleri gerektiğini düşünüyorum.	Between Groups	2.451	5	.490	1.710	.137
	Within Groups	34.979	122	.287		
	Total	37.430	127			
20. Öğretmenler farklı kültürlerden olan öğrencileri, kendi kültürleriyle	Between Groups	3.772	5	.754	2.550	.031

gurur duymalarına teşviketmelidir/cesaretlendirmelidir	Within Groups	36.103	122	.296		
	Total	39.875	127			
21. K.K.T.C'deki Eğitim Sistemi, ülkede var olan tüm etnik kimliklerin zenginliğini barındırmalıdır.	Between Groups	2.009	5	.402	.943	.456
	Within Groups	51.991	122	.426		
	Total	54.000	127			

Tablo5'e bakıldığında, değişik etnik kimliğe sahip katılımcıların, yanıtladığı ölçekte, 6., 13., 20., soruların yanıtlarının, frekans aralığının, 0.05'ten küçük değere sahip olduğu, yanıtlayıcıların çok-kültürlü eğitim tutumları bağlamında etnik değişkenler açısından anlamlı farklılıklar ortaya çıkmıştır. Bu anlamlı farklılık daha çok Türk etnik grubunun lehindedir.

Bu farklılıklar, katılımcılara göre, insanların engel durumları da dahil olmak üzere eğitimde eşitliğin bütün insanlar için geçerli olması gerektiğini ve çok-kültürlü eğitim ile ilgili programların her yaşta ve tüm okullarda uygulanmasını savunmalarındır.

Bunun yanında katılımcılar, öğretmenlerin bireylerin kendisine ait kültürleriyle gurur duymaya ve asimilasyondan uzak, kültürlerini başkalarıyla nasıl paylaşacaklarını öğretmeye hevesli olması gerektiğini savunmalarındır.

Tablo 6'da Akademisyen ve öğretmen adaylarının, çok-kültürlü eğitime ilişkin tutumlarının kıdemleri (akademik unvan) göre dağılımlarının karşılaştırmasına ilişkin Anava testi sonuçları bulunmaktadır. Kıdemlerin dağılımı Öğretmen adayı 88 (%68), Öğretim görevlisi 2 (%2), Doktor 1 (%1), Yrd. Doç. Dr. 15 (%12), Doçent 11 (%8), Profesör 12 (%9) biçimindedir.

Tablo 7: Akademisyonerlerin ve öğretmen adaylarının kıdem analizi

ANOVA						
		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1. Farklı kültürden olan insanlara kendi anadillerinin (Kürtçe, Lazca, Çerkezce, Arapça, Gürcüce vs.) seçmeli ders olarak öğretilmesi taraftarıyım.	Between Groups	22.916	4	5.729	8.625	.000
	Within Groups	81.701	123	.664		
	Total	104.617	127			
2. Çevremdeki insanların farklı dille anlaşmaları beni rahatsız etmez (kendi aralarında).	Between Groups	1.357	4	.339	.854	.494
	Within Groups	48.862	123	.397		
	Total	50.219	127			
3. İnsanların dini inançları ne olursa olsun onlara saygı duyarım.	Between Groups	1.979	4	.495	1.667	.162
	Within Groups	36.490	123	.297		
	Total	38.469	127			
4. Ülkemizde cinsiyet ayrımı olduğunu düşünüyorum. (K.K.T.C)	Between Groups	1.882	4	.470	.929	.450
	Within Groups	62.298	123	.506		
	Total	64.180	127			
5. Engelli vatandaşlarımıza pozitif ayrımcılık yapılması gerektiğini düşünüyorum.	Between Groups	.528	4	.132	.452	.771
	Within Groups	35.941	123	.292		
	Total	36.469	127			
6. Devletimizin engelli vatandaşlar için eğitim alanında daha fazla çalışma yapması taraftarıyım.	Between Groups	.551	4	.138	.552	.698
	Within Groups	30.668	123	.249		
	Total	31.219	127			
7. İnsanlara sosyal statülerine göre davranılmaması gerektiğini düşünüyorum.	Between Groups	4.786	4	1.197	2.772	.030
	Within Groups	53.089	123	.432		
	Total	57.875	127			
8. İnsanlara ekonomik düzeylerine göre davranılmaması gerektiğini düşünüyorum.	Between Groups	3.278	4	.820	1.717	.151
	Within Groups	58.722	123	.477		
	Total	62.000	127			
9. İnsanların yaşlarına bağlı olarak gerçekleştirdikleri davranışlara saygı duyarım.	Between Groups	1.248	4	.312	1.048	.385
	Within Groups	36.627	123	.298		
	Total	37.875	127			
10. Farklı yörelerdeki insanların birbirinden farklı davranışlara ve	Between Groups	.681	4	.170	.525	.717
	Within Groups	39.873	123	.324		

düşüncelere sahip olabileceklerini anlarım.	Total	40.555	127			
11. Çok-kültürlü eğitimin farklı etnik kökenli öğrenciler için faydalı olacağına inanıyorum.	Between Groups	2.973	4	.743	1.701	.154
	Within Groups	53.746	123	.437		
	Total	56.719	127			
12. Çok-kültürlü eğitim ile farklılıklara bağlı olarak yaşanan sorunların çözüleceğine inanıyorum.	Between Groups	11.150	4	2.787	6.153	.000
	Within Groups	55.725	123	.453		
	Total	66.875	127			
13. Okullarda çok-kültürlü eğitim programlarının uygulanmasının eğitimde fırsat eşitliği sağlayacağına inanıyorum.	Between Groups	11.420	4	2.855	6.656	.000
	Within Groups	52.760	123	.429		
	Total	64.180	127			
14. Kendimi bir çok-kültürlü eğitmen olarak görüyorum.	Between Groups	2.921	4	.730	2.243	.068
	Within Groups	40.048	123	.326		
	Total	42.969	127			
15. Kültürü (din, dil, ırk, yaş, cinsiyet, sosyal statü, ekonomik düzey, gelenek, görenek vs.) benden farklı olan bireylere empati ile yaklaşırım.	Between Groups	.772	4	.193	.836	.505
	Within Groups	28.408	123	.231		
	Total	29.180	127			
16. Sadece tek bir kültürün hâkim olduğu sınıflardan ziyade, birden fazla kültürün eşit haklara sahip olduğu sınıfları tercih ederim.	Between Groups	3.098	4	.774	1.786	.136
	Within Groups	53.332	123	.434		
	Total	56.430	127			
17. Kültürel farklılıkların öğrencilerin akademik başarıları için birer avantaj olduğunu düşünüyorum.	Between Groups	4.138	4	1.034	2.053	.091
	Within Groups	61.980	123	.504		
	Total	66.117	127			
18. Üniversitelerde öğretmen adaylarına çok-kültürlü eğitim ile ilgili temel derslerin okutulması taraftarıyım.	Between Groups	1.398	4	.350	1.101	.359
	Within Groups	39.070	123	.318		
	Total	40.469	127			
19. Öğretmenlerin sınıflarda kültürel çatışmalardan doğan sorunları çok-kültürlü eğitim çerçevesinde çözmeleri gerektiğini düşünüyorum.	Between Groups	3.371	4	.843	3.044	.020
	Within Groups	34.058	123	.277		
	Total	37.430	127			
20. Öğretmenler farklı kültürlerden olan öğrencileri, kendi kültürleriyle	Between Groups	2.197	4	.549	1.793	.134

gurur duymalarına teşviketmelidir/cesaretlendirmelidir	Within Groups	37.678	123	.306		
	Total	39.875	127			
21. K.K.T.C'deki Eğitim Sistemi, ülkede var olan tüm etnik kimliklerin zenginliğini barındırmalıdır.	Between Groups	2.975	4	.744	1.793	.135
	Within Groups	51.025	123	.415		
	Total	54.000	127			

Tablo 6’da; Farklı kıdemlere sahip katılımcıların, yanıtladığı ölçekte, 1., 7., 12., 13, 19., soruların yanıtlarının frekans aralığı 0.05 ‘ten küçük değere, sahip olduğu, yanıtlayıcıların kıdem değişkenleri açısından anlamlı farklılıklar ortaya çıkmıştır. Ortaya çıkan farklılıklar öğretmen adayları grubunun lehinedir.

Bu farklılıklar, deneyim ve akademik seviyelerine bağlı olarak katılımcılar, farklı dillerin öğretimini, insanlara sosyal konum yönünden ayırım yapılmamasını ve okullarda çok-kültürlü eğitimin uygulanmasını desteklemektedirler.

Bunun yanında katılımcılar, öğretmenlerin öğrencilere kültürel alış verişin nasıl sağlanacağını, deneyimleriyle aktarmasını ve kültür kaynaklı problemlerin, çok-kültürlük çevresinde çözülmesini desteklemektedirler.

4.2 Nitel verilerin Analizi

Tablo 8: Nitel analiz sonucu elde edilen temalar ve alt temalar

Tema	Alt Temalar
Çok Kültürlü Eğitim	Kültür çatışması, Kültürel zenginlik, Fırsat eşitliği
Çok Kültürlü Eğitim-Öğretim ve öğrenme süreçlerine katkıları	Kültürel zenginlik, Kültürel birleşmesi, Kültürleme, Sosyal- duyuşsal etkileşim
Çok Kültürlü Eğitim-Öğrenci Merkezli Eğitimin Önemi	YÖK programları, Akademisyen rolleri, Coğrafya etkisi, Üniversite müfredatında

	yer alması, Staj programları, Hizmetiçi eğitim, yabancı dil eğitimi,
Çok Kültürlü Eğitim-Avantaj ve Dezavantaj	Dil ve Kültür Entegrasyonu, Kültürel Kod, Çağın gerekliliği, Toplumsal uyum için gereklilik, Eşitlik ve saygı, Sosyal gelişim, İşbirlikçi yaklaşım, Kültürel asimilasyonun engellenmesi, Öğretmen eksikliği, Öğretmenlerin çok kültürlü eğitime karşı tutumları, gruplaşmalar olabilir.

4.2.1 Akademisyen Yarı Yapılandırılmış Mülakat Analizi

Eğitim fakültesinde,görev yapan tam zamanlı 43 akademisyenden rastgele ve gönüllü olmaları da dikkate alınarak, 10 akademisyen seçilmiştir. Akademisyenlerin görüşleri aşağıda ifade edilmiştir. Rastgele örneklem seçip alınmasıyla beraber öğretmen adayları ve akademisyenlere aynı eşit şans sunulup, herhangi bir katılımcının diğerinin seçki şansıyla ilişkisi mevcut değildir(Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel,2014).

4.2.2 Akademisyenlerin Çok-kültürlü Eğitimin Genel Özellikleri İle İlgili Yarı Yapılandırılmış Görüşleri

Akademisyenlerin bakış açısından çok-kültürlü eğitime ilişkin genel anlamdaki görüşleri nelerdir?

Akademisyenlerin çok-kültürlü eğitimi çağın gerekliliği olarak gördüğünü demokratik değerler çerçevesince de uygulanması açılmasından eğitime uyarlanmasının önemli görüldüğü anlamını bildirmektedir.

A.2;

'Çağımızın gerekliliğidir. Kişilerin, dünyaya uyum becerisini, destekleme açısından hemde demokrasi kültürünü destekleme açısından yani hep birlikte bir arada yaşama becerilerinin eğitim sistemine aktarılmasının önemli olduğunu düşünüyorum'.

Akademisyenler, çok-kültürlü eğitimi genel anlamda değerlendirmede bulunup, okullarda çok-kültürlü eğitimin uygulanmasıyla beraber, bireylerin duyarlıklarına, değerlerine daha da kolay erişim sağlayabileceklerini ve bu açıdanda da okullarda çok-kültürlü eğitimin uygulamalarının daha verimli olacağını belirtmişlerdir.

A.3;

'Çok-kültürlü eğitim ile beraber bireylerin hassasiyetlerine ve değerlerine çok daha kolay ulaşılabileceğine ve çok daha randımanlı olacağına inanıyorum'.

Akademisyenler, çok-kültürlü eğitim yaklaşımının bütün insanlar için faydalı olacağına inandıklarını, öğrenme ortamlarında farklılıkların bir araya gelmesinin öğrencilerin yansımaları için büyük bir zenginlik olarak tanımlamaktadırlar.

A.4;

'Herkes için çok faydalı bir yaklaşımdır, ekleptik düşünenecek olursak, sınıflarda değişik kültürlerden gelen öğrencilerin düşünceleri, yansımaları büyük bir zenginlik taşır'.

Akademisyenler, çok-kültürlü eğitimi, aslında küresel toplumlar için bir ihtiyaç olarak tanımlamışlardır ve eğitim kurumlarında çok-kültürlü eğitim uygulamalarıyla beraber bu ihtiyacın karşılanabileceğini aktarımda bulunmuşlardır.

A.6;

'Çok-kültürlü eğitim demek, bir sürü insanın yaşam biçimine, yaşamı algılayışlarına inanışlarına düşünce tarzlarına saygı göstermektir. Tabiki ben çok-kültürlü yaşamı ve çok-kültürlü eğitimi savunuyorum ama hiçbir zaman tek

tarafli olammalıdır. Aslında, ben çoklu kültürü bir yaşam biçimi değerlendiriyorum. Aslında dünyanında buna çok ihtiyacı olduğuna inanıyorum’.

Akademisyenler, üniversitedeki çok-kültürlü sınıfların insani açıdan büyük zenginlik olarak ve öğrencilerin kişisel gelişimleri açısından olumlu şekilde değerlendirmişlerdir.

A.8;

‘Aslında, çok-kültürlü eğitim başlı başına doğal bir süreçtir. Bireylerin doğal bir etkileşim yaşam ortamıdır. Aslında şöyle düşünüyorum, kendisi bu olgu başlı başına insan gelişimi için, bir avantajdır, Farklı dillerden, farklı kültürlerden farklı insani yapıların dinamiklerin bir araya gelmesi etkileşmesi, elbetteki insan gelişimini olumlu yönde etkiler ve katkı sağlar, doğal olarak insanlara yaşamın zenginliğini sunan bir fırsattır. Üniversitemiz hakkında konuşacak olursak, bir uluslar arası üniversite. Şuan kaç farklı kültürden öğrenci var tam olarak bilemiyorum, çok, çok farklı orjinlerden, insanlar var, bakıldığı zaman büyük bir zenginlik, ne müthiş bir renk’.

Akademisyenler, globelleşmekte olan dünya ülkeleri için çok-kültürlü eğitim uygulanmasıyla beraber bireylerin öğrenme ortamlarında eğitimlerini daha rahat alabileceklerini aktarmıştır.

A.10;

‘Globelleşen, kürelleşen bir dünyada böyle bir eğitim sisteminin uygulanması bireylerin eğitime daha rahat hazırlanmasını sağlar diye düşünüyorum’.

Akademisyenlerin, çok-kültürlü eğitim üzerindeki genel görüşlerini özetleyecek olursak, akademisyenler, çok-kültürlü eğitim uygulamalarını evrensel bir ihtiyaç olarak değerlendirdiklerini ve değerler eğitimi bağlamında çok-kültürlü eğitim uygulamalarının büyük önem taşıdığını savunmuşlardır. Ayrıca Üniversite ortamındaki çok-kültürlülük yapılarıyla ilgili olarak, farklılıkların bir araya gelmesini zenginlik olarak belirtmişlerdir.

4.2.3 Akademisyenlerin Yarı Yapılandırılmış Çok-Kültürlü Eğitimin Öğretim ve Öğrenme Süreçlerine Katkıları Hakkındaki Görüşleri

Çok-kültürlü eğitimin, akademisyenlerin bakış açısından öğretim ve öğrenme süreçlerine katkıları nelerdir?

Akademisyenler, çok-kültürlü eğitimin öğrenme süreçlerine katkısı olarak, erken yaştaki öğrenci grupları için (KKTC bağlamında) dil engellerinin daha rahat aşılabileceğini aktarmışlardır.

A.1;

'Küçük yaş gruplarını ele alırsak, dil bariyerini biraz daha gevşetmek, adına çocuğun (K.K.T.C) buradaki eğitimi daha rahat, olmasını sağlıyor'.

Akademisyenler, çok-kültürlü eğitimle beraber öğrenme süreçlerinde sınıf içerisinde kişilerarası iletişimin daha kuvvetli olabileceğini aktarmışlardır.

A.3;

Çok-kültürlü eğitimle beraber kişilerin birbirlerini anlaması, iş-birliği içerisine girip, grup çalışmasıyla ilgili daha yetkin ve daha kolay olacağını düşünüyorum'.

Akademisyenler, ben merkezci tarzda yetişmiş bireyler için de, çok-kültürlü eğitimin uygun yöntem ve teknikleri uygulandığı takdirde çok-kültürlü eğitimin öğrenme süreçlerine olumlu katkıları olabileceğini düşünmektedir.

A.6;

'Ben merkezci tarzda yetiştirilmiş öğrenciler ile çatışmalar yaşanabilir, buna uygun taktiksel olarak yaklaşılmalı, hoşgörü eğitimi verilmeli, uzun vadede çok faydası vardır'.

Akademisyenler, çok-kültürlü eğitimin öğrenme süreçlerine katkısı olarak öğrenme ortamlarında farklı kültürlerden gelen insanlar bu paydaşlığı kültürel zenginlik olarak açıklamaktadırlar.

A.8;

'Genç insanlar, üniversite eğitimi almak için, buraya gelmiş adanın içinden dışından dünyanın bir tarafından gelmiş, insanlar için çok büyük bir zenginlik olduğunu düşünüyorum'.

Akademisyenler, eğitim ortamlarında, çok-kültürlü eğitim bilinci yerleşmesiyle beraber kurumların daha demokratik ve kültürel açıdan daha zengin olabileceğini ve bu durumda çok-kültürlü eğitimin öğrenme süreçlerine bir katkısı olarak tanımlamaktadırlar.

A.9,A10;

'Eğitim ortamlarında tüm bireylere, eşit fırsat tanınırsa, herkes arasında diyalog sağlanırsa, iletişimin kuvvetli olduğuna, demokratik, bir ortam yaratılmış olur, böylelikle, kültürlerin birbiriyle harmanlandığı, zenginleştiği, ötekileştirilmeyen empati yapabilen, sosyal etkileşimin sağlandığı üretim ve yaratıcılığı rahatça geliştirebildiği kurumlardan bahsedebiliriz'.

Özetleyecek olursak, Akademisyenler, çok-kültürlü eğitimin öğrenme süreçlerine katkısı olarak erken çocukluk gruplarında dil engellerinin esnekleşmesini, ben- merkezci yetişmiş bireylerde de uygun metodolojiler kullanıldığında olumlu sonuçların alınacağını ve eğitim kurumlarının daha demokratik alanlara dönüşebileceğini vurgulamışlardır.

4.2.4 Akademisyenlerin Yarı Yapılandırılmış Çok-Kültürlü Eğitimin Öğrenci Merkezli Bir Sistem Ortamı Oluşturmada Önemi Ve Yeri Hakkındaki Görüşleri

Akademisyenlerin, bakış açısından, çok-kültürlü eğitimin öğrenci merkezli bir sistem oluşturmada önemi ve yeri nedir?

Akademisyenler, çok-kültürlü eğitimde öğrenci merkezli bir zemin oluşturabilmek için öğretmen yetiştirme programını değerlendirmeye alarak, çok-kültürlü eğitim konusunda yük programların yeniden yapılandırılmasını ve programlara çok-kültürlü eğitimi uygulama yöntemlerinin eklenmesi gerektiğini vurgulamışlardır.

A.1, A.2;

'Çok-kültürlü eğitim konusunda, Türk eğitim sisteminde, öğretmen yetiştirme programlarında böyle bir seçenek yok, ancak, çeşitli hizmetiçi kurslar ile verilmeye çalışılıyor. Üniversitelerde, çok-kültürlü eğitim anlayışının ne olduğu eklenmeli, hemde bu eğitimin, nasıl verileceği metodolojisi eklenmelidir'.

Akademisyenler, çok-kültürlü eğitimde öğrenci merkezli bir eğitim zemin oluşturabilmek için öğretmen adaylarının, yabancı dil eğitimi almalarını ve öğretmenlerin program merkezli eğitimden ziyade çağdaş tarzda eğitimi benimsemesinin önemini vurgulamışlardır. Buradan, çok-kültürlü eğitimde öğrenci merkezli zemin oluşturmak için sınıftaki öğretmen rollerinin önemli olduğu görüşüne varılabilir.

A.2,A10;

'Çok-kültürlü eğitime ilişkin farkındalıkların ve yeterliliklerin gelişebilmesi için öğretmen adaylarının eğitim süreci içerisinde daha çok araştıran, değişik kültürleri bilmek gerekir, öğretmenlerin program merkezli eğitimden çıkmaları gerekir, çağdaş eğitim ilkelerine uygun yetiştirilmesi gerekiyor, farklı dilleri konuşabiliyor olmaları, farklı kültürlerle iletişim açısından önemi var. Hizmetiçi eğitim prog.ve öğrenci değişim programları gerekiyor'.

Akademisyenler, öğrenci merkezli bir zemin hazırlamak için öğretmen adaylarının evrensel ilkeler ve değerler eğitimi dahilinde yetiştirilmesi gerektiğini aktarmışlardır.

A.3;

Dünya'nın kabul ettiği evrensel kurallara uyulması gerekiyor, etik ve ahlaki değerlere uygun birer öğretmen olarak yetiştirmek çok önemlidir.

Akademisyenler, öğrenci merkezli zemin hazırlamada, üniversitedeki eğitim ortamlarının önemini vurgulamış ve öğretmen yetiştirmekten sorumlu akademisyenlerin öğrenme ortamlarında rol model olma durumlarını belirterek, akademisyen rollerinin önemini vurgulamışlardır.

A.4, A.6, A.9;

Üniversitelerde, çok-kültürlü ortamlardır. Hocalara büyük görev düşmektedir, hocaların yeteri kadar saygılı olması lazım tüm kültürel farklılıklara, yetiştirilen öğrenmenlere hoşgörü eğitimi verilmelidir. İyi bir model olmaz zorundayız. Akademisyenlerin de çok-kültürlü eğitim bilincini edinmesi

gerekir. Tüm kùltùrlere farklılıklar eğitim derslerimizde sınıf ortamlarımızdabiraz bu konuları işliyoruz sınıflarda konuşuyoruz.

Akademisyenler, kendi yaşadığımız coğrafyadan da örnekler vererek başka kùltürden gelen öğrenciler için öğrenci merkezli zeminde burada bulunan kùltürleri öğrencilere aktarmanın önemli oluşunu dile getirmişlerdir. Kùltür aktarımı yapılırken aynı zaman çok-kùltürlü eğitim dersleriyle ilişkiliendirilmesi durumunu açıklamışlardır.

A.5;

'Mesela, öğrencileri coğrafyanın tarihi eserleri, gezileri düzenlenmeli, çocuklara farklı, bir bakış açısı fikir üretmeleri, farklı şekillerde eğitim verilebilir. Eğitim verilen ülkenin derinlikleri tanıtılmalı öğrenciler sürece dahil edilmelidir. Bana ülkeyi tanıtmakla başlar örnek mesela, buraya gelen öğrencileri ülkenin gelenek ve göreneklerini tanıtmak, düzenlenemek vesaire mesela gelen öğrencileri, Kıbrıs kùltürünü gelenekleri ve görenekleri anlatılabilir, hellim yapımı vesaire, çok-kùltürlü eğitim dersleriyle ilişkilendirilebilir'.

Akademisyenler, öğrenci merkezli zeminde çok-kùltürlü eğitimin önemi olarak, yük programlarının revize edilmesini, programlarda çok-kùltürlü eğitim, karşılaştırmalı eğitim, gibi kùltür derslerinin yer almasının gerekliliğini açıklamışlardır.

A.7,A.8;

'Yök, 2 yıl önce programlarımızı yeniledi, yeni artık lisans programlarımız, ama baktığımızda, çok-kùltürlü eğitim ortamları, çok-kùltürlü eğitim, karşılaştırmalı eğitim, kùltürler arası eğitim gibi gibi derslere çok çok az rastlanılıyor, verilen bu dersler yetersiz, öncelikli olarak ders sayılarının artması lazım, seçmeli olsun zorunlu olsun bir şekilde muhakkak yeni programların, sürekli aslında revize edilmesi lazım yada yükseltilmesi lazım, araştırma gibi bilimsel süreçlerde desteklenmesi lazım, Bizde var mesela açtık. Üniversitemiz geneli, seçmeli olarak çok-kùltürlü eğitim, çok-kùltürlü eğitime giriş gibi dersler mevcut, bizler her zamanda öğrencilerimize almasını tavsiye ederiz'.

Özetleyecek olursak; Akademisyenler, çok-kùltürlü eğitimin öğrenci merkezli bir zemin oluşumadaki yerini, yük programı öğretmen öğretimi, akademisyen rolleri, coğrafya etkisi ve üniversite olarak 4 boyutta değerlendirerek belirtmişlerdir.

Öğretmen öğretimine de hitap ederek program açısından; Türkiye'nin revize ettiği yök programlarının yapılandırılmasına rağmen, çok-kültürlü eğitim konusunda derslerin yeterli durumda yer almadığını aslında ders müfredatlarında dahil olması gerektiğini belirtmişlerdir. *Akademisyen rolleri*, Akademisyen rolleri, akademisyenlerin, yetiştirdikleri öğrencilere rol model olma durumlarını ve buna bağlı olarak akademisyenlerin ,çok-kültürlü eğitimin bilincinde olmaları gerektiğini savunmuşlardır. *Coğrafya etkisi*; çok- kültürlü eğitimde öğrenci mekezi bir zemin oluşturmak için, coğrafi tanıtımların yapılmasını, coğrafyanın kültürel deneyimlerinin aktarımının yapılmasına vurgu yapmışlardır, *Üniversite*; üniversitede genel seçmeli olarak, derslerin öğrencilere aktarıldığını ve öğrencilerin çok-kültürlü eğitim formatında desteklendiğini belirtmişlerdir.

4.2.5 Akademisyenlerin Yarı Yapılandırılmış Çok-Kültürlü Eğitimin Öğrenme Ortamlarındaki Yansımalarından Avantajları Ve Dezavantajları Hakkındaki Görüşleri

Akademisyenlerin bakış açısından çok-kültürlü eğitimin öğrenme ortamlarındaki yansımalarından avantajlar ve dezavantajları nelerdir?

Avantajlar;

Akademisyenler, dilsel ve kültürel bağlamda bir bütünleşme yaşanabileceğini çok-kültürlü eğitimin bir avantaj olarak tanımlamaktadırlar.

A.1;

'Dil ve kültür entegrasyonu sağlar'.

Akademisyenler, çok-kültürlü eğitimi; günümüzün gerekliliği olarak görmektedir ve ayrımcılıktan uzak olabilmek için bir avantaj olarak tanımlamışlar

A.2;

'Çağımızın gerekliliğidir. Küreselleşen bir dünya açısından değerlendirirsek, kendi eğitim ortamında farklı kültürler inanışlar, görüşlerle karşılaşılıyor'

olmak, bir dünya vatandaşı olarak, herkese karşı duyarlı, ayrımcılıktan uzak bir yaklaşımı oluşturma da topluma uyum sağlama da önemli bir avantaj diye düşünüyorum'.

Akademisyenler, çok-kültürlü eğitimin, farklı kültürlerdeki insalardan alınan, paylaşılan ve hatta tartışılan fikirlerin bireyler için birer avantaj olarak gördüklerini aktarmaktadırlar.

A.4;

Farklı kültürlerin bir arada olduğu yerlerde bu şartların getirdiği bir durumdur. Birbirlerinin kültürlerinden fikirler alma, paylaşma, tartışma bu inanılmaz bir avantajdır.

Akademisyenler, çok-kültürlü eğitimi eşitçi yaklaşımda değerlendirmiş ve bu anlamda çok fazla avantajının olduğunu aktarmıştır. Akademisyenin kendine özgü bir diğer sözü de hiçbir kültürün birbirinden üstünlüğü olmayışıdır bu da yine çok-kültürlü eğitimin bir avantajı olarak tanımlanabilir.

A.6;

Kesilikle çok-kültürlü eğitimin avantajlarının çok olduğunu düşünüyorum, birbirlerimizin yaşamına saygı göstermeliyiz, eşitlikçi temelde yaklaşılmalıdır, sınıflarda da söylüyorum, 'over is over, over is not best'. Bu nedir kızım, bizim olan bizindir ama bizim ki en iyi değildir, diğer farklı kültürlerde önemlidir.

Akademisyenler, çok-kültürlü eğitimin avantajlarının çok olmakla beraber, birlikte yaşamdan dolayı olabilecek sorunların da alternatif olma özelliğini bir avantaj olarak açıklamaktadır.

A.7;

Çok-kültürlü eğitimin avantajları çok fazla çünkü neden, artık günümüzde, özellikle de eğitim alanında daha daha farklı kültürlerden öğrenciler var dolayısıyla bu farklı kültürlerden, öğrencilerle eğitimi gerçekleştirmenin dolayısıyla bu farklı kültürden öğrencilerle eğitimi gerçekleştirmenin oluşabilecek, herhangi bir sorunları da kaldırma da büyük önem taşır.

Akademisyenler, çok-kültürlü eğitimin, dingin bir yaşam alternatifi için avantaj olarak değerlendikleri söylenebilir.

A.8;

Külterin içinde kodlar var. Dolayısıyla toparlıyacak olursak; üniversitemizin içerisinde eğitim ortamımızın yapısını çok-kültürlü etkileşimsel dingin bir yaşam sağlanması çok çok büyük bir avantaj.

Dezavantajlar;

Akademisyenler, çok-kültürlü eğitimin, eğitim mekanizmasının mali kolunda büyük bir yatırım olabileceğinden bir dez-avantajı olarak tanımlamıştır.

A.1;

'Sistem açısından genel olarak okullarda uygulanışı için pahalı bir yatırımdır, hem personel hemde mali açıdan yatırım gerektiriyor'.

Akademisyenler, eğitim mekanizmasındaki eğitimcilerin, çok-kültürlü eğitim anlayışına yeterince sahip olamaması, eğiticinin yeterli deneyimleri elde edememesi doğrultusunda ve programı merkeze almaları yaklaşımın uygulanabilmesi için bir dez-avantaj olarak görülmekte; buradan da, çok-kültürlü eğitimi uygulamasında eğitimcilerin, yeterli düzeyde, bakış açısına, deneyimlere elde edememiş olamamalarını, eğitimcilerin mekanizmada programı odaklarına alarak öğrenme süreçlerini idare edişleri birere dez avantaj olarak kabul görülebilir.

A.2, A.7, A.4;

'Çok-kültürlü eğitimin, eğitimciler tarafından doğru anlaşılammış olması, farklı olarak tanımlanan kültürlerden gelenlerin, kendilerini kabullenmiş olarak, yeterli olarak tanımlayamamaları, çatışmalara yol açabilir, öğretmenlerin zengin bir kültürel anlayışa sahip olmaması ve program odaklı yaklaşımları farklı kültürden gelen bireylerin, eğitimden yeterli verimleri sağlayamayabilirler. Eğitimcilerin çok-kültürlü eğitimde bir tecrübesinin olmayışı da birer dezavantajdır. Herhangi bir kategori farklı kültürlerde yanlış anlaşılabilir tabi budurmda bir dez-avantajdır'.

Akademisyenler, eğitimcilerinin art yetişimlerinde eğitim verecekleri kişilerin hassasiyetlerine ilişkin bilgilerinin olmamasını birer dez-avantaj olarak tanımlamaktadır.

A.3;

'Eğitim verilen kişinin kültürlünü ve hassasiyetlerini bilinmemesini bir dez-avantaj olarak değerlendirmemiz mümkün',

Akademisyenler, üniversite ortamındaki kültürel ve dilsel farklılığın, birer güçlük olarak değerlendirebileceğini, olabilecek yanlış anlaşılmaları, kodlamaları birer dez-avantajları olarak görülebileceğini aktarımda bulunmuşlardır.

A.5, A.8, A10;

‘Üniversite ortamlarındaki, çok-kültürlülük durumu ise, çünkü farklı dillerden olanlar üniversite ortamlarına geldiklerinde üniveriste ortamlarının eğitim dili ile ilgili belki problem yaşayabilir, Dil faktörü bu konuda çok önemlidir. Bireyler kendini ifade edemeyebilir. Kültürel kodların farklı olması iletişimde tarafların birbirini yanlış anlamasına yanlış kodlamalarına yanlış içsel konuşmalar yapmalarına sebep olabilir’. Bunun dışında pek bir dez avantaj göremiyorum.

Akademisyenler, bireylerin art yaşamalarında hoşgörü değerine denk gelememiş olması ve birden böyle bir durumla karşısınca alternatif güçlük olarak; bireyin ortamdaki soyutlanması ve yaşanması mümkün arbedeleri dez-avantaj olarak aktarımda bulunmuştur.

A,6;

‘Aile yaşamlarında hoşgörü eğitimi olmayan öğrenciler çok-kültürlü bir ortama girdiğinde bunabilir, kafa karışıklığı uyum sorunu yaşayabilir. Hoşgörü eğitimi bilmeyenler kendini ortamdaki soyutlayabilir. Çatışmalar olabilir’.

Akademisyenler, ırkçılık ve ekonomik problemlerin olduğu ülkelerde uygulanmasını dez avantaj olarak tanımlamakta; Buradan da, ırksal yargılarını ve sosyo-ekonomik düzeylerin düşük olduğu ülkelerin çok-kültürlü eğitimi uygulamada güçlükler yaşayabileğine varılabilir.

A.9;

‘Özellikle ırkçılığın, ekonomik krizlerin yabancı düşmanlığının olduğu ülkeler çok-kültürlü için dez-avantajlı olanlardır’.

Neticelendirme bağlamında; Akademisyenler çok-kültürlü eğitimin öğrenim ortamlarında avantaj boyutu olarak; dilsel ve kültürel açıdan birleşim sağlayabileceğini, ayrımcılık durumunu aza indirme boyutunu, öğrencilerin duyarlılık ve farkındalık seviyesinin yükseltilmesini, beraber yaşam kökenli doğabilecek,

sorunlara alternatif olabilme durumunu, bireylere dingin ve etkileşimsel yaşam sunabilme olanağını birer avantaj niteliği olarak betimlemişlerdir. *Akademisyenler; çok-kültürlü eğitimin öğrenim ortamlarında dez avantaj boyutunu;* maliyet boyutunda personel eksikliğini ve yatırım hacmini, eğitimcilerin; anlayışa kapalı olma vaziyetini, program merkezli öğretimlerini deneyimli olamama niteliklerini, öğrenim sürdürecekları bireylerin kültürel hassasiyetlerine ilişkin bilgi aktarımlarının mevcut olamama durumunu ve üniversite ortamlarındaki tüm bireylerin, kültürel dilsel kökenli güçlüklerin, yanlış anlaşılmanın yaşanabileceği, öğrencilerin art yetişimlerinde hoşgörü eğitimi alamayıp birden çok-kültürlü ortama girdiklerinde uyum problemlerini yaşabileceklerini, birer dez-avantaj niteliği olarak betimlemişlerdir.

4.2.6 Öğretmen Adayları Yarı Yapılandırılmış Mülakat Analizi

Eğitim Bilimleri bölümünde son sınıfta okuyan, random olarak seçilmiş 20 öğretmen adayının yarı yapılandırılmış mülakat ile alınmış görüşleri aşağıda yer almaktadır.

4.2.7 Öğretmen Adaylarının Yarı Yapılandırılmış Çok-Kültürlü Eğitime İlişkin Genel Anlamda Görüşleri

Öğretmen adaylarının çok-kültürlü eğitime ilişkin genel anlamdaki görüşleri nelerdir?

Öğretmen adayları, okullarda çok-kültürlü eğitim uygulamalarına geçilmesiyle beraber eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanacağını ve bu yaklaşımın okullarda uygulanması taraftarı olduklarını savunmuşlardır.

Ö.2, Ö.17 ve Ö.20;

'Eğitimde fırsat eşitliği sağlar; her öğrenciye hitap etmek çok önemlidir, Her kültürün eğitim programlarında yer alması aslında (eğitimde) eşitlik sağlayacağını düşünüyorum, uygulanması taraftarıyım'.

Öğretmen adayları, çok-kültürlü eğitim uygulamalarının öğrenme ortamlarında yaşanan kültür çatışmalarına bir çözüm alternatifi olabileceğini savunmuşlardır.

Ö.1;

'Kültür olarak aynı noktalarda kesişemiyoruz, Türkiye olarak genelleyecek olursam, Doğu'da ve Batı'da yaşayanlarda kültür çatışması yaşıyor, Çok-kültürlü eğitim ile yaşanan sorunlar çözülebilir ama tam da çözülebilir mi bilmiyorum'.

Öğretmen adayı, okullarda çok-kültürlü eğitime geçilmesiyle beraber hümanist eğitim politikasının da uygulanabileceğini aktarmıştır. Bu bağlamda çok-kültürlü eğitim politikasıyla hümanist eğitimin gerçekleştirilebileceği düşüncesine varılmıştır.

Ö.3;

'Bence, Hümanist eğitime geçilebilir'.

Öğretmen adayları, mevcut ders müfredatlarına çok-kültürlü eğitim programlarının eklenmesiyle beraber, okullarda müfredat programlarının dönem sonuna kadar yetiştirelemeyeceğini aktarmışlardır. Bu durumu da bir dezavantaj olarak savunmuşlardır.

Ö.6;

'Müfredata çok-kültürlü eğitim eklenirse müfredat ve konular yetişmeyebilir'.

Öğretmen adayları, çok-kültürlü eğitime geçilmesiyle beraber, sınıflarda iletişim problemlerinin yaşanabileceğini aktarmışlardır. Bu bağlamda çok- kültürlülüğün hakim olduğu öğrenme ortamlarında iletişim problemlerinin yaşanacağı düşünülmektedir.

Ö.12;

Bence, sınıf-içi iletişim kopluğu yaşanabilir.

Öğretmen adayları, çok-kültürlü eğitim uygulamalarının küçük yaş grupları için zihin karmaşasına sebep olabileceğini aktarımda bulunmuştur.

Ö.14;

Küçük yaş gruplarında, fazlaca kültür aktarımı kafa karıştırabilir öğrencilerde.

Öğretmen adayları, çok-kültürlü eğitim uygulanırken okul idaresinin sağlanamaması durumunda, çoğunluk ile azınlık kültür arasında kültür çatışmalarının yaşanabileceğini aktarmışlardır.

Ö.15;

Durum idaresi sağnamazsa, bana, azınlık kültür ile baskın kültür arasında kültür çatışmaları olabilir gibi geliyor.

Öğretmen adayları, çok-kültürlü eğitim konusunda deneyimsiz ve bilinçsiz öğretmenler tarafından çok-kültürlü eğitimin uygulanması halinde öğrenme ortamlarında gruplaşmalar ve ırkçılık problemlerinin yaşanabileceğini savunmuşlardır.

Ö.19;

Mesela, bilinçsizce uygulanırsa,yani bu konuda, eğitim almamış öğretmenler varsa ırkçılığa ve gruplaşmaya bağlı sorunlar artar.

Öğretmen adayları, mevcut durumdaki okul bilincine ve görev başındaki öğretmenlere çok-kültürlü eğitim ve çok-kültürlü eğitimi uygulama bilincinin yansıtılmasının zaman alabileceğinin aktarmışlardır. Öğretmen adayları bu durumu dez avantaj olarak değerlendirmişlerdir.

Ö.20;

Okul bilincine yerleştirmek zaman alır, Çünkü yetişmiş öğretmene bu bilinci vermek zaman alır.

Özetleyecek olursak; öğretmen adaylarının çok-kültürlü eğitim ve çok-kültürlü eğitim programlarının uygulanması hakkında olumlu ve olumsuz anlamda

görüşleri mevcuttur. Öğretmen adayları, çok-kültürlü eğitim ve çok- kültürlü eğitim programlarının uygulanması hakkındaki olumlu görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir; Çok-kültürlü eğitim ile beraber eğitimde fırsat eşitliğinin yakalanacağını, okullarda yaşanan kültür çatışmalarına çözüm olabileceğini ve uygulanması taraftarı olduklarını görüşlerinde savunmuşlardır. Öğretmen adaylarının çok- kültürlü eğitim uygulamalarına karşın okullarda müfredatın yetişememe durumları ve sınıflarda iletişim kopukluklarının yaşanabileceği gibi olumsuz anlamdaki görüşlerine de rastlanılmıştır.

4.2.8 Öğretmen Adaylarının Yarı Yapılandırılmış Çok-Kültürlü Eğitimin Öğretim ve Öğrenme Süreçlerine Katkıları Hakkındaki Görüşleri

Çok-kültürlü eğitimin öğretmen adaylarının bakış açısından öğretim ve öğrenme süreçlerine katkıları nelerdir?

Öğretmen adayları, okullardaki öğretim ve öğrenme süreçlerinde, meydana gelen kültür kaynaklı ayrımlarına binaen, çok-kültürlü eğitimin kültürleri birleştirme yoluna gideceğini aktarımında bulunmuştur ve böylece de bu görüşe de dayanarak, çok-kültürlü eğitim uygulamalarıyla beraber okullarada kültür açısından ayrıştırmalardan ziyade birleştirmeler olabileceği görüşüne varılmıştır.

Ö.4;

'Okullarda kültür ayrıştırmalarından çok birleştirmeleri sağlanabilir'.

Öğretmen adayı, okullarda çoklu kültürden yapıların olmasıyla beraber bireylerin eğitime daha rahat hazırlanabileceğini aktarmışlardır.

Ö.5;

'Bence Farklı kültürlerden gelen öğrencilerin bir araya gelip, eğitime hazırlanmaları olabilir'.

Öğretmen adayları, çok-kültürlü eğitimin öğrenme süreçlerine katkısı olarak; farklı kültürlerin ve dillerin öğrenme ortamlarında bir araya gelemesini öğrenciler için

kültürel bir zenginlik olarak tanımlamışlardır. Bu görüş çerçevesince, çok-kültürlü eğitimin öğrencilere kültürel açıdan bir zenginlik sunacağı görüşüne varılmıştır.

Ö.7,Ö.8,Ö.9 veÖ.19;

'Farklı kültür ve dilleri tanıdığımız için kültürel zenginlik taşır'.

Öğretmen adayı, bireylerin kültürel deneyimlerinin ve özelliklerinin birbirinden etkilenmesi durumunu aktarmıştır.

Ö.14;

'Bence, kültürlüme sağlar'.

Öğretmen adayları, öğrenme ortamlarında çok kültürlü yapıların bir arada olduğunu ve bu duruma istinaden çok-kültürlü eğitim programlarının uygulanması gerektiğini savunmuşlardır.

Ö.15

Aslında toplumlarda görülen bir durum, çünkü farklılıklar bir araya geliyor.

Özetleyecek olursak, Öğretmen adaylarının çok-kültürlü eğitimin, öğrenme süreçlerine katkıları olarak; öğrenme ortamlarında kültürel birleşmelerin sağlanacağını ve farklı kültürlerin bir araya gelmesinin öğrenciler için kültürlüleme ve kültürel açıdan zenginlik sağlayabileceğini, belirtmişlerdir.

4.2.9 Öğretmen Adaylarının Yarı Yapılandırılmış Çok-Kültürlü Eğitimin Öğrenci Merkezli Bir Sistem Ortamı Oluşturmada Önemi Ve Yeri Hakkındaki Görüşleri

Öğretmen adaylarının bakış açısından, çok-kültürlü eğitimin öğrenci merkezli bir sistem oluşturmada önemi ve yeri nedir?

Öğretmen Adayları, çok- kültürlü eğitimin öğrenci merkezli zemin oluşturmadaki önemini; öğretmen eğitimine odaklanarak değerlendirmişlerdir.Ders müfredatlarına çok-kültürlü eğitim derslerinin eklenmesini ve kültürel özellikler

dikkate alınarak staj programlarının buna göre düzenlenmesi gerektiğini savunmuşlardır.

Ö.1, Ö.7,Ö.9,Ö.15,Ö.17,Ö.10;

'Her kültür öğrencilere aktarılmalı, öğretmenlerin farkındalıkları artırılmalı, öğretmenler diğer kültürleri, dışlamamalı diğer kültürlere açık olmalı, ders olarak müfredatımıza eklenmeli, Farklı kültürlerde staj yapılmalı'.

Öğretmen Adayları, öğrenme ortamlarında öğrenci merkezli bir sistem oluşturmak için, öğretmenlere çok-kültürlü eğitim derslerinin verilmesini ve kültürlere ait, yabancı dil eğitiminde alınması gerekliliğini belirtmişlerdir. Bu görüş çerçevesince, öğretmen adaylarının, çok-kültürlü eğitimde öğrenci merkezli sistem oluşturmak için adına, lisans eğitimlerinde çok-kültürlü eğitim uygulama dersleri ve yabancı dil eğitimi almak istedikleri görüşüne varılmıştır.

Ö.5,Ö.6,Ö.8;

'Öğretmelerin çok-kültürlü eğitimden geçmesi gerekir, dersler verilmeli ve kültürlere bağlı olarak da yabancı dil eğitimi alınmalı'.

Öğretmen adayları, öğrenci merkezli bir sistem sağlanabilmesi için, çok-kültürlü eğitim uygulamalarının, ilköğretimden başlayarak, uygulamaya konulması gerektiğini dile getirmişlerdir Bu görüş çerçevesinde, çok-kültürlü eğitimin temel düzeyden itibaren eğitimin verilmesinin ön görüldüğü ve böylece üniversitelerde bu bilincin aktarımının daha kolay olacağı fikrine varılmıştır.

Ö.2;

'Bu yaklaşım ilkokuldan başlarsa temeldен alınınca, üniversitelerde daha kolay olur'.

Öğretmen adayları, lisans öğrenimlerinde çok-kültürlü eğitim ile ilgili derslerin yer alması gerektiğini ve öğrenilen bilgileri uygulamak üzere de staj programlarında, düzenleme yapılması gerektiğini dile getirmişlerdir. Bu görüş çerçevesince, müfredata, çok-kültürlü eğitim derslerinin ve buna bağlı olarak staj programlarının yerleştirilmesi düşüncesine varılmıştır.

Ö.10,Ö12;

Çok-kültürlü eğitim ilgili dersler olmalıyız. Ders olarak müfredatımıza, eklenmeli stajlarımızda buna göre ayarlanmalı ki, öğrendiklerimizi uygulamalıyız.

Öğretmen adayları, lisans öğreniminde çok- kültürlü eğitim derslerinin yer almadığını ama çok-kültürlü eğitim derslerinin müfredata eklenmesi gerektiğini savunmuşlardır. Bu görüş çerçevesince, öğretmen adaylarının lisans öğreniminde, çok-kültürlü eğitim derslerinin yer alması gerektiği düşünülmektedir.

Ö.3,Ö.4;

Bizlere üniversitelerde eğitimlerde ayırım yapmamız öğretiliyor, ama lisans derslerinde böyle bir ders alma zorunluluğu yok, çok- kültürlü eğitim ile ilgili bir eğitim söz konusu değil ama bizler almalıyız. Ders müfredatına Çok-kültürlülük dersleri eklenmeli.

Öğretmen adayları, lisans öğreniminde çok-kültürlü eğitim ile ilgili derslerin yer almadığını ve öğrenci merkezli sistem zemini oluşturmak için müfredatlara çok-kültürlü eğitim derslerinin eklenmesi gerektiğini aktarmışlardır. Ayrıca, görev başındaki öğretmenlerinde çok- kültürlü eğitim hakkında seminer ve kurslarla destenlenmesi gerektiğini de savunmuşlardır.

Ö.12,Ö.19;

'Bence bu alanla ilgili ayrı bir eğitim verilmeli, çünkü bu program ile ilgili dersler mevcut değil, öğretmenlere görev öncesi, seminerler ve kurslar verilmeli bilinçlendirme sağlanmalı'.

Öğretmen adayları, öğretmen eğitiminde uygulanan müfredatta çok-kültürlü uygulamalarıyla bir eğitim alamadıklarını ve durum yönetimini nasıl sağlayacaklarını bilemediklerini aktarmışlardır, bu duruma alternatif olarak çok-kültürlü eğitim dersleri ve seminerle desteklenmeleri gerektiğini savunmuşlardır.

Ö,15,Ö18;

'Bence, bu konuda özel eğitim verilmeli. Bizler bu durumu nasıl yöneteceğimizi bilmiyoruz. Bir eğitimde almıyoruz. Bu konuda kesinlikle, proje ve seminer ve kurslar verilmeli'.

Öğretmen adayları, görev başındaki öğretmenlere çok-kültürlü eğitim programlarıyla ilgili derinlemesine bir bilinçlendirme programı, uygulanması gerektiğini üniversitelerde de öğretmen adaylarına çok- kültürlü eğitime ilişkin dersler ve sertifikalar verilmesi gerektiğini vurgulamışlardır.

Ö.13, Ö.20;

'Görev başındaki öğretmenlere, hizmetiçi eğitim veya kurs verilmeli, üniversitelerde mesela bizlere ders olarak, verilmeli, hatta sertifika olarak verilmeli'.

Sonuçlandırma bağlamında, öğretmen adayları, çok-kültürlü eğitimin öğrenci merkezli zemin oluşturmadaki önemini; öğretmen adaylarının lisans müfredatlarında çok- kültürlü eğitim derslerinin yer alması gerektiğini ve bu dersler sonucunda sertifikalanadıkları gerektiğini savunmuşlardır. Ayrıca görev başındaki öğretmenler içinde çok-kültürlü eğitim ile ilgili derinlemesine hizmet içi eğitimler verilmesi gerektiğini savunmuşlardır.

4.2.10 Öğretmen Adaylarının Yarı Yapılandırılmış Çok-Kültürlü Eğitimin Öğrenme Ortamlarındaki Yansımalarından Avantajları Ve Dezavantajları Hakkındaki Görüşleri

Öğretmen adaylarının bakış açısından çok-kültürlü eğitimin öğrenme ortamlarındaki yansımalarından avantajlar ve dez avantajları nelerdir?

Avantajlar;

Öğretmen adayları, çok-kültürlü eğitimin avantajı olarak; farklı kültürlerdeki öğrencilerin okullarda bir arada yaşam sürdürme çabalarını kolaylaştırabileceğini ve çok-kültürlü eğitim uygulamalarının öğrencilerin sosyal duygu yönlerini olumlu bağlamda besleyeceğini savunmuşlardır.

Ö.6, Ö.7, Ö.16;

'Farklı kültürlerin bir arada yaşamasını kolaylaştırır, Öğrencilerin kültürleri tanınması, öğrencilerin sosyal yönlerini olumlu etkiler'.

Öğretmen adayları, öğrencilerin okullarda farklı kültürleri öğrenmesini ve buna bağlı olarak da kültürel özgüvenlerinin gelişmesini çok-kültürlü eğitimin avantajı olarak savunmuşlardır. Bu görüş çerçevesince çok-kültürlü eğitim avantajı olarak, çok-kültürlü eğitim uygulamalarının öğrencilerde kültürel özgüvenin artırabileceği görüşüne varılabilir.

Ö.8, Ö.10, Ö.17;

‘Çocukların kültürleri tanımaları, özgüvenlerini geliştirir, bireylerin, kültürüne karşı özgüvenlerini geliştirir’.

Öğretmen adayları, okullarda çok-kültürlü eğitim uygulamalarıyla beraber öğrencilerde aidiyet duygusunun gelişebileceğini çok-kültürlü eğitimin avantajı olarak aktarmıştır.

Ö.11.

‘Aidiyet duygusunu geliştirir’.

Öğretmen adayları, çok-kültürlü eğitimin avantajı olarak, öğrencilerin duyuşsal yönlerininin destekleneceğini dile getirmişlerdir.

Ö.2, Ö.10;

‘Duyuşsal gelişimi etkiler’.

Öğretmen adayları, okullarda yaşanan ırk problemlerini çok-kültürlü eğitim uygulamalarının çözebileceğine inanmaktadırlar. Yine okullarda yaşanan kültürel asimilasyon sorunlarının da çok-kültürlü eğitim ile çözüleceğine inanmaktadırlar. Bu görüş çerçevesince, Çok-kültürlü eğitim uygulamalarının okullarda yaşanan kültürel ve kültürel asimilasyon problemlerini çözebileceği görüşüne varılabilir.

Ö.12, Ö.18;

‘İrkçılığı ve ırkçılıktan kaynaklı problemleri çözer ve söndürür. Bu durum, ırkçılığı da bitirebilir, Kültürel asimilasyonu durdurabilir’.

Öğretmen adayları, çok-kültürlü eğitim uygulamalarının öğrenme ortamlarında yapılan işbirliği ve takım çalışmalarını destekleyeceğini aktarmışlardır ve bu durumu yine çok-kültürlü eğitimin avantajı olarak değerlendirmektedirler.

Ö.8, Ö.15;

‘İş birliği ve takım ruhunu geliştirebilir’.

Öğretmen adayları, kişisel değerlerin önemini vurgulayarak, okullarda çok-kültürlü eğitim uygulamalarının öğrencilerin özdeğerlerine katkıda bulunacağını aktarmışlardır.

Ö.20;

‘Her öğrenciye hitap etmek, çok önemli, Kendimize verdiğimiz özdeğer de artabilir. Çünkü kendimizi önemli hissederiz’.

Dezavantajlar;

Öğretmen adayları, okullarda çok-kültürlü eğitim uygulamalarının bilinsizce uygulanması durumunda ayrımcılıkların yaşanabileceğini savunmuşlardır ve bu durumu çok-kültürlü eğitim uygulamalarının dez avantajı olarak değerlendirmişlerdir.

Ö.3, Ö.4, Ö.8;

‘Bilinçsizce uygulanırsa, ülkenin eğitim dengesi de bozulabilir, eğitim bilinçsizce verilirse, çok-kültürlü eğitim ile ilgili her şey kötü olabilir, ayrımcılık artar’.

Öğretmen adayları, görüşlerinde eğitimcilerin öğrenme ortamlarındaki davranışlarını ve çok-kültürlü eğitim ile ilgili bilinçlerini vurgulamışlardır. Çok-kültürlü eğitim yaklaşımının okullarda bilinçsizce uygulanmasını birer dez avantaj olarak savunmuşlardır. Okullarda çok-kültürlü eğitim uygulamalarının bilinçli ve başarılı bir şekilde uygulanabilmesi için öğretmenlerin çok-kültürlü eğitimin bilincine yetiştirilmesinin önemini vurgulamışlardır.

Ö.2, Ö.13, Ö.19;

'Eğiticinin hamleleri çok önemli, bilinçsizce uygulanırsa, çatışmalara neden olur, kültürün, daha sınıf yönetimini veya okul yönetimi durumu iyi yönetilemezse, ırkçılık artabilir, gruplaşmaya bağlı sorunlar yaşanabilir, Bir de yaklaşımın uygulanması için, öğretmenlerin yetiştirilmesi de çok önemlidir'.

Öğretmen adayları, çok-kültürlü eğitimin dez-avantajı olarak, okullarda kültürel gruplaşmalar ve buna bağlı problemlerin olabileceğini aktarmışlardır.

Ö.10,Ö.11, Ö.12, Ö.17, Ö.19;

'Kültürler arası gruplaşmalar olabilir, herkes farklı kültürden olan kişiyi grubundan uzaklaştırabilir, aynı kültürden olanlar, birlik oluşturabilir, Sınıflarda yada, okullarda gruplaşmalara bağlı sorunlar da artabilir'.

Öğretmen adayları, öğretmenlerin çok-kültürlü eğitim anlayışına kapalı olma durumlarını ve çok-kültürlü eğitime bakış açılarının olumsuz yönde olma ihtimalini çok-kültürlü eğitimin dez avantajı olarak değerlendirmişlerdir.

Ö.5, Ö.16;

'Öğretmenlerin, bazıları, çok-kültürlü eğitime kapalı olabilir, herkes, çok-kültürlüğü de savunmayabilir'.

Öğretmen adayı, çok-kültürlü eğitim uygulamalarının okullarda uyum sorunu yarabileceğini aktarmışlardı ve bu durumu çok-kültürlü eğitim uygulamalarının dez avantajı olarak değerlendirmişlerdir.

Ö.9;

'Farklı kültürleri tanıırken biraz zorlanabiliriz, bunlar biraz zorluk olabilir, bir uyum sorunu olabilir'.

Öğretmen adayları, çok-kültürlü eğitim uygulamalarının okullarda başarıyla uygulanabilmesi için bu konuda yeterli öğretmenlerin olmamasını çok-kültürlü eğitim uygulamalarının dez avantajı olarak görmektedirler.

Ö.11;

'Yeni uygulanacağı için, bence yeterli öğretmen olamaması bir dez avantaj olabilir'.

Öğretmen adayı, çok-kültürlü eğitim uygulamalarına karşı dezavantaj olarak nitelendirecek bir durumun olmadığını aktarmıştır.

Ö.18;

‘Pek, bir dezavantaj gelmiyor’.

Özetleyecek olursak; *öğretmen adayları, çok-kültürlü eğitim uygulamalarının avantajı olarak; çok-kültürlü eğitimin, öğrencilerin sosyal yönlerini ve özgüvenlerini destekleyeceğini, okullarda yaşanan ırkçılık problemlerine de çözüm olabileceğini ve sınıf içerisinde öğrencilerin iş birliği ve takım çalışmalarını geliştireceğini savunmuşlardır.*

Öğretmen adayları, öğretmenlerin çok-kültürlü eğitim anlayışına kapalı olma durumlarını ve bu konuda yeterli deneyim, bilince sahip olmama durumlarını çok-kültürlü eğitimin dezavantajı olarak savunmuşlardır. Yine çok-kültürlü eğitim uygulamalarının okullarda bilinlice yönetilememe durumunda karşılaşılabilecek gruplaşma sorunlarını da çok-kültürlü eğitimin dezavantajı olarak değerlendirmişlerdir. Son olarak çok-kültürlü eğitim ile ilgili fazlaca bir dezavantaj bulunmadığını da görüşlerinde belirtmişlerdir.

Bölüm 5

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmacı elde edilen veriler sonucunda ortaya çıkan bulguları ve de gelecek çalışmalara ışık tutması bağlamında birtakım önerileri aşağıda sırasınca sunmuştur vermiştir.

5.1 Sonuç ve Tartışma

Bu çalışmanın amacı yukarıda da belirtildiği gibi, Eğitim bilimleri bölümü son sınıf öğretmen adayları ve tam zamanlı görev yapan akademisyenlerin, çok-kültürlü eğitime ilişkin görüşlerinin incelenmesi, çok-kültürlü eğitimi uygulama farkındalıklarını artırmak, öğretmen yetiştirme politikasında çok-kültürlü eğitimin değerlendirilmesi ve programların bu konuda yeniden yapılandırılmasına katkı sağlamaktır.

Farklılıkları bulunan öğrenci gruplarının, bulunduğu ortamlarda çatışmaların da önlenmesi için, çok-kültürlü eğitime gereksinim vardır(Youngndan- Hi won, 2010 Akt. Aslan& Aybek,2019). Bir önceki çalışmalar sonucunda, çok-kültürlü eğitimin öğrencilerdeki üst düzey bilişsel becerileri geliştirdiği ve demokratik değerler kazandırdığı saptanmıştır(Aslan&Aybek,2019).

Bu araştırmanın elde ettiği bulgulara göre; Akademiye ve öğretmen adayları; çok-kültürlü eğitim uygulamalarını evrensel bir ihtiyaç olarak tanımlamaktadırlar. Öğrencilerin sosyal gelişimlerini(*kültürel özgüven, aidiyet duygusu, işbirliği ve takım ruhu gibi*) destekleyebilmek, okullarda yaşanan kültür kaynaklı problemlerin çözülmesi için çok-kültürlü eğitim programlarının uygulanması

gerektiğini düşünmektedirler. Yapılmış olan araştırmada çok-kültürlü eğitim ile ilgili öğretmen adayları ve akademisyenlerden alınan yansımalarından çok-kültürlü eğitim uygulamalarıyla ilgili olarak olumlu görüşlerin yanısıra olumsuz görüşlere de rastlanılmıştır. Akademisyenlere yapılmış, yarı yapılandırılmış mülakatlarda,(Ek,4'e bakınız) A.2, A.7, A.4; *'Çok-kültürlü eğitimin eğitimciler tarafından doğru anlaşılammış olması, farklı olarak tanımlanan kültürlerden gelenlerin, kendilerini kabullenmiş olarak, yeterli olarak tanımlayamamaları, çatışmalara yol açabilir, öğretmenlerin zengin bir kültürel anlayışa sahip olmaması ve program odaklı yaklaşımları farklı kültürden gelen bireylerin, eğitimden yeterli verimleri sağlayamayabilirler. Eğitimcilerin çok-kültürlü eğitimde bir tecrübesinin olmayışı da birer dezavantajdır.Herhangi bir kategori farklı kültürlerde yanlış anlaşılabilir tabii budurmda bir dez-avantajdır'. Öğretmen adayları da bu görüşe destek olarak, Ö.5, Ö.16; 'Öğretmenlerin, bazıları, çok-kültürlü eğitime kapalı olabilir, herkes, çok-kültürlüğü de savunmayabilir'. Ö.11;Yeni uygulanacağı için, bence yeterli öğretmen olamaması bir dez avantaj olabilir.*

Öğretmen adayları ve akademisyenler Eğitimcilerin çok-kültürlülüğe ve çok-kültürlü eğitime ilişkin tecrübeye sahip olmamalarını metodolojinin uygulanabilirliği açısından dez-avantaj olarak belirtmişlerdir, bu doğrultuda çok-kültürlü eğitim programlarının okullarda uygulanabilirliği için eğitimcilerin çok-kültürlü eğitim bilinci ve tecrübesi kilit rol oynamaktadır. Ve dolayısıyla tek tip anlayışta öğretmen yetiştiriminden uzak, diğer kültürlerin varlığını kabullenen ve çok-kültürlü anlayışa sahip öğretmenler yetiştirmek, çok-kültürlü eğitim uygulamalarının, etkili ve donanımlı bir biçimde uygulanmasına katkı sağlayacaktır. Akademisyenler ve öğretmen adaylarından, nicel ve nitel olmak üzere (karma) verilerden elde edilen bilgiler doğrultusunda araştırmacı aşağıdaki sonuçları elde etmiştir:

- Akademisyenler ve öğretmen adayları, çok- kültürlü eğitime tutumları, olumlu ve okullarda uygulanması taraftarı oldukları yönündedir(bakınız Ek-3).
- Akademisyenler, genel anlamda çok-kültürlü eğitime ilişkin görüşlerinde, olumlu nitelikte bakışa sahip olduklarını ve çağın gerekliliği de olarak, evrensel değerler doğrultusunda bireylerin gelişimlerini destekleyebilmek için okullarda çok-kültürlü eğitim programlarının uygulanmasını bir ihtiyaç olarak gördüklerini savunmuşlardır.
- Öğretmen adayları, genel anlamda, çok-kültürlü eğitime ilişkin görüşlerinde, olumlu nitelikte bakışa sahip olduklarını, çok-kültürlü eğitimin okullarda kültür kökenli problemlere çözüm olma durumunu ve eğitimde fırsat eşitliğini yakalayabilmek için önem taşıdığını öne sürmüşlerdir.
- Akademisyenler ve öğretmen adaylarının çok-kültürlü eğitime ilişkin ölçek analizinde cinsiyet faktörüne bağlı aralarında anlamlı bir farklılık görülmemiştir ancak yaş, etnik köken ve kıdem değişkenleri açısından; anlamlı farklar görülmüştür (Bkz, 4.1.2)
- Akademisyenler, çok-kültürlü eğitimin öğrenme süreçlerine olumlu yönde katkılar olabileceğini belirtmiş; farklılıkların sağlayacağı kültürel zenginliklere bağlı olarak, K.K.T.C.'de bulunan küçük yaş gruplarındaki öğrencilerin dil bariyerini daha rahat aşabileceklerini, ben-merkezcil art yaşamları olan gruplarda da uygun metodolojiler uygulandığında program açısından olumlu etkiler alınabileceğini öne sürmüştür.
- Öğretmen adayları, çok-kültürlü eğitimin öğrenme süreçlerine olumlu yönde katkılar olabileceğini belirtmiş; okullarda çok-kültürlü eğitim programlarının uygulanmasıyla beraber okullarda kültürel ayrımlara binaen, kültürel birleşmelerin sağlanabileceğini, öğrencileri için farklı dilleri ve kültürleri tanımanın zenginlik

taşıdığını ve yine öğrencilerde kültürel entegrasyon sağlanabileceğini de öne sürmüştür.

- Akademisyenler, çok-kültürlü eğitimin öğrenci merkezli bir sistem ortamı oluşturmadaki önemi ve yerini, öğretmen eğitimi ile vurgulamış; Türk eğitim sisteminin benimsediği Yök programlarının revize edilmesine rağmen, çok-kültürlü öğretmen yetiştirilemek üzere, ders programlarının yeterli durumda olmadığını, çok-kültürlülük derslerinin öğretmen yetiştirme programlarına yerleştirilmesi gerektiğini, Daü eğitim bilimlerinde çok-kültürlü eğitim ile ilgili genel seçmeli derslerinin verildiğini yine de bu derslerin tam anlamıyla çok-kültürlü öğretmen yetiştirmek için yeterli durumda olmadığını ve öğretmen adaylarına evrensel ilkelere ve ahlaki kurallara da uygun olarak yabancı dil eğitimi de verilmesini, savunmuşlardır.

- Akademiye görüşlerine destek olarak, öğretmen adayları da, çok-kültürlü eğitimin öğrenci merkezli bir sistem ortamı oluşturmadaki önemi ve yerini, öğretmen eğitimiyle bağdaştırarak, lisans programlarındaki, çok-kültürlü eğitim derslerinin yeterli durumda olmadığını buna bağlı olarak, çok-kültürlü sınıflarda, öğretmenlerin sınıf yönetiminde yetersiz kalabileceklerini ve dolayısıyla lisans eğitimlerinde çok-kültürlü eğitim dersleri ve çok-kültürlü eğitim ile ilgili projelerin yapılmasını staj programlarında buna göre ayarlanması gerektiğini savunmuşlardır. Ayrıca görev başındaki öğretmenlerin çok-kültürlü eğitimle ilgili hizmet –içi eğitim ve seminerler alması gerektiğini savunmuşlardır.

- Akademisyenlerin öğrenme ortamlarındaki yansımalarından, çok-kültürlü eğitim uygulamasının çok fazla avantajının olduğu, öğrenme ortamlarındaki kültürel paylaşımların insan gelişimine olumlu etki gösterdiğini, çok-kültürlü eğitim programlarının okullarda uygulanmasıyla beraber program odaklı yaklaşımdan uzak,

öğrenci odaklı yaklaşımın daha aktif kullanılabileceği dolayısıyla da ilk- orta- yüksek öğretimde uygulanması taraftarı oldukları sonucuna varılmıştır.

- Öğretmen adaylarının, öğrenme ortamlarındaki yansımalarından; çok-kültürlü eğitimin sosyal yönden olumlu avantajlarının olduğu, farklı kültürlerin bir arada olmasının ve kültürel bilgi aktarımının, ırk ve ırk kökenli sorun yada sorunsallarara çözüm alternatifi olabileceği, beraber yaşamın iş-birlikçi öğrenme yaklaşımını da destekleyebileceği sonucuna varılmıştır.

- Akademisyenler, öğrenme ortamlarındaki yansımalarında, çok-kültürlü eğitimin yaklaşımın içeriğinde pek bir dez-avantaj olmadığını ancak, uygulama boyutunda, maliyet ve yatırım hacmini, eğitimcilerin; çok-kültürlü eğitim bilinci ve deneyimlerinin yeterli düzeyde olamamasını, eğitimcilerin, çok-kültürlülük anlayışa kapalı olma durumlarını çok-kültürlü eğitim uygulamalarını dez avantaj olarak öne sürmüşlerdir.

- Akademisyen görüşlerine destek olarak, öğretmen adayları da, öğrenme ortamlarındaki yansımalarında, yaklaşımın içeriğinde pek bir dez-avantajı olmadığını ancak, eğitimcilerin çok-kültürlü eğitim anlayışına kapalı olabilme durumlarını ve yaklaşımın bilincinde olamamasını ve dolayısıyla eğitimcilerin çok-kültürlü sınıf yönetimin sağlayamama durumunda kalmaları doğrultusunda gruplaşmaların olmasını dez avantaj olarak öne sürmüşlerdir.

5.2 Öneriler

- Çok- kültürlü eğitim yaklaşımı, aralarında farklılıkları bulunan(etnik,cinsiyet, engellilik vs.) bireylerin, küresel dünya bir ihtiyacını karşılamak ve evensel değerle ulaştırmak için kademeleri olarak K.K.T.C. eğitim programlarına entegre edilmelidir.

- Çok-kültürlü eğitimi uygulayabilmek için bu alanda yetişmiş ve çok-kültürlülüğün bilincinde olan öğretmenler gerekmektedir. Görev yapmakta olan öğretmenlere, muhakkak hizmet-içi eğitim verilmelidir.
- Üniversitelerin Eğitim fakültelerinde uygulanan Yök programları çok-kültürlü eğitim öğretmen yetiştirebilme açısından yeniden yapılandırılması ve öğretmenlik ders müfredatına çok-kültürlülük uygulama ve metodolojileri eklenmeli projelerle desteklenmeli ve öğretmen adaylarının staj programları çok-kültürlü eğitim bilinci ve deneyimini sağlayabilecek şekilde düzenlenmelidir.

KAYNAKLAR

- Adıgüzel, A., & Yüksel, İ. (2012). *Öğretmenlerin Öğretim Teknolojileri Entegrasyon Becerilerinin Değerlendirilmesi: Yeni Pedagojik Yaklaşımlar İçin Nitel Bir Gereksinim Analizi*. Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi, 265-286.
- Anık, M. (2011). *Çok-kültürlü Bir Toplumda kimlik Algısı: İsveç'te Yaşayan Türk göçmenler Örneği*. Yayımlanmış Doktora Tezi. Sakarya Üniversitesi.
- Arslan, A., & Çalmaşur, H. (2017). *İlkokul ve Ortaokul Öğretmenlerinin Çokkültürlü Eğitim Tutumları Ve Demokratik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi.
- Aslan, S., & Aybek, B. (2019). *Uygulama ve Örnekleriyle Çokkültürlü Eğitim Ve Değerler Eğitimi*. Ankara: Anı yayıncılık.
- Atasoy, A. (2012). *Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Köy Yerleşmelerine Coğrafi Bir Bakış*. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 265-284.
- Aydın, H. (2012). Multicultural education curriculum development in Turkey. *Mediterranean Journal of social Sciences*.
- Aydın, H. (2013). *Dünya'da ve türkiye'de Çokkültürlü Eğitim Tartışmaları ve uygulamaları*. İstanbul: Nobel Akademik yayıncılık.

- Aydın, H. & Tombuloğlu, B. (2014). *Graduate students perceptions'on multicultural education: A qualitative case study*. Eurasian Journal of Educational Research, 29-50.
- Baltacı, A. (2018) *Nitel Araştırmalarda Örnekleme Yöntemleri ve Örnek Hacmi Sorunları Üzerine Kavramsal Bir İnceleme*. Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 231-274
- Banks. J.A. (2004). *Diversity and Citizenship Education: Global Perspectives*. San Francisco.
- Banks, J. A. (2009). Diversity and citizenship education: global perspectives. *San Francisco: Jossey- Bass*.
- Banks, J. A. (2013). *An Introduction to Multicultural Education*. New Jersey: Pearson Education.
- Başbay, A., Dimici, K. ve Yıldız, B. (2018). *Hazırlık Sınıfı İngilizce Ders Kitabının Çokkültürlülük Açısından İncelenmesi: "English File" Örneği*. Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi, 4(3), 175-200.
- Bulut, M., Sarıçam, H. (2016). *Okul Öncesi Öğretmen Ve Öğretmen Adaylarında Çokkültürlü Kişiliğin Çokkültürlü Eğitim Tutumları Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi*. Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 295- 322.

- Cırık, İ. (2008). *Çok-kültürlü Eğitim Yansımaları*. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 27-40.
- Creswell, J. W. (2019). *Nitel Araştırmalar için 30 Temel Beceri*. Ankara: Anı yayıncılık.
- Çelikkaya, H. (2010). *Eğitim Bilimlerine Giriş*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Çiftçi, Y. A. (2019). *Çokkültürlü Eğitim ve Öğretmen Eğitimi Yaklaşımları*. Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 36-57.
- Çoban, A., Karman, N., Doğan, T. (2010.) *Öğretmen Adaylarının Kültürel Farklılıklara Yönelik Bakış Açılarının Çeşitli Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi*. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Dergisi 10 ,1 .
- Damgacı, F. Aydın H. (2013). *Türkiye'deki Eğitim Fakültelerinde Görev Yapan Akademisyenlerin Çokkültürlü Eğitime İlişkin Görüşleri*. Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi,314-331
- Damgacı, F. Aydın, H. (2014) *Akademisyenlerin çok-kültürlü Eğitime İlişkin Tutumları*. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 325-341.
- Demir, S. (2012). *Çokkültürlü Eğitimin Erciyes Üniversitesi Öğretim Elemanları İçin Önem Derecesi* . Turkish studies, 1453 - 1475.
- Demirel, Ö., & Kaya, Z. (2017). *Eğitim Bilimlerine Giriş*. Ankara: Pegem Akademi.

Demirel, Ö., & Kaya, Z. (2019). *Eğitim Bilimlerine Giriş*. Ankara: Pegem Akademi.

Derince, M. (2012, 10 2). *Disa yayınları*. <https://disa.org.tr>:
<https://disa.org.tr/2019/04/07/dilsel-ve-kulturel-farkliliklar-acisindan-ogretmen-yetistirme/> adresinden alındı. 10.01.2021

Ekici, F.(2017). *Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Kültürel Zeka Düzeyleri ve Çok Kültürlü Eğitime Yönelik Tutumları*. Kastamonu Eğitim Dergisi 1941-1956

Erden, M. (2001). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. İstanbul: Alkım yayınları.

Erden, M. (2017). *Eğitim Bilimlerine Giriş*. Ankara: Arkadaş Yayınevi.

Erdoğan, İ. (2017). *Gelenekten Geleceğe Eğitim Bilimi Kuram ve Uygulama*. İstanbul: Sümer Kitabevi Yayınları.

Ertürk, S. (2016). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Edge Akademi Yayıncılık.

Fidan, N. (2012). *Okulda Öğrenme Ve Öğretme*. Ankara: Pegem Yayıncılık.

Gorski,P. (2010). *Edchange Multicultural Pavilion*. Erişim:
https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/3249549/DefiningMulticulturalEducation.pdf?responsecontentdisposition=inline%3B+filename%3DDefining_Multicultural_Education.pdf&Expires=1610972125&Signature=EWorN9QM~UevHZd2icWPbTDEO79EYZfLNe3TFDGKBAmmFiuryHkYk2AcwbmWsbBDxqxs7uj9M8i6L29jVvSTnvCz~nl7H5EyfM46z2c1lk95f010k5cIhnZ~NFQyd

3iZGbfoutAKvexd16Z2BwEax7tqISLLvm8HUYMcmVmPQFu27YeXmp
8rU8FUUrtrCAjzEUIyBzpuwmHRRbvFDyOtIzt1MD8m07wtNntBt26vGeo7
Qtpc6NKtJ9vUvsOeUuLeqKq5VKoEzw8jrZbUwA4dJGpdXuFYpR45XNLq
TqQ7dQvaP3UR7F6fgUo8W4Lp56MGLLwlmS3Lo7PwjKcbw_&Key- Pair-
Id=APKAJLOHF5GGSLRBV4ZA. Adresinden 10.20.2020 tarihinde alındı.

Gülmez, A. (2018). *Çokkültürlü Eğitime İlişkin akademisyenlerin Görüşleri: KKTC Örneği*. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi. Yakın Doğu Üniversitesi

Günay, D. (2011). *Türk Yükseköğretiminin Yeniden Yapılandırılması Bağlamında sorunlar, Eğilimler, İlkeler Ve Öneriler - I*. Yükseköğretim ve Bilim Dergisi, 113-123.

Günay, R., Aydın, H., Damgacı, F. (2015). *Eğitim Fakültelerinde Görev Yapan Akademisyenlerin Çokkültürlü Eğitim Kavramına İlişkin Metaforik Algıları*. Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 291-312

Güvenç, B. (1994). *İnsan ve Kültür*. İstanbul: Remzi Yayınevi.

Idek, S., Fong, L. L., Sidhu, G. K., & Hoon, T. S. (2014). The Use of Consciousness-raising Tasks in Promoting the Correct Use of the Verb “Be” among Students in Vocational Colleges. *Theory and Practice in Language Studies*, 4(9), 1792–1803.

Kıncal, R. Y. (2000). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. Erzurum: Eser Ofset.

- Krase, J. (2009). *A visual Approach to Multiculturalism. In Prato, G., P. (eds). Beyond Multiculturalism: Views from Anthropology.*
- Kula, O. B. (2012). *Almanya'da Türk kültürü.* İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Kurtuluş, F. (2018). Çokkültürlü Bazı Ülkelerde Eğitim Politikaları ve Öğretmen Eğitimi. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 178-195.
- Kymlicka, W. (1998). *Çok-kültürlü Yurttaşlık: Azınlık Haklarının Liberal Teorisi.* İstanbul: Ayrıntılı Yayınları.
- Morkoç, S. (2019). *Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Çok -Kültürlülük Ve Çok Kültürlü Eğitim Algılarının Değerlendirilmesi.*Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Üniversitesi.
- Ornstein, A. C., Pajak, E. F., & Ornstein, S. B. (2016). *Eğitim Programlarında Güncel Sorunlar.* Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Özensel, E. (2013). *Doğu Toplumlarında ve Türkiye'de Birlikte Yaşama Arayışı.* Akademik İncelemeler Dergisi, 1-2.
- Parekh, B. (2002). *Çokkültürlülüğü yeniden düşünmek kültürel çeşitlilik ve siyasi teori.* Ankara: phonix.

Pathak, P. (2008). *The Future of Multicultural Britain*, Edinburg: Edinburg University Press

Polat, İ., & Kılıç, E. (2013). Türkiye’de Çokkültürlü Eğitim Ve Çokkültürlü Eğitimde Öğretmen Yeterlilikleri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 352-372.

Sönmez, V. (2017). *Eğitim Felsefesi*. Ankara: Anı yayıncılık.

Söylemez, A. R., & Eren, A. (2017). Pre-service teachers' ethical stances on unethical professional behaviors: The roles of professional identity goals and efficacy beliefs. *Teaching and Teacher Education* , 114-126.

Tyler, R. (2014). *Eğitim programlarının ve öğretiminin temel ilkeleri*. Ankara: Pegem Yayıncılık.

Ünlü, İ., & Örtün , H. (2013). *Öğretmen Adaylarının Çokkültürlülük Veçokkültürlü Eğitime Yönelik Algularının İncelenmesi*. Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi, 287-302.

Varış, F. (1981). *Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları.

Wesche, M. V., & Guyton, E. M. (2005). The Multicultural efficacy scale: Development, item selection, and reliability. *Multicultural Perspectives*, 21-29.

Yakışır, A.N. (2009). *Modern Bir Olgu Olarak Çok Kültürlülük*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Konya.

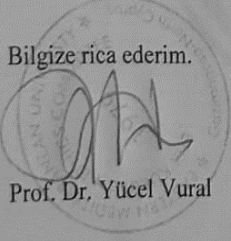
Yeşilyaprak, B. (2015). *Eğçobanitimde Rehberlik Hizmetleri*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin yayıncılık.

Youngdan, c., & Hi- Won, Y. (2020, 07 20).
website.education.wisc.edu/inei/wpcontent/uploads/documents/npko.pdf:
ebsite.education.wisc.edu/inei/wpcontent/uploads/documents/npko.pdf
adresinden alındı

EKLER

Ek 1: Etik Kurul Onay Yazısı

 <p>Doğu Akdeniz Üniversitesi <i>Ertem, Bilgi, Gelişim</i></p>	<p>Eastern Mediterranean University <i>"Virtue, Knowledge, Advancement"</i></p>	<p>99628, Gazimağusa, KUZZEY KIBRIS / Famagusta, North Cyprus, via Mersin-10 TURKEY Tel: (+90) 392 630 1995 Faks/Fax: (+90) 392 630 2919 E-mail: bayek@emu.edu.tr</p>
<p>Etik Kurulu / Ethics Committee</p>		
<p>Sayı: ETK00-2020-0209</p>	<p>12.10.2020</p>	
<p>Konu: Etik Kurulu'na Başvurunuz Hk.</p>		
<p>Sayın Merve İşitmez Eğitim Fakültesi.</p>		
<p>Eğitim Etik Alt Kurulu'nun 07.10.2020 tarih ve 2020/77 sayılı toplantısında incelenerek uygun bulunan, Yrd. Doç. Dr. Bengi Sonyel danışmanlığında yürüttüğünüz "Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Doğu Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümünde Öğrenim Gören Son Sınıf Öğretmen Adayları ve Tam Zamanlı Görev Yapan Akademisyenlerin Çokkültürlü Eğitime İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi" adlı Yüksek Lisans tez çalışmanız, Doğu Akdeniz Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu tarafından onaylanmıştır.</p>		
<p>Bilgize rica ederim.</p>		
 <p>Prof. Dr. Yücel Vural Etik Kurulu Başkanı</p>		
<p>YV/ns.</p>		

Ek 2: Bilgilendirilmiş Onam Formu

Öğretmen Adayları Katılımcı Bilgilendirilmiş Onam Formu (Ölçek)

Öğretmen Adayları Gönüllü Katılım Formu

Değerli Öğretmen Adayları,

Ben Merve İşıtmez, Doğu Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Programları ve Öğretim alanında Yüksek Lisans öğrencisiyim. Yüksek lisans tezimde, Doğu Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümünde Öğrenim Gören Son Sınıf Öğretmen Adayları Ve Tam Zamanlı Görev Yapan Akademisyenlerin Çok-kültürlü Eğitime İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi' üzerine araştırma bir yapıyorum. Bu araştırmada amacım, Doğu Akdeniz Üniversitesi eğitim bilimlerinde okuyan son sınıf öğretmen adaylarının ve görev yapan akademisyenlerin çok-kültürlü eğitime ilişkin görüşlerinin incelenmesidir.

Araştırma gönüllük esasına dayanmaktadır. Araştırmaya katılmak ya da katılmamak sizin isteğiniz doğrultusundadır. Araştırmaya katıldıktan sonra istediğiniz zaman diliminde araştırmayı bırakma hakkına sahipsiniz. Araştırmada toplanılacak veriler tamamen araştırma kapsamı için kullanılacak olup, kişisel bilgiler ve toplanılan veriler gizli tutulacaktır. Buradaki amacım, ölçek verilerini daha ayrıntılı inceleyebilmektir. Elde edilen bilgiler gizlilik ilkesine uygun korunacaktır.

Ölçek ile ilgili herhangi bir sorunuz olursa benimle veya danışmanım ile iletişime geçebilirsiniz. Bu araştırmaya katılmaya gönüllü iseniz, lütfen aşağıda verilen boş yerleri doldurup, imzalayınız. Şimdiden teşekkür ederim.

Öğretmen Adayının Adı- Soyadı

Tarih

İmzası

Araştırmacı

Merve İşıtmez

Yüksek Lisans Öğrencisi

merveisitmez96@gmail.com

Telefon: 05338325819

Tez Danışmanı

Yrd.Doç.Dr. Bengi Sonyel

Eğitim Bilimleri Bölümü

bengi.sonyel@emu.edu.tr

Telefon: 0533 862 42 82

Öğretmen Adayları Katılımcı Bilgilendirilmiş Onam Formu (Yarı Yapılandırılmış Mülakat Soruları)

Öğretmen Adayları Gönüllü Katılım Formu

Değerli Öğretmen Adayları,

Ben Merve İşıtmez, Doğu Akdeniz Üniversitesi Eğitim Programları ve Öğretim alanında Yüksek Lisans öğrencisiyim. Yüksek lisans tezimde *Doğu Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümünde Öğrenim Gören Son Sınıf Öğretmen Adayları Ve Tam Zamanlı Görev Yapan Akademisyenlerin Çok-kültürlü Eğitime İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi* üzerine araştırma yapıyorum. Bu araştırmada amacım, Doğu Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümünde Öğrenim Gören Son Sınıf Öğretmen Adayları Ve Tam Zamanlı Görev Yapan Akademisyenlerin Çok-kültürlü Eğitime İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi'

Araştırma gönüllük esasına dayanmaktadır. Araştırmaya katılmak ya da katılmamak sizin isteğiniz doğrultusundadır. Araştırmaya katıldıktan sonra istediğiniz zaman diliminde araştırmayı bırakma hakkına sahipsiniz. Araştırmada toplanılacak veriler tamamen araştırma kapsamı için kullanılacak olup, kişisel bilgiler ve toplanılan veriler gizli tutulacaktır. Görüşme süresini izniniz olursa kayıt altına almayı isterim. Buradaki amacım, verileri daha ayrıntılı inceleyebilmektir. Elde edilen ses kayıtları gizlilik ilkesine uygun korunacaktır.

Yarı yapılandırılmış mülakatlar ile ilgili herhangi bir sorunuz olursa benimle veya danışmanım ile iletişime geçebilirsiniz. Bu araştırmaya katılmaya gönüllü iseniz, lütfen aşağıda verilen boş yerleri doldurup, imzalayınız. Şimdiden teşekkür ederim.

Öğretmen Adayının Adı- Soyadı

Tarih

İmzası

Araştırmacı

Merve İşıtmez

Yüksek lisans öğrencisi
merveisitmez96@gmail.com
Telefon:0533 832 58 19

Tez Danışmanı

Yrd.Doç.Dr. Bengi Sonyel

Eğitim Bilimleri Bölümü
bengi.sonyel@emu.edu.tr
Telefon : 0533 862 42 82

Öğretim Üyesi Katılımcı Bilgilendirilmiş Onam Formu (Ölçek)
Öğretim Üyesi Gönüllü Katılım Formu

Değerli Öğretim Üyesi,

Doğu Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Programları ve Öğretim alanında Yüksek Lisans öğrencisiyim.*Yüksek lisans tezimde,Doğu Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümünde Öğrenim Gören Son Sınıf Öğretmen Adayları Ve Tam Zamanlı Görev Yapan Akademisyenlerin Çok-kültürlü Eğitime İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi'* üzerine araştırma bir yapıyorum. Bu çalışmada amacım, Doğu Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesinde okuyan son sınıf öğretmen adaylarının ve görev yapan akademisyenlerin çok-kültürlü eğitime ilişkin görüşlerinin incelenmesidir.

Araştırma gönüllük esasına dayanmaktadır. Araştırmaya katılmak ya da katılmamak sizin isteğiniz doğrultusundadır. Araştırmaya katıldıktan sonra istediğiniz zaman diliminde araştırmayı bırakma hakkına sahiptir. Araştırmada toplanılacak veriler tamamen araştırma kapsamı için kullanılacak olup, kişisel bilgiler ve toplanılan veriler gizli tutulacaktır. Buradaki amacım, ölçek verilerini daha ayrıntılı inceleyebilmektir. Elde edilen bilgiler gizlilik ilkesine uygun korunacaktır.

Ölçek ile ilgili herhangi bir sorunuz olursa benimle veya danışmanım ile iletişime geçebilirsiniz. Bu çalışmaya katılmaya gönüllü iseniz, lütfen aşağıda verilen boş yerleri doldurup, imzalayınız. Şimdiden teşekkür ederim.

Öğretim Elemanın Adı- Soyadı

Tarih

İmzası

Araştırmacı

Merve İşıtmez

Yüksek lisans öğrencisi
merveisitmez96@gmail.com
Telefon:0533 832 58 19

Tez Danışmanı

Yrd.Doç.Dr. Bengi Sonyel

Eğitim Bilimleri Bölümü
bengi.sonyel@emu.edu.tr
Telefon : 0533 862 42 82

Öğretim Üyesi Katılımcı Bilgilendirilmiş Onam Formu (Yarı Yapılandırılmış Mülakat Soruları)

Öğretim Üyesi Gönüllü Katılım Formu

Değerli Öğretim Üyesi,

Doğu Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Programları ve Öğretim alanında Yüksek Lisans öğrencisiyim.Yüksek lisans tezimde,*Doğu Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümünde Öğrenim Gören Son Sınıf Öğretmen Adayları Ve Tam Zamanlı Görev Yapan Akademisyenlerin Çok-kültürlü Eğitime İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi*' üzerine araştırma bir yapıyorum. Bu çalışmada amacım, Doğu Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesinde okuyan son sınıf öğretmen adaylarının ve görev yapan akademisyenlerin çok-kültürlü eğitime ilişkin görüşlerinin incelenmesidir.

Araştırma gönüllük esasına dayanmaktadır. Araştırmaya katılmak ya da katılmamak sizin isteğiniz doğrultusundadır. Araştırmaya katıldıktan sonra istediğiniz zaman diliminde araştırmayı bırakma hakkına sahipsiniz. Araştırmada toplanılacak veriler tamamen araştırma kapsamı için kullanılacak olup, kişisel bilgiler ve toplanılan veriler gizli tutulacaktır. Görüşme süresini izniniz olursa kayıt altına almayı isterim. Buradaki amacım, verileri daha ayrıntılı inceleyebilmektir. Elde edilen ses kayıtları gizlilik ilkesine uygun korunacaktır.

Yarı yapılandırılmış mülakatlar ile ilgili herhangi bir sorunuz olursa benimle veya danışmanım ile iletişime geçebilirsiniz. Bu çalışmaya katılmaya gönüllü iseniz, lütfen aşağıda verilen boş yerleri doldurup, imzalayınız. Şimdiden teşekkür ederim.

Öğretim Elemanın Adı- Soyadı

Tarih

İmzası

Araştırmacı

Merve İşitmez

Yüksek lisans öğrencisi
merveisitmez96@gmail.com
Telefon:0533 832 58 19

Tez Danışmanı

Yrd.Doç.Dr. Bengi Sonyel

Eğitim Bilimleri Bölümü
bengi.sonyel@emu.edu.tr
Telefon : 0533 862 42

Ek 3: Öğrenci Anketi

Çok-kültürlü Eğitim Tutum Ölçeği					
“Aşağıdaki maddeleri doldururken lütfen çok-kültürlü eğitim ile ilgili görüşlerinizi göz önünde bulundurunuz.”	Kesinlikle Katılıyorum (5)	Katılıyorum (4)	Kararsızım (3)	Katılmıyorum (2)	Kesinlikle Katılmıyorum (1)
1. Farklı kültürden olan insanlara kendi anadillerinin (Kürtçe, Lazca, Çerkezce, Arapça, Gürcüce vs.) seçmeli ders olarak öğretilmesi taraftarıyım.					
2. Çevremdeki insanların farklı dille anlaşmaları beni rahatsız etmez.					
3. İnsanların dini inançları ne olursa olsun onlara saygı duyarım.					
4. Ülkemizde cinsiyet ayrımı olduğunu düşünüyorum.					
5. Engelli vatandaşlarımıza pozitif ayrımcılık yapılması gerektiğini düşünüyorum.					
6. Devletimizin engelli vatandaşlar için eğitim alanında daha fazla çalışma yapması taraftarıyım.					
7. İnsanlara sosyal statülerine göre davranılmaması gerektiğini düşünüyorum					
8. İnsanlara ekonomik düzeylerine göre davranılmaması gerektiğini düşünüyorum					
9. İnsanların yaşlarına bağlı olarak gerçekleştirdikleri davranışlara saygı duyarım.					
10. Farklı yörelerdeki insanların birbirinden farklı davranışlara ve düşüncelere sahip olabileceklerini anlarım.					
11. Çokkültürlü eğitimin farklı etnik kökenli öğrenciler için faydalı olacağına inanıyorum.					
12. Çokkültürlü eğitim ile farklılıklara bağlı olarak yaşanan sorunların çözüleceği-ne inanıyorum					
13. Okullarda çokkültürlü eğitim programlarının uygulanmasının eğitimde fırsat eşitliği sağlayacağına inanıyorum.					
14. Kendimi bir çokkültürlü eğitimci olarak görüyorum					
15. Kültürü (din, dil, ırk, yaş, cinsiyet, sosyal statü, gelenek, görenek vs.) benden farklı olan bireylere empati ile yaklaşırım.					
16. Sadece tek bir kültürün hâkim olduğu sınıflardan ziyade, birden fazla kültürün eşit haklara sahip olduğu sınıfları tercih ederim.					
17. Kültürel farklılıkların öğrenci-lerin akademik başarıları için birer avantaj olduğunu düşünüyorum.					
18. Üniversitelerde öğretmen adaylarına çok-kültürlü eğitim ile ilgili temel derslerin okutulması taraftarıyım.					
19. Öğretmenlerin sınıflarda kültürel çatışmalardan doğan sorunları çok-kültürlü eğitim çerçevesinde çözmeleri gerektiğini düşünüyorum.					
20. Öğretmenler farklı kültürlerden olan öğrencileri, kendi kültürleriyle gurur duymalarına teşvik etmelidir/cesaretlendirmelidir.					
21. K.K.T.C”deki Eğitim Sistemi, ülkede var olan tüm etnik kimliklerin zenginliğini barındırmalıdır.”					

Ek 4: Yarı Yapılandırılmış Görüşme Soruları

1. Sizce çok-kültürlü eğitimin avantajları nelerdir?
2. Sizce çok-kültürlü eğitimin dezavantajları nelerdir?
3. Sizce öğretmenler çok-kültürlü eğitim konusunda nasıl yetiştirilmelidir?
4. Başka eklemek istedikleriniz varsa lütfen söyleyiniz.

Ek 5: Veri Toplama Araçları için İzin

Alıntılanan metni gizle

----- Forwarded message -----

Gönderen: **Bengi Sonyel**
<bengi.sonyel@emu.edu.tr>
Date: 31 Eki 2018 Çar, 14:17
Subject: FW: Ç.e.t. ölçeği
To: daummrve@gmail.com
<daummrve@gmail.com>

From: Fadime Damgaci
[mailto:fdamgaci@gmail.com]
Sent: 24 October 2018 16:49
To: Bengi Sonyel <bengi.sonyel@emu.edu.tr>
Cc: Hasan Aydin <aydinhytu@gmail.com>
Subject: Ç.e.t. ölçeği

Bengi hanım merhaba
Çalışmanın sonucunu bizimle paylaşırsanız
memnun oluruz. Ölçek maddeleri aşağıda. Referans
vererek kullanabilirsiniz.
Kolay gelsin.

Aşağıda yer alan ölçekteki maddeler için verilen
derecelerden size en yakın olanı seçiniz.